

9 maj

Debatter m. m.

Fredagen den 9 maj

Sid.

Svar på enkla frågor:

av herr Sveningsson (m) ang. platser för omlastning av virke vid allmän väg	3
av herr Wirtén (fp) ang. skyddet mot oljeskador	4
Anslag till regional utveckling, m. m.	7
Anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.	42
Anslag till företagareföreningarna m. m.	71
Om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.	80
Meddelande ang. enkla frågor:	
av herr Österdahl (fp) om forskning rörande lönebildningen ..	90
av herr Åkerlund (m) ang. tillträdet av ny ambassadör för För- enta Staterna i Sverige	90
av herr Schött (m) ang. fyrplatsen på Gotska Sandön	90

Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 9 maj

Statsutskottets memorial nr 55, ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden	7
— utlåtande nr 56, ang. inrättande av ett statligt aktiebolag för konsultverksamhet på rationaliseringsområdet	7
— nr 57, ang. anslag till regional utveckling, m. m.	7
— nr 58, ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m. och ang. minimibelopp för statligt omställningsbidrag	42
— nr 59, ang. anslag i vad avser företagareföreningarna m. m. ..	71
Bankoutskottets utlåtande nr 23, om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.	80

Fredagen den 9 maj

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Justerades protokollen för den 29 och 30 nästlidne april.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Då jag enligt konseljbeslut skall representera Sverige vid Unicef Board Meeting i Santiago de Chile den 20—den 31 maj samt veckan den 10—den 19 maj deltaga i en av Unicef anordnad studieresa i Peru anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet den 10—den 31 maj 1969.

Stockholm den 8/5 1969

Lisa Mattson

Den begärda ledigheten beviljades.

Ang. platser för omlastning av virke vid allmän väg

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr *Sveningssons* (m) fråga angående platser för omlastning av virke vid allmän väg, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 29 april, och anförde:

Herr talman! Herr Sveningsson har frågat mig om jag uppmärksammat att det på många mindre allmänna vägar i skogsbygderna på långa vägsträckor inte finns några platser för omlastning av virke från lastbil till släpvagn och om jag avser att vidtaga några åtgärder för att åstadkomma en förbättring i detta avseende.

I samband med tillkomsten av vår nuvarande väglagstiftning togs den av

herr Sveningsson aktualiserade frågan upp av skogsbrukets motortransportkommitté, som hemställde att last- och upplagsplatser för virke, vilka anordnades utmed väg, skulle anses höra till vägen. I proposition 1943:223 förklarade sig dock departementschefen inte kunna biträda förslaget. Den främsta anledningen härtill var att dessa platser inte var avsedda för den allmänna samfärdseln utan för ett visst speciellt behov.

1960 års vägsakkunniga framhåller i sitt betänkande Allmänna vägar, som framlades förra året, att dessa tidigare invändningar i dagens läge snarast tilltagit i styrka. De sakkunniga finner det uppenbart att skogsbruket självt bör svara för behövliga last- och upplagsplatser i likhet med övriga näringar.

Betänkandet är för närvarande under beredning inom kommunikationsdepartementet.

Herr SVENINGSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Lundkvist för svaret på min fråga.

På allt sätt gör man stora ansträngningar för att virkestransporterna skall ordnas så praktiskt och rationellt som möjligt. De fordon som transporterar virket från skogen har ökat mycket i storlek och lastförmåga sedan 1943. För att kunna utföra virkestransporterna så praktiskt och ekonomiskt som möjligt nöjer man sig inte med att lasta virket enbart på den stora lastbilen. När virke skall transporteras någon längre vägsträcka, har man i regel en stor släpvagn, och sedan både lastbilen och släpvagnen lastats med virke kör man till förädlingsplatsen. Att komma in i skogsmarkerna på små enskilda vägar och skogsvägar med dessa stora släp-

Ang. skyddet mot oljeskador

vagnar är otänkbart. Man ställer upp släpvagnen på en lämplig plats vid allmänna vägen, och där lastas virket över från lastbilen till släpvagnen, numera med mekaniska lastapparater. För att man skall kunna lasta om virket på det sättet fordras ett utrymme, som på många mindre vägar icke står till förfogande.

I skogsbygderna är det gott om sådana små allmänna vägar, och omlastning av virke från det ena fordonet till det andra i syfte att ta så stor last som möjligt är något som tilltagit alltmera under senare år. Några omlastningsplatser har emellertid inte blivit anlagda. Om den allmänna vägen är så smal att den inte kan användas för omlastning och det inte finns någon annan lämplig plats vid sidan av vägen, får lastbilen ofta köra rätt långa sträckor — flera kilometer, kanske någon mil — innan omlastning kan ske. Detta förhållande fördyrar virkestransporterna onödigt. Jag har därför velat fästa uppmärksamheten på att det bör finnas omlastningsplatser för virke från skogsbruket så att det kan lastas på lämpligt sätt. Jag finner det vara angeläget att vägmyndigheterna där så behövs ordnar sådana omlastningsplatser så att virkestransporterna inte blir onödigt fördyrade.

Nu antyds i svaret att, enligt vad 1960 års vägsakkunniga har uttalat, skogsbruket självt skulle svara för dessa omlastningsplatser. Detta skulle enligt min mening vara olämpligt och opraktiskt. Vägmyndigheterna kan bättre anordna dessa platser i enlighet med de bestämmelser som gäller för de allmänna vägarna och för markens användning genom lagen om vägrätt i detta sammanhang. Skall, som vägsakkunniga har sagt, skogsbruket självt svara för dessa platser, kommer man på ett helt annat sätt in på markfrågor. Då skall marken arrenderas eller köpas för ändamålet, om nu detta är möjligt.

Där vägen är tillräckligt bred brukar omlastningen ske på själva vägbanan.

Om den principen skulle tillämpas att skogsbruket självt skall svara för anläggande av omlastningsplatser, skulle det uppstå ytterligare besvär och kostnader för dem som har sina skogsmarker vid de mindre, allmänna vägarna. En sådan anordning kan jag inte finna någon rättvisa i, i synnerhet som det nu för tiden talas så mycket om jämlikhet. Att göra jämförelser mellan skogsbruket och andra näringar tycker jag heller inte är möjligt.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. skyddet mot oljeskador

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr *Wirténs* (fp) fråga till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående skyddet mot oljeskador, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 5 maj, och yttrade:

Herr talman! Herr Wirtén har frågat statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet om regeringen avser att vidta några omedelbara åtgärder för att förstärka vårt skydd mot oljeskador. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Räddningstjänstutredningen utreder bl. a. formerna för beredskapen mot oljeskador. I avvaktan på resultatet av utredningens arbete har länsstyrelserna fått i uppdrag att utarbeta planer för åtgärder som bör vidtas för att förebygga och begränsa oljeskador. Planerna innefattar bl. a. ledningsorganisation och uppgifter om de personella och materiella resurser som kan disponeras för skadebekämpning. Vidare anges i planerna t. ex. rapporteringsvägar samt teknisk och annan expertis som centralt kan ställas till förfogande för råd och anvisningar. Planerna har bl. a. vid Västkusten och Skånekusten tillämpats med gott resultat vid flera till-

fällen. Beredskapsorganisationen får anses fungera tillfredsställande. Kungl. Maj:t har meddelat vissa föreskrifter i syfte att ytterligare förbättra rapporteringen av oljeförekomster till havs.

I fråga om skyddsåtgärder i oljehamnar har kommerskollegium meddelat föreskrifter som innebär, att spridning av utrunnen brandfarlig vätska skall kunna förhindras och att sådan vätska skall kunna undanskaffas och oskadliggöras.

År 1967 träffades en överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete i fråga om åtgärder mot oljeförorening till havs. Överenskommelsen får ses som en nordisk komplettering av den internationella oljeskyddskonventionen. På svensk sida har överenskommelsen följts upp genom bestämmelser om rapportering av oljefläckar och oljeutsläpp till havs samt om samverkan vid undersökning av förmodade överträdelser av föreskrifterna om oljeförorening.

Ett förslag till avtal om ömsesidigt bistånd i vissa avseenden vid oljekatastrofer i Nordsjön har utarbetats efter överläggningar mellan Nordsjöstaterna. Enligt förslaget som godkänts av Sverige delas Nordsjön in i zoner, inom vilka de olika länderna skall ha vissa primära åtaganden. Ömsesidigt bistånd och utbyte av erfarenheter av bekämpningsaktioner förutsätts.

Bland olika förebyggande åtgärder i syfte att trygga oljetonnagets säkerhet kan nämnas förbättring av farleder, trafikreglering och trafikledning samt intensifierad övervakning. Sjöfartsstyrelsen, som kontinuerligt följer dessa frågor, har under den nu pågående lotskonflikten vidtagit flera sådana åtgärder. Bl. a. har den tjänstgörande lotspersonalen disponerats så, att fartyg med oljelast och annan allmänfarlig last i första hand erhåller lots. Vidare har styrelsen rekommenderat hastighetsbegränsning i trånga passager och vid möten. Särskild hänsyn skall tas till stora fartygs svårigheter att navi-

Ang. skyddet mot oljeskador
gera i trånga farleder. Rekommendation har också utgått om att sådana fartyg bör undvika att gå i skärgård eller dimma utan lots.

Jag har nyligen uppmanat länsstyrelserna att med anledning av det uppkomna läget arbeta för en skärpt oljeskyddsberedskap. Jag är beredd att verka för de ytterligare åtgärder som kan visa sig vara nödvändiga.

Herr WIRTÉN (fp):

Herr talman! Jag har ställt en enkel fråga till jordbruksministern om åtgärder för att förbättra skyddet mot oljeskador och har nu fått ett positivt präglat svar av kommunikationsministern. Jag ber att få tacka för det svaret.

Det synes vara symptomatiskt för vår miljövard i dag att frågor som rör miljövarden med samma rätt kan riktas till olika statsråd och att därför svar kan ges av olika statsråd på dessa frågor. Det beror naturligtvis på den organisatoriska spridning av miljöfrågorna som alltfört gäller. Även om man som jag i detta fall begränsat frågan till oljeskyddet upplever man ändå denna spridning i fråga om handläggningen. I och för sig har jag förståelse för att svaret lämnas av kommunikationsministern, med den begränsning av ämnet som skett till oljeskador till havs och vid kuster. Frågans formulering kan visst motivera detta.

Nu har emellertid de risker som är förknippade med oljeutsläpp i våra vatten diskuterats ett par gånger i medkammaren, senast i onsdags då herr Ahlmark påvisade att stora oljetankers inom kort kan komma att trafikera Östersjön, varav följer oerhörda risker för betydligt större oljekatastrofer än dem som vi tvingats inregistrera hittills.

Jag tycker inte att dessa frågor på något vis har kommit in i ett skede då vi kan ge efter på våra krav gentemot regeringen om skärpt bevakning. Stora och väsentliga problem kvarstår när det gäller oljeskyddet vid våra kus-

Ang. skyddet mot oljeskador

ter. Trots lagstiftning och konventioner sker oljeutsläpp nästan dagligen. En lagskärpning är motiverad. När skadan väl har skett och kostsam sanering har utförts är frågorna om skadeersättning fortfarande olösta. De mals vidare i utredningskvarnen.

Jag har ställt den frågan till jordbruksministern — för att få ett svar från det statsråd som med viss rätt kan påstås ha huvuddelen av miljöfrågorna under sin domvärjo — om man kan förvänta sig några nya åtgärder från regeringens sida i fråga om skyddet mot oljeskador i vidare bemärkelse.

Vad som framför allt har oroat mig är avsaknaden av en samordnande myndighet för oljeskyddet och likaså den splittrade lagstiftning om oljeskadorna som föreligger.

För att först dröja något vid den organisatoriska delen vill jag nämna att vi från folkpartiets sida funnit det vara en stor brist att naturvårdsverket inte har erhållit några resurser för att kunna fungera som ett samordnande organ på detta område. Redan vid verkets tillkomst lade vi motionsvägen fram förslag om personal för att handlägga oljeskadefrågor. Det avvisades då, och alltfört finns mig veterligt ingen expertis för bevakning och rådgivning i dessa viktiga naturvårdsfrågor.

Situationen är enligt ett färskt uttalande av naturvårdsverkets generaldirektör Valfrid Paulsson den att vi har minst fjorton myndigheter och organ som sysslar med oljefrågor. För bara en kort stund sedan var jag med i statsutskottet och beslutade om att tillstyrka statsrådet Lundkvists förslag om omorganisation av sjöfartsverket, en av de många myndigheter som handlägger oljefrågor. Omorganisationen innebär emellertid också förslag om slaktning av ett oljeorgan, nämligen statens oljeskyddsråd. Dess uppgifter skall i huvudsak övertas av naturvårdsverket. Men kräver inte det personella resurser som naturvårdsverket inte nu har till sitt förfogande?

På lagstiftningssidan gäller motsvarande splittrade bild. Man får söka efter bestämmelserna i en rad olika lagar. Låt mig bara nämna några exempel utöver de internationella konventionerna: lagen om åtgärder mot vattenföroening från fartyg, förordningen om brandfarliga varor, byggnadslagstiftningen, vattenlagen, hälsovårdsstadgan och naturvårdslagen. Man kan fråga sig om inte de allt vanligare oljeskadorna till havs, vid kust och på land, förorsakade på högst varierande sätt, motiverar en samlad lagstiftning mot oljeskador. Skulle inte samordningen och effektiviteten i vårt oljeskydd förbättras väsentligt därigenom?

Herr statsrådet LUNDKVIST:

Herr talman! Det är riktigt, som herr Wirtén säger, att detta är en fråga som berör många vitt skilda områden i vårt samhälle. Det är väl också en av förklaringarna till att det är svårt att organisera skyddet och beredskapen i dessa sammanhang uteslutande inom exempelvis ett departement. Anledningen till att det har fallit på mig att besvara herr Wirténs fråga är att vi inom kommunikationsdepartementet i betydande utsträckning möter frågor inom detta område med anknytning till de katastrofer som vi försöker ha beredskap för, nämligen skador som kan förorsakas av oljeutsläpp på havet och skador som sålunda drabbar våra kuster. I detta sammanhang är organ som lyder under kommunikationsdepartementet direkt engagerade i detta arbete.

Självfallet är de frågor vi här diskuterar utomordentligt allvarliga också när det gäller oljeskyddsberedskapen på land, om jag får använda det uttrycket. Sprängämnesinspektionen utfärdar, med stöd av förordningen om brandfarliga varor, skyddsföreskrifter i fråga om exempelvis oljecisterner. Vi kan nog vara överens om att det är nödvändigt att t. ex. byggnadsnämnderna skärper sin uppmärksamhet i dessa frågor. Det

gäller att både i fråga om oljecisterner under jord och förvaring av olja över huvud taget försöka finna sådana former att vi kan motverka riskerna.

Sprängämnesinspektionens utfärdande av skyddsföreskrifter sker i samråd med naturvårdsverket. De tillämpande myndigheterna är här byggnadsnämnderna. För närvarande utarbetas väsentligt skärpta föreskrifter på detta område. Dessa föreskrifter innebär bl. a. i fråga om cisterner under jord dels större krav på hållbarhet vid nedläggandet, dels krav på kontinuerlig kontroll därefter. Också i fråga om cisterner ovan jord innebär de planerade föreskrifterna detaljerade krav. Förslag till föreskrifter beräknas bli remitterade under maj månad, och föreskrifterna torde kunna komma att träda i kraft under hösten.

Statens naturvårdsverk, som är central förvaltningsmyndighet för naturvården, har sedan oktober 1968 en särskild tjänsteman anställd just för oljeskyddsärenden. När det gäller den beredskapsorganisation som vi har skapat i avvaktan på räddningstjänstutredningens resultat är det klart att länsstyrelsernas och kommunernas beredskapsorganisation mot oljeskador avser också olja som har kommit lös på land.

Vi är alltså medvetna om att det är angeläget att så snart som möjligt få ett samlat grepp på såväl möjligheterna att organisera beredskapen som de övriga insatser och åtgärder som blir nödvändiga i dessa sammanhang i takt med att oljeskyddsfrågan blir allt allvarigare.

Med denna redovisning har jag önskat komplettera mitt svar och ge ett bevis för att vi inom regeringen är utomordentligt uppmärksamma på dessa frågor och försöker åstadkomma den samordning som herr Wirtén efterlyste.

Herr WIRTÉN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för tillägget till svaret på min fråga.

I likhet med kommunikationsministern tycker jag att oljeberedskapen på land är av utomordentlig vikt. Jag no-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

terar med tacksamhet att kommunikationsministern — liksom jag själv gjorde i mitt tidigare anförande — betonar betydelsen av att man får ett samlat grepp. Detta är enligt min uppfattning en av de viktigaste frågorna att lösa just nu. Bland de myndigheter som har hand om dessa frågor tror jag att naturvårdsverket bör vara det överordnade organet och få en utbyggd organisation för att klara denna uppgift.

Jag tror också att ett samlat grepp måste komma till på lagstiftningssidan. Tyvärr fick jag ingen synpunkt på frågan om en speciell oljeskyddslag kunde vara motiverad, vilket den är enligt min uppfattning.

Herr statsrådet LUNDKVIST:

Herr talman! Innan man lagstiftar måste man ha klart för sig bl. a. hur beredskapsorganisationen skall se ut. Det är ju alla dessa ting som sedan skall ligga till grund för den effektivare lagstiftning vi önskar åstadkomma.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogos ånyo statsutskottets memorial och utlåtande:

nr 55, angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden; och

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett statligt aktiebolag för konsultverksamhet på rationaliseringsområdet jämte motion.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtande nr 57, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1969/70 till regional utveckling, m. m., jämte motioner.

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 1, bilaga 13, enligt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1969,

dels anmält för riksdagen vad departementschefen anfört till statsrådsprotokollet angående den regionalpolitiska utvecklingsplaneringen,

dels föreslagit riksdagen att

1. godkänna de ändrade grunder för lokaliseringstöd som förordats i statsrådsprotokollet,

2. på driftbudgeten under elfte huvudtiteln för budgetåret 1969/70 anvisa

a. till Lokaliseringsbidrag ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor,

b. till Särskilda stödåtgärder i glesbygder ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor,

3. besluta, att ramen för lokaliseringsslån under den femåriga försöksperioden skulle vidgas till 900 000 000 kronor,

4. på kapitalbudgeten under Fonden för låneunderstöd till Lokaliseringsslån för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 000 kronor,

5. bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1969/70 bevilja lokaliseringsslån med högre belopp än som anvisats under anslaget.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 258, av herr *Axelson*, och II: 295, av herr *Eriksson* i Arvika, vari hemställdts, att riksdagen vid behandlingen av inrikesdepartementets huvudtitel måtte uttala, att karlstadsregionen tillhörde de områden som borde ifrågakomma som alternativ till storstäderna i samband med lokalisering av olika verksamheter,

dels de likalydande motionerna I: 368, av herr *Jacobsson, Per*, och II: 432, av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära sådan ändring av bestämmelserna för statens lokaliseringspolitik, att rörelsekapital

kunde inräknas i stödunderlaget vid beslut i lokaliseringsärenden,

dels de likalydande motionerna I: 370, av herr *Jacobsson, Per*, och II: 434, av herr *Larsson* i Umeå *m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära en sådan ändring av villkoren för lokaliseringspolitik, att stöd kunde utgå till sådana service-näringar i orter i glesbygden som bedömdes som nödvändiga för att en rimlig servicenivå skulle upprätthållas,

dels de likalydande motionerna I: 522, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 626, av herr *Hedlund m. fl.*, i vad avsåge hemställan

a. att riksdagen måtte besluta, att förstärkt lokaliseringspolitik skulle kunna tillämpas i glesbygdsområden med stora sysselsättningsvärigheter enligt i motionerna angivna grunder,

b. att två arbetmarknadskonsulenter måtte anställas hos arbetsmarknadsstyrelsen med speciella uppgifter för glesbygderna i enlighet med motionerna,

dels de likalydande motionerna I: 525, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 625, av herr *Hedlund m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 527, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 623, av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställdts, att riksdagen vid behandlingen av inrikesdepartementets huvudtitel måtte

1. besluta vid punkt C 1. Lokaliseringsbidrag, att anslaget till Lokaliseringsbidrag för budgetåret 1969/70 skulle uppföras som förslagsanslag,

2. anvisa under Kapitalbudgeten, V: 1. Lokaliseringsslån, till Lokaliseringsslån för budgetåret 1969/70 ett investeringsanslag av 300 000 000 kronor,

3. besluta, att ramen för lokaliseringstödet under den femåriga försöksperioden skulle vidgas till 1 250 miljoner kronor, varav 1 000 miljoner kronor skulle utgöra lokaliseringsslån och 250 miljoner kronor lokaliseringsbidrag,

4. medgiva, att i stödunderlaget för lokaliseringsbidrag må kunna inräknas utgifter för företagsrådgivning i enlighet med vad i motionerna anförts,

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

dels de likalydande motionerna I: 534, av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, och II: 651, av herr *Nilsson* i Tvärälund m. fl., vari anhållits, att riksdagen måtte medgiva, att de särskilda glesbygdanslagen må kunna användas för tele-service i glesbygdskommuner enligt i motionerna angivna grunder,

dels de likalydande motionerna I: 540, av herr *Jansson, Paul*, m. fl., och II: 628, av fru *Hörnlund* m. fl., vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att åtgärder snarast måtte vidtagas för att giva planeringsråden den beslutsmässiga ställning som föresloges i länsförvaltningsutredningens betänkande,

dels de likalydande motionerna I: 549, av herr *Larsson, Thorsten*, m. fl., och II: 619, av herr *Gustavsson* i Alvesta m. fl., vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om åtgärder för en regional samordning av läns- och kommunalplanering som förhindrade en ensidig koncentrationsbildning i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels de likalydande motionerna I: 552, av herr *Nilsson, Ferdinand*, m. fl., och II: 599, av herr *Dockered* m. fl., vari anhållits,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag snarast till utbyggande av planeringsrådets sammansättning och verksamhetsformer i enlighet med vedertagna demokratiska principer och med förstärkt landstingsinflytande i stället för centralt utsedda ledamöter, samt

att därvid måtte övervägas klara kompetensbestämmelser och ett verkligt inflytande i planeringsråden på planerings-, indelnings- och lokaliseringsfrågor i en omfattning som kunde befinnas lämplig,

dels de likalydande motionerna I: 553, av herr *Nilsson, Ferdinand*, m. fl., och II: 672, av herr *Vigelsbo* m. fl., vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära,

att stödområdesindelningen i lokaliseringpolitiken måtte avskaffas, samt

att lokaliseringsslån och bidrag på grundval av lokala myndigheters prövning och utan onödiga centralbyråkratiska inskränkningar måtte på ett rättvist sätt komma näringslivet inom de landsdelar till godo, där sysselsättnings- och befolkningspolitiska förhållanden så påfordrade, varvid glesbygdernas svårigheter särskilt skulle beaktas,

dels de likalydande motionerna I: 560, av herr *Olsson, Johan*, och II: 605, av herr *Eriksson* i Bäckmora, vari yrkats, att riksdagen skulle besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag angående inrättande av centraler på hantverkets och övriga servicenäringars område under medverkan av arbetsmarknadsmyndigheterna i syfte att dels tillgodose den fasta befolkningens behov samt dels turist- och fritidslivets önskemål och därigenom skapa ett förbättrat underlag för en rimlig servicestandard också i områden med vikande befolkningsunderlag,

dels de likalydande motionerna I: 581, av herr *Svanström* och herr *Larsson, Nils Theodor*, samt II: 597, av herr *Börjesson* i Glömminge m. fl.,

dels de likalydande motionerna I: 592, av herrar *Österdahl* och *Svanström*, samt II: 617, av herr *Gustafsson* i Stenkyrka och herr *Franzén* i Träkumla,

dels motionen II: 348, av herrar *Antby* och *Berndtsson*,

dels motionen II: 350, av herr *Lundberg*, såvitt nu vore i fråga,

dels ock motionen II: 670, av herr *Westberg* i Ljusdal, vari anhållits, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag om ändrade grunder för lokaliseringsstöd måtte besluta, att totalramen för lokaliseringsstödet skulle vidgas från tidigare bestämda 1 miljard kronor till 1,1 miljard kronor men att fördelningen skulle ske med 250 miljoner kronor till lokaliseringsbidrag och 850 miljoner kronor till lokaliseringsslån.

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt,

1. beträffande regional samordning av läns- och kommunplaneringen att riksdagen måtte avslå motionerna I: 549 och II: 619,

2. beträffande huvudmannaskapet för länsplaneringen m. m. att riksdagen måtte avslå motionerna I: 525 och II: 625, I: 540 och II: 628 samt I: 552 och II: 599,

3. beträffande vissa stadsregioner att riksdagen måtte avslå motionerna I: 258 och II: 295 samt II: 348,

4. beträffande Kungl. Maj:ts anmälan till riksdagen att riksdagen som sin mening måtte giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i utlåtandet anför,

5. beträffande lokaliseringstöd till statliga företag att riksdagen måtte godkänna vad som förordats i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1969,

6. beträffande vissa grunder för lokaliseringstödet att riksdagen måtte

a. vad anginge rörelsekapital som stödunderlag avslå motionerna I: 368 och II: 432 samt I: 522 och II: 626, de två sistnämnda såvitt nu vore i fråga,

b. vad anginge utgifter för företagsrådgivning som stödunderlag avslå motionerna I: 527 och II: 623 samt I: 522 och II: 626, samtliga såvitt nu vore i fråga,

c. vad anginge vissa serviceanläggningar avslå motionerna I: 370 och II: 434 samt I: 522 och II: 626, de två sistnämnda såvitt nu vore i fråga,

7. beträffande lokaliseringstöd för storplanering av turistområden att riksdagen måtte avslå motionen II: 350, såvitt nu vore i fråga,

8. beträffande stödområdesindelningen att riksdagen måtte avslå motionerna I: 553 och II: 672, såvitt nu vore i fråga,

9. beträffande stöd till vissa regioner utanför stödområdet att riksdagen måt-

te avslå motionerna I: 581 och II: 597 samt I: 592 och II: 617,

10. beträffande beslutsförfarandet att riksdagen måtte avslå motionerna I: 553 och II: 672, såvitt nu vore i fråga,

11. beträffande lokaliseringstödet högsta andel av stödunderlaget att riksdagen måtte avslå motionerna I: 522 och II: 626, såvitt nu vore i fråga,

12. beträffande beslut om förstärkt lokaliseringspolitik att riksdagen måtte avslå motionerna I: 522 och II: 626, såvitt nu vore i fråga och i vad de ej behandlats under 6 eller 11,

13. beträffande ramar för lokaliseringstödet under den femåriga försöksperioden att riksdagen måtte

a. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 527 och II: 623 samt II: 670, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, besluta, att ramen för lokaliseringsslån skulle vidgas till 900 000 000 kronor,

b. med avslag å motionerna I: 527 och II: 623 samt II: 670, samtliga såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför om ramen för lokaliseringsbidrag,

14. beträffande anslag för lokaliseringstödet att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 527 och II: 623, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, för budgetåret 1969/70 anvisa

a. till Lokaliseringsslån på kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 200 000 000 kronor,

b. till Lokaliseringsbidrag på driftbudgeten under elfte huvudtiteln ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor,

15. att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1969/70 bevilja lokaliseringsslån med högre belopp än som anvisats under anslaget,

16. beträffande arbetsmarknadskon-sulenter att riksdagen måtte avslå motionerna I: 522 och II: 626, såvitt nu vore i fråga,

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

17. beträffande servicecentraler att riksdagen måtte avslå motionerna I: 560 och II: 605,

18. beträffande viss teleservice att riksdagen måtte avslå motionerna I: 534 och II: 651,

19. att riksdagen måtte

a. till Särskilda stödåtgärder i glesbygder för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor,

b. som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om användning av anslaget.

Reservationer hade avgivits

1, beträffande *regional samordning av läns- och kommunplaneringen*, av herr Larsson, Thorsten, (cp), utan angiven mening;

2, beträffande *vissa grunder för lokaliseringstöd* under försöksperioden, av herrar Axel Andersson (fp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp) och Thorsten Larsson (cp), fru Elvy Olsson (cp) samt herrar Mattsson (cp), Enskog (fp), Nilsson i Tvärålund (cp), Mundebo (fp) och Sjönell (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i vissa angivna delar hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 6 hemställa, beträffande vissa grunder för lokaliseringstöd, att riksdagen som sin mening måtte giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anfört

a. vad anginge rörelsekapital som stödunderlag i anledning av motionerna I: 368 och II: 432 samt I: 522 och II: 626, de två sistnämnda såvitt nu vore i fråga,

b. vad anginge utgifter för företagsrådgivning som stödunderlag i anledning av motionerna I: 527 och II: 623 samt I: 522 och II: 626, samtliga såvitt nu vore i fråga,

c. vad anginge vissa serviceanläggningar i anledning av motionerna I: 370 och II: 434 samt I: 522 och II: 626, de två sistnämnda såvitt nu vore i fråga;

3, beträffande *stödrområdesindelningen*, av herrar Axel Andersson (fp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp) och Thorsten Larsson (cp), fru Elvy Olsson (cp) samt herrar Mattsson (cp), Enskog (fp), Nilsson i Tvärålund (cp), Mundebo (fp) och Sjönell (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort lyda så, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 8 hemställa, beträffande stödrområdesindelningen, att riksdagen med bifall till motionerna I: 553 och II: 672, såvitt nu vore i fråga, som sin mening måtte giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anfört;

4, beträffande *lokaliseringstödets högsta andel av stödunderlaget*, av herrar Axel Andersson (fp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp) och Thorsten Larsson (cp), fru Elvy Olsson (cp) samt herrar Mattsson (cp), Enskog (fp), Nilsson i Tvärålund (cp), Mundebo (fp) och Sjönell (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den ändrade lydelse, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under 11 hemställa, beträffande lokaliseringstödets högsta andel av låneunderlaget, att riksdagen i anledning av motionerna I: 522 och II: 626, såvitt nu vore i fråga, som sin mening måtte giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anfört;

5, beträffande *ramar för lokaliseringstöd*, av herrar Axel Andersson (fp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp) och Thorsten Larsson (cp), fru Elvy Olsson (cp) samt herrar Mattsson (cp), Enskog (fp), Nilsson i Tvärålund (cp), Mundebo (fp) och Sjönell (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet bort under 13 hemställa, beträffande ramar för lokaliseringstöd under den femåriga försöksperioden, att riksdagen måtte

a. i anledning av Kungl. Maj:t förslag samt med bifall till motionerna I: 527 och II: 623 och med avslag å motionen II: 670, samtliga motioner såvitt nu vore

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

i fråga, besluta, att ramen för lokaliseringslån skulle vidgas till 1 000 000 000 kronor,

b. i anledning av motionerna I: 527 och II: 623 samt II: 670, samtliga såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anförts;

6, beträffande *anslag för lokaliseringsstödet*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp) och *Thorsten Larsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka — vid bifall till reservationen 5 — ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort lyda så, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 14 hemställa, beträffande anslag för lokaliseringsstödet, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionerna I: 527 och II: 623, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, för budgetåret 1969/70 måtte anvisa

a. till Lokaliseringslån på kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 300 000 000 kronor,

b. med hänvisning till vad reservanternas anförts till Lokaliseringsbidrag på driftbudgeten under elfte huvudtiteln ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor;

7, beträffande *arbetsmarknadskonsulenter*, av herr *Thorsten Larsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 16 hemställa, beträffande arbetsmarknadskonsulenter, att riksdagen i anledning av motionerna I: 522 och II: 626, såvitt nu vore i fråga, som sin mening måtte giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anförts;

8, beträffande *servicecentraler*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp) och *Thorsten*

Larsson (cp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 17 hemställa, beträffande servicecentraler, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 560 och II: 605 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anförts.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! Anslagen till arbetsmarknadspolitisk verksamhet och till regional utveckling utgör numera en mycket stor delpost i statsbudgeten. Framför allt under de senaste åren har den ekonomiska insatsen på dessa områden utökats väsentligt. En svag konjunktur, höga arbetslöshetssiffror och därmed följande ekonomisk otrygghet för många människor har gjort denna insats till en tvingande nödvändighet. Nu är de yttre omständigheterna delvis förändrade. Konjunkturen är på väg uppåt, och på vissa delar av arbetsmarknaden råder livlig efterfrågan på arbetskraft.

Glädjande nog är emellertid partierna även i år inriktade på att ta krafttag för att stärka den arbetsmarknadspolitiska beredskapen. Man kan ta det som ett uttryck för att ambitionsnivån på detta område snabbt stiger. Det bör emellertid också tas som en anvisning om att allt inte är välbeställt trots den påvisade konjunkturuppgången.

Det stora problemet är givetvis den obalans mellan olika regioner som råder i sysselsättningshänseende. Den stigande efterfrågan på arbetskraft är i första hand koncentrerad till Sydsverige, särskilt storstadsområdena. Norrlandslänen och övriga skogslän har däremot fortfarande tendenser till ökad arbetslöshet. Medan det i storstadsområdena nu finns tre eller fyra lediga platser på varje arbetssökande är situationen omvänd i skogslänen. I medeltal tre

arbetslösa tävlar där om varje ledig-förklarad plats. Ingenting talar heller för att situationen snabbt skulle svänga om.

Det finns emellertid också problem av annan art inom arbetsmarknadssektorn. Personer med olika slags handikapp och äldre människor med otillräcklig eller föråldrad utbildning är allttjämt mycket svårplacerade. Även det förhållandet kommer sannolikt att bestå, om motåtgärder inte sätts in. En viktig uppgift för arbetsmarknadsmyndigheterna blir därför under de närmaste åren att öka dessa gruppers möjligheter till anpassning på arbetsmarknaden.

Som jag har antytt har de senaste årens utbyggnad av arbetsmarknadspolitikerna och regionalpolitiken skett under tämligen stor enighet mellan partierna. Meningsskiljaktigheterna har framför allt gällt hur avvägningen mellan lokaliseringspolitiska åtgärder och andra åtgärder skall göras. Medan den socialdemokratiska politiken, åtminstone tidigare, i hög grad varit inriktad på att lägga tyngdpunkten på rörlighetsbefrämjande åtgärder har vi i centerpartiet varit — jag säger som herr Hedlund, det låter styggt att säga det, men det är sant — de främsta före-språkarna för en intensivare satsning på lokaliseringspolitiska och andra regionalpolitiska åtgärder. Vi har menat att det inte räcker att gripa in när olyckan redan är skedd, när anställda Andersson har blivit friställda Andersson — det är inte Birger Andersson jag talar om. Man måste sätta in huvudinsatsen redan på det förebyggande stadiet. Man kan inte vänta tills något mycket negativt har inträffat. Det har också stått alldeles klart för oss att en ensidig satsning på att skapa geografisk rörlighet förr eller senare måste få allvarliga konsekvenser för hela regioner — ja, för hela samhället, skulle jag vilja säga.

Vi är nu inne i en situation då dessa skadeverkningar mera påtagligt börjar

Ang. anslag till regional utveckling, m. m. ge sig till känna. Vi uppfattade det dock som något av en islossning för en ny och djärv politik — en politik som mera överensstämmer med centerpartiets handlingslinjer — när inrikesministern i årets statsverksproposition aviserade att han var beredd att i större utsträckning än tidigare satsa på de regionalpolitiska åtgärderna. Att inställningen allttjämt är en aning vacklande i kanslihuset ger dock den reviderade finansplanen belägg för — den som läst eller oläst ligger på våra bänkar. Där betonas på nytt behovet av att stärka den geografiska omflyttningen framför att söka skapa nya sysselsättnings-tillfällen i områden där ledig och tillgänglig arbetskraft finns.

Hur som helst, har de delvis nya signalerna från kanslihuset lett till en större samstämmighet vid utskottsbehandling av dessa frågor än tidigare. Inom centerpartiet ser vi naturligtvis med tillfredsställelse de skrivningar som utskottet i år gör om bland annat regionpolitikens mål och som ligger nära de krav som vi i centerpartiet har ställt sedan länge. Jag vill t. ex. peka på att utskottet nu för första gången klart ger uttryck för strävan att länka en del av den väntade totala näringslivsexpansionen till regioner »på skilda håll i landet». Lokaliseringsinsatserna inriktas bl. a. på att omfatta också »i vart fall de sekundära tätortsbildningarna och avse även de orter, som erfordras som replipunkter för glesbefolkade delar av landet».

Som följd av den starka utflyttningen från åtskilliga större regioner blir nu på fler och fler ställen glesbygdproblemen av allt allvarigare karaktär. Centerpartiet har under flera år i partimotioner yrkat på särskilda stödåtgärder för att undvika eller mildra de särskilda svårigheter som uppkommer för befolkningen i sådana områden. Även om dessa frågor nu sent omsider börjat fånga också det maktavande partiets intresse har mycket litet praktiskt blivit uträttat. Allt vackert tal om jämlik-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

het klingar därmed ganska falskt för berörda människor.

Arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska åtgärder hänger nära samman. Det utskottsutlåtande vi nu behandlar omfattar emellertid en del av detta område, nämligen anslagen till regional utveckling. Övriga anslag behandlas under nästa punkt på föredragningslistan, medan det beklagligtvis blivit så att de motioner som rör lokaliseringpolitiken och som har hänvisats till bankoutskottet kommer upp till behandling här i kammaren först den 22 maj. Att så sker är enligt min uppfattning ett avvita förhållande.

Även om det sålunda kan sägas ha rätt en större samstämmighet i år än tidigare vid utskottsbehandlingen av de ärenden som rör arbetsmarknadspolitiken och regionalpolitiken har uppfattningarna på några punkter varit delade. I några fall där det finns reservationer rör det sig otvivelaktigt också om mycket viktiga delavsnitt. Jag vill därför här kortfattat motivera de reservationer till statsutskottets utlåtande nr 57 angående anslagen till regional utveckling, som är undertecknade av centerpartiets utskottsrepresentanter.

Centerpartirepresentanterna har — i likhet med folkpartiets utskottsledamöter — inte kunnat acceptera den överdrivet försiktiga hållning som utskottsmajoriteten intagit när det gällt att ge klarsignal för nya grepp inom lokaliseringpolitiken. I och för sig tror jag inte att det råder några delade meningar om att vi måste försöka få till stånd en breddning av lokaliseringpolitiken, dvs. man måste försöka arbeta med fler medel samtidigt än vad man gör nu. I motionen har bl. a. föreslagits att rörelsekapital skall få inräknas i stödunderlaget och att lokaliseringsmedel skall kunna utgå till serviceanläggningar. Utskottsmajoriteten vill emellertid uppenbarligen avvakta med att pröva sådana uppslag till dess den pågående utredningen om lokaliseringstödet utformning efter den nuvarande försöks-

periodens utgång är klar. Detta är ett synsätt som vi i dagens läge inte kan acceptera. Om det finns förutsättningar för att redan nu pröva nya grepp i lokaliseringpolitiken får man inte dra sig för detta, även om det pågår utredning. På många orter rör det sig om en kapplöpning med tiden. Det finns därför all anledning att snarast pröva sådana uppslag som jag har nämnt.

Centerns representanter i utskottet har också uttalat sig för en kraftig utvidgning av ramen för lokaliseringstödet under den pågående försöksperioden. Bakom det yrkandet ligger naturligtvis i första hand det hot mot stora delar av vårt land som finns i det förhållandet att klyftan mellan utvecklingen inom olika regioner alldeles tydligt håller på att förstöras. Det är inte möjligt att tillgodose behovet av lokaliseringpolitiska insatser inom den ram som Kungl. Maj:t och utskottsmajoriteten vill anvisa, även om den i och för sig medför en kraftig utvidgning i förhållande till vad som nu gäller. Skall utvecklingen kunna brytas och de lokaliseringpolitiska målsättningarna förverkligas i någorlunda snabb takt behöver de investeringsstödande åtgärderna förstärkas och ramen utvidgas utöver detta. Det gäller desto mer som större delen av den låneram som hittills ställts till förfogande har förbrukats och utskottet enhälligt uttalat sig för att kretsen av bidragsberättigade företag i fortsättningen skall vidgas, så att även de statsägda företagen får möjligheter till lokaliseringstöd. För att klara de uppgifter som statsmakterna redan tagit på sig och för att möjliggöra en intensifiering av den lokaliseringpolitiska verksamheten förordar vi att ramen för lokaliseringstödet under den pågående försöksperioden nu vidgas till jämnt en miljard kronor eller med 100 miljoner kronor mer än vad utskottsmajoriteten föreslår.

I detta sammanhang föreslår vi också att en större andel av det utgående stödet reserveras till bidrag. Medelsåtgång-

en för lokaliseringsbidrag har hittills varit relativt sett mindre än vad som förutsågs då den nuvarande försöksverksamheten påbörjades. Som vi ser det är detta emellertid mer en följd av restriktivitet i praxis vid bidragsgivningen än att man misstagit sig på bedömningen av efterfrågan på bidrag eller bidragens stimulansseffekt. I en intensifierad insats på det lokaliseringspolitiska området bör därför också ingå ytterligare insatser på bidragssidan. Därmed behövs naturligtvis också en större medelsanvisning från riksdagen, och vi föreslår att bidragsramen räknas upp till 300 miljoner kronor, dvs. även i detta fall med 100 miljoner kronor mer än vad regeringen, utskottsmajoritetens socialdemokrater och moderata samlingspartiet velat gå med på.

Enligt de gällande reglerna utgår ju lokaliseringsstödet i regel med högst två tredjedelar av bidragsunderlaget. Det finns emellertid möjlighet att i vissa fall överskrida denna gräns. Den möjligheten har dock hittills inte utnyttjats i någon högre grad. Inom centerpartiet och folkpartiet har vi ansett att Kungl. Maj:t bör göras uppmärksam på detta och att riksdagen bör uttala som sin mening att den möjligheten utnyttjas i större utsträckning. Det skulle särskilt ha betydelse för orter i det norrländska inlandet, där investeringarna får inverkan även för den omgivande glesbygden, dvs. de områden som har de mest påtagliga glesbygdproblemen.

Slutligen vill jag något beröra de bägge reservationer som behandlar olika slag av service i de mest utpräglade glesbygdsområdena. I det ena fallet har vi ansett att riksdagen bör bifalla de motioner i vilka man föreslår utredning om upprättandet av särskilda servicecentraler. Hela utskottet är enigt om att en vidareutveckling av glesbygdstödet kommer att bli nödvändig. Även innevånarna i glesbygderna har naturligtvis rätt att ställa krav på samhällsservice i rimlig omfattning. Likaså mäs-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

te man försöka tillgodose glesbygdens behov av kommersiella tjänster: butiker, hantverkstjänster osv. Åtskilligt bör i det fallet vara att vinna om man kan samordna resurserna. Reservanterna vill emellertid inte vänta på att något skall hända på detta område i en oviss framtid utan förordar att en utredning om servicecentraler under medverkan av arbetsmarknadsmyndigheterna kommer till stånd omedelbart.

Den andra reservationen avser ökad service i vissa avseenden för företagen i glesbygdsområdena. I riksstaten tas för nästa budgetår — liksom i år — upp ett anslag på 5 miljoner kronor för ändamål som är avsedda att ge stimulans till nya sysselsättningsmöjligheter i glesbygden i form av hemarbete. Det är utan tvekan också så att det finns ett mycket stort intresse bland glesbygdsbefolkningen att få möjligheter till hemarbete. Åtskilliga företag har även intresse av att lägga ut legotillverkning av detta slag. Men om detta skall kunna fungera behövs en central samordning. En lämplig lösning på det problemet tror vi skulle vara att knyta ett par kvalificerade arbetsmarknadskonsulenter till arbetsmarknadsstyrelsen speciellt för dessa frågor. Arbetsmarknads-konsulenterna skulle få till uppgift att biträda företagen i glesbygderna i frågor som gäller beställning och avsättning av produkter. Verksamheten skulle också kunna utgöra underlag för bedömning av statliga och kommunala industribeställningar. Vi förordar att sådana befattningar inrättas redan under det kommande budgetåret.

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga att jag tror att lösningen av arbetsmarknads- och regionalpolitiken är en mycket stor och viktig möjlighet för oss alla att länka in utvecklingen i hela vårt samhälle på en rimligare väg. De åtgärder vi här beslutar betyder därför väldigt mycket för individen, för kommunerna, för samhället.

Med vad jag nu anfört ber jag, herr

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

talman, att få yrka bifall till reservationerna 2, 3, 4, 5 och 6, 7 samt 8 och i övrigt till utskottets förslag.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! I utskottets yttrande finns några inledande ord om regionalpolitikens mål och medel, som jag ber att få citera: »Termen regionalpolitik har kommit till användning som beteckning för såväl strävandena att förena ett effektivare resursutnyttjande och ökad ekonomisk tillväxt med förbättrad jämvikt i den näringsgeografiska utvecklingen som åtgärder för att trygga acceptabla levnadsförhållanden i orter och regioner där en långsiktig bedömning ger vid handen att en vikande utveckling är ofrånkomlig.»

Emot denna målsättning och bedömning har inte gjorts några väsentliga erinringar. Det är formuleringar som vi i stort sett kan ena oss omkring, som ju fallet i allmänhet är så länge man rör sig med allmänna talesätt och mer eller mindre diffusa målsättningar. Vi hör dock inte förbise att dessa allmänna formuleringar ändå innehåller mycket sprängstoff och ger utrymme för många olika tolkningar och värderingar.

Enkelt uttryckt kan man väl säga att en aktiv lokaliseringspolitik innerst syftar till att tillgodose två till synes oförenliga krav, nämligen dels kravet på nationalekonomisk effektivitet, dels kravet på individuell trygghet och valfrihet. Det är väl där vi egentligen har skärningspunkten i den lokaliseringspolitiska debatten, och det är där som vi i ett nötskal fångar in de skiftande värderingar och olika meningar som den offentliga debatten omkring dessa ting avspeglar.

Lokaliseringspolitik med medvetet styrande effekter är egentligen ingen nyhet i vårt land. Vi hade på sin tid stadsprivilegier för handel och sjöfart som avskaffades först under 1800-talet. Det är därför om inte annat ett intresse

som en kuriositet att jämföra vad departementschefen yttrade i proposition nr 185 år 1964:

»Som jag redan framhållit — — — måste stödåtgärderna inriktas på orter där det från samhällelig synpunkt är mest angeläget att utvecklingen främjas och som har goda förutsättningar att bära upp en industriell verksamhet och fungera som central för samhällelig service.»

Egentligen har det väl knappast gjorts något allvarligt försök att analysera och utreda begreppen trygghet och effektivitet och i vad mån dessa båda begrepp ur allmänt samhällsekonomiska synpunkter är möjliga att förena. Svaret måste i hög grad bli beroende på vad man lägger in i begreppen trygghet och personlig valfrihet. Om man begränsar problemet till det enkla konstaterandet att vi har underskott och efterfrågan på arbetskraft i Syd- och Mellansverige och överskott i Norrland och vissa andra regioner kan svaret förefalla enkelt. Då blir det hela närmast ett omflyttningsproblem. Den slutsatsen ligger väl då också nära till hands att den samhällsekonomiskt riktiga lösningen måste vara att flytta arbetskraften dit där den för tillfället kan utnyttjas mest effektivt.

Flertalet människor upplever nog som ett väsentligt trygghetskrav att kunna få sysselsättning inom sitt yrke och i närheten av sin bostadsort. Just på det planet möter vi den stora samhällsfrågan: Skall staten aktivt medverka till en sådan geografisk spridning av sysselsättningen att detta trygghetskrav kan tillgodoses?

I grunden kan man väl säga att detta är lokaliseringspolitikens syfte. Frågan är därför naturlig: har de lokaliseringspolitiska åtgärder som vidtagits gett de resultat som erfordras för att täcka denna målsättning eller inte. Svaret är naturligtvis också beroende av vad man hoppats och vilka förväntningar man ställt. I ett avseende vågar man väl säga att man inte har lyckats: de åtgärder

som hittills vidtagits har icke gett den stimulans och de möjligheter till nya arbetstillfällen som erfordras för att utflyttningen från inland och mera glesbefolkade områden kunnat hejdas i någon större utsträckning.

Ingen tror, i varje fall inte jag, att det i framtiden skall bli möjligt att behålla bebyggelse och bosättning intakt överallt, exempelvis i vissa delar av Norrlands inland och fjällregioner, områden där människor visserligen bor kvar i dag men där det endast är en tidsfråga när alla flyttar bort — i den mån som inte turistservice eller andra omständigheter binder en och annan kvar. Å andra sidan ligger det otvivelaktigt en fara i att ensidigt inrikta samhällets stödåtgärder på ett fåtal orter och tro att man med sådana punktåtgärder kan lösa problemet. Utrymme måste alltid finnas för initiativ och företagsamhet även utanför de geografiska ramar som samhällets planeringsorgan drar upp. Vi måste i större utsträckning än som sker ta vara på företagaren där han finns och söka frigöra oss från konservativa föreställningar om hur en företagsmiljö måste se ut. Det är viktigt att man i högre grad vågar satsa på de personliga förutsättningarna, som ändå är det viktigaste incitamentet för att ett företag skall kunna lyckas.

Det kan sägas att det har gjorts betydande lokaliseringpolitiska satsningar under den försöksperiod som snart är slut, och ändå pågår befolkningsut-tunningen alltjämt i snabb takt. Detta är riktigt, och det ger oss anledning att observera att även om betydande be-lopp lagts ner i lån och bidrag, har dock de stora pengarna företrädesvis gått till kustområden och större tätorter. Men detta har inte gett den stimulans till inland och mera perifera områden som är alldeles nödvändig för att utflyttningen skall kunna hejdas.

Vi bör inte heller bortse ifrån att samtidigt som vi strävar efter att med lokaliseringpolitiska medel nå avsed-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

da effekter har arbetsmarknadsmyndigheterna satt in avsevärda resurser framför allt under den gångna vintern för att stimulera arbetskraften att söka anställning i andra delar av landet. Jag är inte ute efter att kritisera dessa åtgärder — folk måste få arbete och försörjning där detta kan erbjudas — men vi kan inte komma ifrån att samtidigt som man når den positiva effekten att folk får arbete och sysselsättning i andra delar av landet, minskar man förutsättningarna för sysselsättningsfrämjande åtgärder i de områden där denna arbetskraft är bofast. Det lär vara små förutsättningar att övertyga en företagare om att han skall etablera sig i en bygd, där arbetskraften till övervägande del består av åldringar och sekunda arbetskraft. Det är den unga, friska arbetskraften som söks. Finns inte den kvar, hjälper inga lokaliseringpolitiska insatser. Det är därför viktigt att vi i de mest hotade områdena inte kommer i detta läge.

Även om många har flyttat ut från de mera livskraftiga inlandsområdena, finns ändå huvuddelen av de arbetsföra kvar i de områden som det kan bedömas möjligt att bevara. Många av dem som flyttat ut vill också gärna komma tillbaka. Det ligger ingen överdrift i talet om att åtgärderna brådskar — i de delar av landet där sysselsättningen viker kan man inte vänta hur länge som helst.

Jag nämnde tidigare att den försöksperiod som inleddes 1965 snart är slut, och man nödgas ställa frågan: Vad kommer i fortsättningen? Att man inte kan avbryta denna verksamhet när försöksperioden är slut — därom är förmodligen alla ense. I de områden det närmast gäller är därför den brännande frågan i dag vad som kommer att ske härnäst. Frågan blir då i första hand: Skall ett kortsiktigt nationalekonomiskt effektivitetskrav tillgodoses eller skall man — som departementschefen uttryckte det — söka styra utvecklingen i sådana banor att det sti-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

gande välståndet fördelas på ett rättvist sätt och att människorna i olika delar av landet erbjuds en tillfredsställande social och kulturell service?

Här vill jag skjuta in en anmärkning. Talet om en tillfredsställande social och kulturell service återkommer mycket ofta när man resonerar om dessa ting. Egentligen är det väl ganska oklart vad man menar med detta tal. Förmodligen har man på högsta ort inte heller ansträngt sig att i någon högre grad söka reda upp begreppets innebörd. En sak må väl dock vara klar: skall en ort kunna hålla denna service, är nog grundförutsättningen att det befolkningsunderlag man bygger på har en varaktig och produktiv sysselsättning.

Begreppen »rättvist» och »tillfredsställande» är ju egentligen värdeomdömen som saknar objektivt fastställbar innebörd. Vill man vara en smula syrlig skulle man kanske kunna säga att dessa formuleringar snarast innebär att lokaliseringpolitiken skall bedrivas så, att den i görligaste mån vinner allmänt gillande snarare än att den väcker allmän förargelse.

Om man lyssnar till och tar fasta på de politiska uttalanden och utfästelser, som gjorts av alla politiska partier när det gäller inlandets och glesbygdens problem, har man ju anledning att hysa stor förtröstan om framtiden. Departementschefens anförande i statsverkspropositionen är i det sammanhanget ett tungt vägande inlägg; förvisso ett skickligt avbalanserat aktstycke, som jag närmast skulle vilja betrakta som den avgående inrikesministerns testamente, ett dokument som utan några bindande utfästelser håller alla dörrar öppna.

Det blir spännande att följa med och observera hur den utsedde »testaments-exekutorn» kommer att handskas med den ömtåliga och viktiga uppgift han fått sig anförtrodd. Personligen har jag uppfattningen att han inte saknar den goda viljan och att han också har det goda handlaget.

Efter dessa allmänna reflexioner övergår jag till att med några ord beröra de reservationer som är knutna till detta utskottsutlåtande, vilka alla — med ett undantag — är gemensamma för folkpartiet och centern.

Beträffande dessa reservationer kan sägas, att de dels har en framåtsyftande karaktär, dels tar sikte på omedelbara åtgärder under den pågående försöksperioden, åtgärder som bör genomföras oberoende av att utredning om det fortsatta lokaliseringsstödet pågår. De förslag som lagts fram återfinns i de motioner som återopats.

Jag skall inte närmare gå in på motiveringarna, utan nöjer mig med att understryka vad som sägs i reservation 2, att de förslag som utvecklats i dessa motioner angående företagets rörelsekapital, företagsrådgivning och bidrag till vissa serviceanläggningar snarast bör prövas. Utskottets i allmänna ordalag hållna avstyrkande av motionerna är, som jag ser det, knappast övertygande och ger snarare intryck av ett pliktskyldigt ställningstagande än av någon mera ingående sakprövning.

Jag har tidigare sagt att de sysselsättningsproblem vi brottas med knappast är lokaliserade enbart till det s. k. stödområdet. Detta konstaterande måste leda till att den gällande stödområdesindelningen bör upphöra och att de avvägningar som måste ske kan göras förutsättningslöst och med beaktande av länsplaneringens resultat. Vi föreslår därför i reservation 3 att denna mening skall ges Kungl. Maj:t till känna.

Beträffande frågan om lokaliseringsstödet högsta andel av stödunderlaget, som behandlas i reservation 4, anser vi att möjligheten att bevilja lokaliseringsstöd med högre belopp än som motsvarar två tredjedelar av investeringarna bör kunna komma till användning i större utsträckning än vad som hittills skett. Erfarenheterna ger otvivelaktigt belägg för att en vidare tillämpning av gällande regler i detta avseende skulle vara av betydelse. Vi kan därför inte

delat utskottets mening att dessa differentieringsmöjligheter inte skall kunna ytterligare prövas förrän 1968 års lokaliseringsutredning tagit ställning i frågan.

När det gäller ramar för lokaliseringsstödet vill jag helt hänvisa till den argumentering som förs i reservation 5. Vad som sägs i reservationen uttrycker i huvudsak de synpunkter som kan läggas på denna fråga. Jag vill särskilt fästa uppmärksamheten vid vad som anföres i reservationen att ramen för bidragsstödet vid 1964 års riksdag fastställdes till 300 miljoner kronor och att någon ändring av beslutet i denna del sedan dess egentligen ej har skett.

Jag skall inte för ögonblicket beröra de övriga reservationerna; de har behandlats av den föregående talaren. Jag vill bara avslutningsvis säga, att det nog skulle ligga ett värde i om vi kunde politiskt — kanske i ännu högre grad än som hittills har varit möjligt — pacificera dessa frågor.

Det är viktigt att man snabbt försöker knyta ihop alla utredningar, planeringar och avvägningar som man under årtal har ägnat sig åt och försöker komma fram till konkreta resultat. De människor som är beroende av våra beslut väntar att riksdagen och de verkställande myndigheterna skall lämna utredningsstadiet och övergå till handling.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till samtliga reservationer med undantag för reservationerna 1 och 7 och i övrigt bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag begärde ordet närmast med anledning av ett par motioner från centerhåll, i vilka berörs dels avgränsningen av stödområdena, dels också möjligheten att åstadkomma ett verkligt folkligt inflytande på lokalplanet i fråga om handhavandet av lokaliseringsåtgärderna.

Innan jag går in på det, vill jag emel-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

lertid understryka att det vittnar om en väldigt kortsynt inställning, om man anser att problemets kärnpunkt ligger i glesbygderna. Glesbygderna påverkas av vad som sker på andra håll, och jag tror att det är illa använda pengar om man går in för en lokaliseringspolitik som blundar för orsakerna och försöker skyla över verkningarna. Framför allt är det förhållandena i storstadsregionerna och de stora tätorterna som utövar det avgörande inflytandet på hur det skall gå med lokaliseringen ute i bygderna. Jag vill poängtera angelägenheten av att detta klargörs, ty annars kommer vi aldrig fram till en effektiv lösning av problemen.

Många planerare och även andra anser att det är ödet, för att tala med Muhammed, som bestämt att Sveriges folk skall koncentreras till ett par tre regioner, medan landet i övrigt skall bli tassemarker eller i bästa fall fritidsområden. Om det verkligen förhåller sig så, är det givetvis inte möjligt att uträtta någonting med de i förhållande till problemets omfattning begränsade resurser som står till förfogande.

Vad är det som förorsakar sugningen till dessa stora centra? Det är helt enkelt tillgången på arbetsstillfällen. Jag skall ge ett par exempel som belyser detta. Våra snälla och hyggliga planerare vet hur en bra kommun skall se ut. De vet att där bör vara en harmonisk avvägning mellan industrier och bostäder åt dem som jobbar där, osv. I en kommun inte långt ifrån Stockholm — inte min egen utan en grannkommun — var man inne på dessa resonemag. Kommunen fick en industri som gav arbete åt 260 personer. Man tyckte att det var en stor insats. Man vände sig till de snälla myndigheterna, och dessa gav bostadskvotstilldelning och lånemöjligheter. Allting skulle bli så kolossalt positivt, och alla var glada.

Alla är fortfarande glada, men det gick inte precis som man hade tänkt sig. De som bor i de där bostäderna arbetar i Stockholms närmaste omgiv-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

ningar, för se där är lönerna högre! Men fabriken blev fördenskull inte utan arbetskraft, utan från kommuner litet längre bort åker folk bil och buss till fabriken där de arbetar. Bostäderna kom till, men de kom inte till precis för det ändamål som man avsåg. Varför? Jo, helt naturligt, så länge efterfrågan på arbetskraft är så stark i den stora tätortsräjongen, att sugningen »betalar» resorna, så reser folk. Å andra sidan, så länge som det är sämre ställt i glesbygderna dras människorna till den något bättre utrustade kommun där det i alla falls finns arbetstillfällen och en annan lönesättning. Detta är ett litet exempel på ett förhållande som vi aldrig kommer ifrån. Det visar att här finns starka krafter; de har väl inte verkat illa, de har väl verkat bra — men *inte så som avsikten varit*.

Vad är det då som gör att vi har dessa storstadslöner, att vi har dessa förhållanden? Det är naturligtvis inte så som flickan sade om glaskaraffinen att »den gick sönder» — det bara blev så. Det allmännas inflytande är så pass starkt att det allmänna har ett ansvar för utvecklingen. Arbetstillfällena beror i mycket hög grad på kreditmöjligheter, på lokalisering av stora företag och på byggnadstillstånd för dem, och inte minst på — såsom i Stockholmsfallet — var det allmänna placerar stora investeringar. Då uppstår behov av arbetskraft, och människorna skulle gärna vilja komma dit, men de kan inte på grund av bostadsförhållandena. Där finns en tröskel. Resultatet har blivit att en kommun måste tillgodose bostadsbehovet för att få arbetskraft. Så länge som det inte finns möjlighet att ge människorna bostäder på ett rimligt avstånd från arbetsplatsen kommer det att vara en överhettad arbetsmarknad och höga s. k. marknadsmässiga löner i dessa områden. Det kommer vi inte ifrån.

Har nu inte det allmänna resurser? Jo, det allmänna har resurser, om man vill, men det allmänna måste också veta vad man vill och använda resur-

serna därefter. Den saken är alldeles klar. Om vi räknar med en fortgående anhopning av arbetstillfällen, kompletterad med ett omfattande bostadsbyggande — pressen har just i dagarna meddelat hur kommunerna tänkt sig lösa frågan i en av de stora räjongerna — är det alldeles klart att detta måste utöva en sugning på människorna i de mindre tätorterna och glesbygderna. Den utveckling som nu pågår kommer således att fortsätta.

Vill man på allvar genomföra en lokalisering, är det i första hand de stora tätorterna som kommer i brännpunkten. Det är där som lokaliseringsåtgärderna måste sättas in. Man kommer inte förbi detta. Det är så i stort, och det är så i smått. En del människor pendlar, som jag sade, för att komma i Stockholmsräjongen. Svara mig inte nu att Stockholm är landets största utflyttningskommun. Det är sant, men Stockholmsräjongen är det icke. Hur är det då med människorna i de stora tätorterna utanför Stockholmsräjongen? Uppsala är inte en så liten ort och därifrån pendlar dock en hel del människor till de bättre betalda arbetena i Stockholm, till de större möjligheter som där finns. Detta skapar ett bostadsbehov, som måste tillgodoses. Sedan klagar man inom vägverket över att det sker en bostadsproduktion som inte på något sätt svarar mot tillgången på vägar och säger att man måste bereda bättre kommunikationsförhållanden på grund av detta.

Så spelar man upp den melodi som vi alla känner till: Eftersom resurserna engageras i så stor utsträckning när det gäller bostäder måste man också se till att vägresurserna i ökad utsträckning följer med. Resultatet blir att man tänker sig att överlåta på primärkommunerna att så gott de kan klara av det s. k. finmaskiga vägnätet. Om man inte tar hänsyn till sambandet kommer man inte att få något riktigt grepp på det hela.

Jag måste samtidigt understryka att

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

jag inte vill bli missförstådd. Min avsikt är inte på något sätt att försöka göra gällande att en stor byggnation inte oavsett detta kan vara av nöden och vara sakligt och riktigt motiverad i stora tätorter. Där förbrukas fastigheter, där finns människor som redan har sin verksamhet och som behöver bostäder. Det finns också en annan faktor, som kanske är den viktigaste för bostadsproblemet i Stockholm. På grund av storstadslönerna finns möjlighet att hålla en högre standard, vilket gör att många människor vill ha en bättre bostad. På så sätt ökas bostadsbehovet och bostadsköerna växer.

För storstadsregioner måste, såvitt jag kan förstå, målsättningen vara en sådan avvägning av arbetstillfällena att man får balans mellan resurser och behov i olika avseenden. Samtidigt måste man göra klart för sig att den balansen kan främjas dels genom ökad bostadsproduktion, dels genom utflyttning av arbetstillfällena. Det är alldeles klart att en samverkan måste ske om man skall nå vettiga och hyggliga resultat.

Jag har fullkomligt klart för mig att mycket måste göras i dessa regioner. Men man måste göra lokalpolitiska avvägningar, så att man inte fortsätter att medverka till sugningen av människor accelererar och man sedan får en mängd bekymmer att klara. Man får fortfarande de långa bostadsköerna, trängseln i skolorna, trängseln på bussarna och alla de andra olägenheter som finns när det gäller storstäderna.

Det allmänna har givetvis betydande intressen att bevaka när det gäller att få en förnuftig utveckling av dessa orter. En ohämmand utveckling av de stora tätorterna kommer dock, såvitt jag förstår, att innebära att staten ställer resurser till förfogande på ett håll för att sugningen till dessa orter skall fortsätta och på ett annat håll för att motverka den. Motverkan sker genom relativt sett tämligen blygsamma lokaliseringssågarer för tätorterna ute i byg-

derna och för glesbygdernas stödpunkter för näringsliv och utveckling.

Utifrån dessa synpunkter har jag velat se litet på de verkningar som den nuvarande områdesindelningen för stödområdena har för oss som bor i brännpunkten. Indelningen kallas geografisk här i utskottsutlåtandet, men den är i själva verket administrativ, ty den fastställs administrativt även om den inte helt följer nuvarande administrativa gränser. Det är i alla fall en klart artificiell gränsdragning. Herrar Per Jacobsson och Nils-Eric Gustafsson var inne på vad det innebär att vi har en avvägning som gör att stora delar av områdena även inom t. ex. det norra stödområdet kommer i skuggan av en utveckling som särskilt i Norrlands kustland har tagit sådana proportioner att den går ut över inlandet och dess förhållanden.

Jag övergår nu till att tala om Mälardalen, om Uppsala och Stockholms län. Jag såg att herr Geijer och inrikesministern hade varit uppe i norra Roslagen och konstaterat att där förelåg förutsättningar för en lokaliseringspolitik av betydande omfattning, såvitt jag har förstätt tidningsreferatet. Hur mycket har hittills gjorts för den saken? Jag känner inte något fall från Stockholms län. Jag känner Uppsala län bättre. Där konstaterar en av landstinget tillsatt utredning att vi inte har fått någonting i det avseendet, och vi vet inte om det skall finnas så stora möjligheter. Men behovet av lokalisering konstaterades av de nyss nämnda, prominenta personer som besökte norra Uppland och Roslagen och som skulle vara mycket välkomna att ta sig en titt över gränsen på Uppsala län också. Där har vi någonting liknande.

Hur ställer det sig i praktiken? Jag hade en diskussion med den tidigare inrikesministern angående lokaliseringssågarerna norrut, vilka faktiskt innebar att man plockade bort industrier från gränsområdena söder om lokaliseringssgränsen och placerade dem innanför

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

gränsen. Den placering som blev tror jag var bra, men den innebar att *man tog industrier från en industrifattig trakt och placerade dem på en annan ort* och menade att man på det sättet åstadkom något väsentligt. Jag minns att jag betvivlade att vi i Uppland skulle få någon välsignelse av detta, och jag har fått rätt. Statsrådet Johansson och jag hade en diskussion om hur det skulle gå med den industri som flyttades från Älvkarleby kommun upp till Jämtland. Han försäkrade att han visste att den delvis skulle bli kvar. Den är borta nu, och kommunen klagat hos länsarbetsnämnden över att den inte har några möjligheter att tillgodose den kvinnliga arbetskraft som det här gäller. Jag tror att det var en placering som var bra där den kom, men den drabbade gränsområdet hårt. Om en industri, låt mig säga inom Storstockholmsräjongen, vill flytta ut — det händer att industrier flyttar ut därifrån i viss utsträckning — har den ingen anledning att flytta på närmare håll, utan den söker komma inom lokaliseringsområdet för att få tillfälle att erhålla lokaliseringsresurser.

Man har sett hur kustlandet i Norrland haft stort gagn av en lokalisering som samtidigt drabbat de inre områdena ganska hårt och inneburit svårigheter i fråga om konkurrensen om arbetstillfällena. Dessa arbetstillfällen har koncentrerats där det förut var ganska hyggligt och tagits från områden där de innerligt väl hade behövts. Vi ser samma fenomen vid gränserna till lokaliseringsområdena.

Under sådana förhållanden förefaller det mig tämligen klart att man inte skall ha sådana här artificiella indelningar, utan man skall göra en saklig prövning: Behövs det där och behövs det där? Sedan skall man handla därefter. När man då kommer till graderingar konstaterar man ganska lätt att det finns behov på många håll men att resurserna inte räcker. Då blir det en avvägning för att avgöra vilket man anser blir det rätta och riktiga i det enskilda fallet.

Redan när lokaliseringspropositionen

framlades anförde jag invändningar på denna punkt. Jag sade att denna gränsindelning kommer att bli ett elände. Nu tröstar man sig med att Kungl. Maj:t har haft möjligheter och har rikligt utnyttjat möjligheterna att stödja företagsamhet utanför områdena. Det är riktigt. När jag resonerade med dåvarande inrikesministern om saken sade han: Det var ingenting att oro sig för ty i alla delar där det verkligen fanns behov kunde man få sådan hjälp.

När man sedan gick närmare in på problemet fick man det svaret att det ankom på Kungl. Maj:t — på Kungl. Maj:t allena — att i varje enskilt fall pröva dessa saker. Med andra ord, det skulle vara en kanslihusutryckning för varje lokalisering utanför ramen. Nu skriver statsutskottet, som inte funnit skäl tillstyrka förslaget om stärkt lokalt inflytande: »De lokala myndigheternas synpunkter beaktas vid avgöranden om lokaliseringstöd.»

Då kommer jag till den ena av de motioner som jag har velat tala om, nämligen den som gäller planeringsråden. Vi vet att de har ett omfattande program, de har ett mycket stort verksamhetsområde. Men de är helt och hållet beroende av om länsstyrelsen hänskjuter varje enskilt fall till dem. Planeringsråden får således inte obligatoriskt alla planeringsärenden, inte alla lokaliseringsärenden. Jag kan verifiera att det finns exempel på att man helt enkelt har gjort så att länsstyrelsen har sagt att man kommer att vidta åtgärder där och där. Rätt som det var fick planeringsrådet veta att vederbörande — utan att ha tillfrågat planeringsrådet — var i gång med en verksamhet. Jag har hittills inte sett alltför stora resultat av verksamheten, men den kanske kommer att bli till välsignelse i framtiden — det vet jag inte. Men det är så att planeringsrådet inte har inflytande i andra fall än där länsstyrelsen behagar hänskjuta ärendet till rådet.

Om jag sedan berör frågan om planeringsrådet och dess inställning till dessa problem ytterligare, konstaterar jag att

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

det demokratiska inslaget i planeringsrådet är begränsat. Beslutanderätten ligger hos länsstyrelsen. Planeringsrådet har enligt sina bestämmelser ingen beslutanderätt alls, men de enskilda ledamöterna i rådet har rätt att anföra avvikande meningar. I en kunglig proposition säger man att länsstyrelserna tillsammans med planeringsråden har föreslagit det och det. Men i verklighen går det till så att länsstyrelserna tar planeringsrådet på släp, och om ledamöterna inte har några särskilda invändningar får de vara med. Men den som verkligen fattar besluten, det är enligt bestämmelserna länsstyrelsen och icke planeringsrådet. Det tycker jag är sunt och riktigt, så som planeringsråden nu är sammansatta.

Det är därför vi i vår motion säger att vi vill kombinera en omorganisation av planeringsrådet, så att detta verkligen blir demokratiskt sammansatt, med kompetensutvidgningen. Det är på den punkten jag inte riktigt förstår statsutskottets utlåtande där det bl. a. heter att de lokala myndigheternas synpunkter beaktas vid avgöranden beträffande lokaliseringsstöd. Det beror helt och hållet på om frågorna hänskjuts till planeringsråden. Då får ju dessa vara med om att avge ett yttrande vilket måhända kommer att beaktas. Men det finns ingenting som ålägger myndigheterna att hänskjuta dessa ärenden till planeringsråden. Man får göra ungefär som man vill med dessa saker och det görs också på olika sätt i olika län. På en del håll fungerar det hela riktigt bra, men förfarandet blir helt och hållet beroende på hur länsstyrelsen behagar göra.

Detta är en sak. Sedan slår jag också fast att utskottet avstyrker motioner med hänsyn till att enligt utskottets mening någon ändrad ordning i varje fall inte bör prövas förrän länsindelings-, länsförvaltnings- och länsdemokratiutredningarna ytterligare beretts för beslut.

Samtidigt säger utskottet — och det

redan i nästa stycke — att enligt vad utskottet erfarit övervägs inom kommunikationsdepartementet åtgärder som täcker syftet med de motioner som utskottet avstyrkt samt i allt väsentligt också syftet i de motioner som väckts från centerhåll.

Jag förstår inte riktigt logiken i detta. Herr Birger Andersson som snart får ordet vill kanske förklara för mig hur man i ena ögonblicket kan säga att dessa förslag inte kan prövas på grund av att den stora utredningslångdansen med länsindelings-, länsförvaltnings- och länsdemokratiutredningarna inte är klar och i nästa ögonblick säga att kommunikationsdepartementet förbereder åtgärder som täcker syftet med dessa förslag. Jag vill gärna höra utskottets talesman förklara detta mysterium för mig.

För mig står det klart att en omdaning av planeringsråden är nödvändig, framför allt ur den praktiska synpunkten att man endast till ett demokratiskt organ kan överlämna ett uppdrag att fullfölja motionernas syfte.

Vad har då sagts i denna motion? Jo, den syftar till ett ändrat beslutsförfarande. Det är riktigt, men det innebär inte en ensidig beslutanderätt. Något sådant har motionärerna på intet vis åsyftat. Tvärtom! Syftet är att planeringsrådet skall få *ett verkligt inflytande*, vilket rådet väl bör ha och som utskottet i ett annat avsnitt av sitt utlåtande tycks tro föreligger. Utskottet hävdar där att planeringsråden har ett inflytande, vilket de som jag har sagt endast har i den mån länsstyrelsen hänskjuter ärenden till dessa råd.

Jag har här anfört några rapsodiska synpunkter på detta problem där mycket finns att tillägga. Men det väsentliga är att problemet angrips centralt så att den sugning från de stora befolkningscentra som utgör grunden till den fortskridande utflyttningen och uttunnandet av stora landsdelars näringsliv bringas att upphöra. Detta måste åstadkommas genom positiva åtgärder i des-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

sa stora stadsregioner men även genom utflyttning av arbetstillfällena till glesbygder, ty det är tillgången på arbete som är problemets tyngdpunkt.

Jag vill understryka nödvändigheten av demokratiska normer inom planeringsråden, så att dessa verkligen blir organ för det folkliga inflytandet på lokalplanet. När vi en gång i tiden kritiserade Mussolinis och Hitlers skenkorporatism sade vi att det inte var någon riktig korporatism. Det var heller ingen riktig representation att man från centralt håll skulle utse representanter i Mussolinis korporationer — och jag höll på att säga i våra svenska planeringsråd. Inom dessa har man representanter för företagare, arbetare osv., som ingalunda utses av grupperna själva utan centralt. Är det inte rimligare att människorna på orten får utse dessa representanter? När så blir fallet kan planeringsråden få ett verkligt inflytande. Det är en nödvändighet om de skall kunna få folkförtroende att bygga upp det som nu raserats på många håll genom den bristande avvägning inom vårt näringsliv som kommit till i samband med strukturomvandlingen och som kan bli ruinerande för mycket stora landsdelar.

Jag instämmer i de yrkanden som har framställts av herr Nils-Eric Gustafsson.

Herr KAIJSER (m):

Herr talman! I denna fråga har vi inte anslutit oss till någon av de reservationer som är knutna till statsutskottets utlåtande utan följt utskottsmajoriteten. Jag vill ändå framföra några reflektioner i frågan.

Att lokaliseringsspolitiken, eller som det numera heter frågorna om regional utveckling, alljämt har mycket stor betydelse, det har framgått av den redan förda debatten. Statsverket har också gjort vissa ganska betydelsefulla insatser på området i form av lån och bidrag. Under den konjunktursvacka som

vi har genomlevt men nu börjar komma upp ur har man genom att låta företagen använda sina investeringsfonder också gjort vissa insatser. Ändå måste det i sanningens namn konstateras att de uppnådda resultaten inte har varit så kolossalt stora. Sin största framgång hade statsmakternas insatser under högkonjunkturen. Då var den totala investeringsverksamheten stor och då föll även en del smulor från de rikas bord ut över de avsidens belägna områdena. Men under den lågkonjunktur som vi nyss har genomlevat förstärktes snarast skillnaden mellan norra och södra Sverige. Trots högkonjunkturen har arbetslösheten ökat i Norrland liksom antalet arbetslösa med längre arbetslöshetstider.

Det är svårt att planera, detta har herr Ferdinand Nilsson nyss givit exempel på. Vissa ekonomiska regler gäller som väger över vad mer eller mindre lyckosamma planerare hittat på. Vi måste också konstatera att inte all den lokaliseringsverksamhet som hittills genomförts har varit så helt lyckad. Den har ibland gått till områden som inte varit särskilt illa utsatta. Jag tänker på det förhållandet, som redan tidigare nämnts här, att det norrländska kustområdet fått en hel del hjälp, medan däremot inlandet kommit i kläm. Som herr Ferdinand Nilsson nyss påpekade har det t. o. m. kunnat vara så att det stöd som gått till kustområdet bidragit till att göra förhållandena i inlandet ännu besvärligare. Det är också tråkigt när en nytillverkning på en ort, åstadkommen med statligt bidrag, medför nedläggning och friställning på ett annat håll. Även detta talade herr Ferdinand Nilsson om nyss. Det finns många andra exempel, och det i fall där det inte ligger helt så klart till som i det av herr Nilsson anförda. Det finns exempel där de gynnsamma effekterna på ett håll lett till avsevärda svårigheter på ett annat. Detta visar hur svårt det är att hantera frågor av denna art.

Vi väntar emellertid med spänning

på den utredning som pågår i denna fråga och som innebär ett försök att värdera effekten av den nuvarande försöksverksamheten i fråga om lokaliseringspolitiken och som eventuellt skall ge förslag till nya och förändrade åtgärder. I avvaktan på den utredningen anser vi att man inte i högre grad bör lappa på de regler som nu gäller. Det är anledningen till att vi följt utskotts-majoriteten.

Förslagen utöver dem som ingår i statsverkspropositionen i det nu aktuella ärendet syftar framför allt på närliggande åtgärder som väl i stort sett kan sägas gälla sådant som i det stora sammanhanget relativt sett dock måste betraktas som detaljer.

Frågan om den fortsatta lokaliseringspolitiken på lång sikt behandlas av bankoutskottet och skall debatteras om ett par veckor. Vad gäller den politiken hoppas man att vi skall nå fram till gemensamma ståndpunkter, som vi alla skall kunna enas om och stödja.

När AMS i sitt nyss utgivna program understryker betydelsen av att industrier i Syd- och Mellansverige med svårigheter att tillgodose behovet av arbetskraft blir intresserade av att förlägga eventuell utbyggnad till skogs-länen, är det en helt riktig synpunkt. Rekommendationen är dock ganska lam, man trycker så litet på åtgärder av den typen i jämförelse med det utrymme man ger andra åtgärder, framför allt rörelsestimulerande sådana.

Herr talman! Uppgiften att stimulera expanderande företag att lokalisera sina nya investeringar till områden med ett vikande näringsliv är ett aktuellt problem. Det finns möjlighet att med lokaliseringsmedel bidra till den stimulansen, men detta kräver personliga insatser från alla dem inom arbetsmarknadsverk, inom planerings- och näringsråd, inom landsting och kommuner osv. som sysslar med dessa ting. Den insatsen är mycket angelägen.

Jag vill understryka betydelsen av

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

insatser av denna art, men i dagens läge vill jag i övrigt avvakta de riktlinjer för regionalpolitiken på längre sikt som bankoutskottet kommer att ge i sitt utlåtande, vilket snart framläggas. Och i avvaktan på de förslag som den pågående utredningen kan komma att presentera nöjer jag mig för tillfället med att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr JANSSON, PAUL, (s):

Herr talman! I förevarande utlåtande har statsutskottet bland mycket annat behandlat motionerna I: 540 och II: 628, där vi motionärer tagit upp en enligt vårt sätt att se viktig fråga, nämligen den som även herr Ferdinand Nilsson varit inne på och som rör den ställning som planeringsråden vid länsstyrelserna skall ha när det gäller det regionala planeringsarbetet. Det är väl ingen tvekan om att de regional-politiska frågorna i framtiden kommer att få allt större betydelse. Målsättningen är väl att man så långt möjligt skall försöka upprätthålla livskraftiga centralorter i varje region, där en god samhällsservice kan utvecklas, vilket bland annat är en förutsättning för ett differentierat och effektivt näringsliv.

Av Länsplanering 67, redovisad i statsverkspropositionen bilaga 13, som vi nu behandlar, framgår väl ganska klart att det är synnerligen svårt att alltid få önskemål och realiteter att sammanfalla. Vi menar att detta starkt understryker behovet av starka samordnande organ på länsplanet som verkligen kan fatta sådana beslut som är nödvändiga för att främja en gynnsam utveckling inom regionen i dess helhet. I den ordning som nu gäller utövar planeringsråden, som herr Ferdinand Nilsson mycket riktigt påpekat, en rådgivande funktion. Det yttersta ansvaret för besluten vilar dock på länsstyrelserna och deras tjänstemän. Jag vill inte påstå att vi på något sätt har dåliga erfarenheter av detta,

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

utan i allmänhet har det hittills fungerat bra. Men för att de beslut som fattas i de viktiga regionalpolitiska frågorna skall få en reell förankring i bygden tror vi att det är angeläget att ge lekmanrepresentationen ett ökat ansvar och ett ökat inflytande i hithörande frågor. Det är från den utgångspunkten vi har frågat oss om det inte vore lämpligt att komma fram till en fastare och mera etablerad organisation för planeringsråden. Den närings- och lokaliseringspolitik som nu bedrivs i vårt land hoppas vi skall få allt större effekt och slagkraft i framtiden.

För närvarande sitter den Lemneska utredningen och funderar över hur den framtida lokaliseringpolitiken bör utformas då den nu pågående försöksperioden har löpt ut. Skulle man kanske i detta sammanhang kunna hoppas på att vi framöver får en lokaliseringspolitik som omfattar hela landet i stället för som nu vissa regionalt och geografiskt avgränsade stödområden, så kommer naturligtvis planeringsråden över hela landet också att få allt större betydelse för att regionalt förverkliga de rikspolitiska åtgärderna härvidlag.

Under senare tid har en rad utredningar lagts fram som berör de regionalpolitiska frågorna. Jag tänker på länsindelningsutredningen, länsförvaltningsutredningen och nu senast länsdemokratiutredningens förslag. Det är förvisso stora och intressanta överväganden som här har kommit fram. Problemet är emellertid att dessa utredningar i vissa avgörande punkter har kommit fram till diametralt motsatta uppfattningar. Utan att på något sätt spekulera i vad som så småningom kan bli resultatet av dessa utredningar förefaller det mig nödvändigt med någon form av samlad översyn över alla dessa utredningar innan något ställningstagande kan göras. I varje fall kan jag inte förstå annat än att det kommer att ta avsevärd tid innan dessa spørsmål kan bli föremål för statsmak-

ternas slutgiltiga ställningstagande. I avvaktan på detta anser vi därför att man redan nu bör realisera det förslag som framförts av länsförvaltningsutredningen, nämligen att ge planeringsråden vid länsstyrelserna en besluts-mässig funktion.

I sitt utlåtande över motionerna framhåller statsutskottet, såsom herr Ferdinand Nilsson har påpekat, att det enligt vad utskottet inhämtat pågår överväganden inom kommunikationsdepartementet om åtgärder som skulle täcka syftet med motionerna. Nu skall jag inte vara lika polemisk som herr Ferdinand Nilsson och fråga efter konsekvensen i statsutskottets ställningstaganden i dessa sammanhang, utan jag är för min del tillfredsställd med det förslag som här föreligger. Det viktigaste är att någonting händer på detta område. Jag nöjer mig för dagen med det besked som här har lämnats, nämligen att man inom kommunikationsdepartementet överväger åtgärder för att ge planeringsorganen en beslutsfunktion — det är det centrala för mig i detta sammanhang.

Jag vill bara framföra dessa synpunkter och ämnar självfallet i detta läge inte framställa något yrkande. Jag uttrycker endast den förhoppningen att vi så snart som möjligt skall få se resultatet av de överväganden som sker inom kommunikationsdepartementet på detta område.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Denna debatt tenderar att bli lång. De talare som yttrat sig före mig har med undantag för den siste gjort rätt utförliga inlägg. Jag tolkar detta på det sättet, att det här gäller en så stor och viktig fråga att det anses angeläget att vi får en utförlig och ordentlig debatt. Det är bara beklagligt att vi inte kunde föra denna debatt i onsdags, när vi hade gott om tid, utan får den i dag när svårigheter för många uppstår att ta sig hem på grund av lokförarstrejken.

I det utlåtande som vi nu behandlar har utskottet tagit upp dels regionalpolitikens mål och medel och i anslutning därtill den regionala samhällsplaneringen, dels det försöksvis utgående lokaliseringstöd och glesbygdstöd. I den första delen av sitt utlåtande är utskottet enigt. I den andra delen föreligger det reservationer, och talesmän för reservationerna har vi haft tillfälle att tidigare under debatten lyssna till.

Utskottet inleder sitt yttrande med att peka på det nya begreppet regionalpolitik och det uttryck som därmed ges för ett nytt sätt att mera aktivt angripa och lösa de regionala problemen. I begreppet regionalpolitik ingår både de ekonomiska lokaliseringstimulanserna och åtgärder för att stödja de områden där man måste godta en vikande utveckling samt inte minst en vidareutvecklad och målinriktad samhällsplanering. Utskottet har enhälligt betonat att skilda uppfattningar om vilka orter och regioner som kan bedömas såsom utvecklingsbara måste prövas i första hand inom den regionala planeringens ram. Denna regionala planering i en utvecklad konkret form får ge underlag inte bara för prioriteringen av det direkta lokaliseringstöd utan även för samhällsbesluten i övrigt och förhoppningsvis även för näringslivets investeringsbeslut. För egen del anser jag det värdefullt att detta, även om det tidigare bort stå klart, nu slås fast av ett enhälligt utskott. Jag hoppas att den regionalpolitiska debatten tar intryck av detta så att begreppen kan hyfsas mer än hittills.

Utskottet föreslår vidare enhälligt riksdagen att ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av det som förre inrikesministern uttalat i statsverkspropositionen om den regionalpolitiska utvecklingsplaneringen. Vad utskottet anfört innebär en anslutning till propositionen. På några punkter kan det dock vara väsentligt att peka på en del särskilda ting.

En sak är att de nu i Länsplanering 67 presenterade regionalpolitiska mål-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m. sättningarna givetvis inte kan få bindande verkan. Utskottet har dock liksom departementschefen strukit under målsättningarnas värde för de statliga och kommunala organens beslut och i annat sammanhang även erinrat om den betydelse för näringslivets planering som länsplaneringen kan få.

En annan punkt är frågan om hur och i vilken utsträckning samhället kan stödja de regionalpolitiska målsättningarna. Ett enigt utskott har stannat för uppfattningen att även andra medel än lokalisering av offentlig verksamhet och statligt lokaliseringstöd måste användas i vissa områden, där det bedöms nödvändigt att bryta den spontana utvecklingskurvan. Där kommer in möjligheterna till statlig eller halvstatlig företagslokalisering och möjligheterna att påverka näringslivets lokaliseringsbeslut.

Det står också klart för ett enhälligt utskott att det inte kommer att bli möjligt att stödja alla de regionala målsättningarna. Det kommer att bli fråga om prioritering. Denna prioritering är den obehagligaste delen i ett aldrig så aktivt stödprogram, eftersom den alltid måste lämna vissa förväntningar oppfyllda. Det är därför av särskilt värde att notera att utskottet kunnat enas även i dessa allmänna prioriteringsresonemang.

Utskottet har alltså helt anslutit sig till tanken att stödja strävandena att länka en del av totalexpansionen till växtkraftiga stadsregioner på skilda håll i landet. Utskottet har vidare funnit det angeläget att planeringen kan ge rikt-punkter för åtgärder, så att varje län har *minst en* stadsregion som kan utvecklas av egen kraft. Vidare förutsätts planeringen även kunna ge underlag för de möjliga insatsernas fördelning bland sekundära tätorter och orter som måste hållas livskraftiga som stödjepunkter för de större glesbygdsområdena.

Ett enigt utskott har också godtagit vad som anförts om inriktningen av sysselsättningsskapande åtgärder i öv-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

rigt. Det innebär bland annat att det inte får anses motiverat att prioritera ökande kommunblock utanför stödområdet framför blocken inom stödområdet. För de nämnda blocken utanför stödområdet får man godta länsstyrelsernas uppfattning enligt prognos 2, även då den visar lägre befolkningstal än målsättningen. Vidare innebär det för länen inom norra stödområdet att satsningen på områden med spontan växtkraft bör understödjas.

I det sammanhanget bör noteras att målsättningarna för de block inom stödområdet där lokaliseringpolitiken hittills inte räckt till — jämfört med prognos 2 — innebär ett behov som motsvarar 12 400 nya arbetstillfällen. Som jag inledningsvis nämnde är det uppenbart att för vissa orter och regioner måste godtas en ökande utveckling. Den regionalt utförda planeringen måste ge grundval för prioriteringen av de orter vilkas tillväxtsträvanden kan stödjas. Vissa orter och även regioner omkring prioriterade orter kommer därför — och därom är vi alla överens — att få uppleva en befolkningsuttunnning på längre sikt. Detta medför i sin tur att man vid planeringen måste beakta även vad som måste göras för att inte de kvarboende skall få en samhällsservice som alltför negativt avviker från andras. Detta är ytterst en jämlikhetstanke. De åtgärder som det här är tal om ligger inom många olika områden och sammanfattas i begreppet glesbygdsåtgärder. Dessa åtgärder är en mycket viktig del av begreppet regionalpolitik som det nu förs fram.

I anslutning till de allmänna bedömningarna av planeringsfrågorna har utskottet också behandlat en del motioner. Från den behandlingen kan anmälas att utskottet i fråga om samordning av läns- och kommunplaneringen indirekt fäst vissa förhoppningar om delreformer beträffande planeringen i avvaktan på beslut i länsindelningsfrågorna. I fråga om huvudmannaskapet för länsplaneringen har utskottet kunnat åberopa att de syften som ligger bakom mo-

tioner av herr Paul Jansson m. fl. och — i viss mån — av herr Ferdinand Nilsson m. fl. kommer att täckas genom förslag till nästa års riksdag.

Herr Ferdinand Nilsson frågade rätt provokatoriskt hur man egentligen förklarar vad utskottet skriver på sidorna 6 och 7 i utlåtandet. Det är inte alls svårt. Utskottet talar om två skilda ting. Det är fråga om skilda yrkanden i motioner av det slag som herr Paul Jansson m. fl. har väckt och motioner av det slag som avgivits av herr Ferdinand Nilsson m. fl. De måste sålunda bedömas olika, och därför är utskottets skrivning inte alls ologisk. Jag säger lugnt att jag kan tala för ett enhälligt utskott.

Utlåtandet i övrigt handlar i huvudsak om grunderna för försöksverksamheten under det enda år som är kvar av den femåriga försöksperioden. Där återser vi de gamla skuggorna från 1964 års riksdagsdebatt om lokaliseringstödet. På en punkt — och en väsentlig sådan — föreligger dock enighet. Det gäller propositionens förslag om möjlighet till lokaliseringstöd även för statliga företag. Här skapas en konkret möjlighet att få ytterligare insatser till stånd. Inte ett ord har här hörts om statsdriftens nackdelar, när det nu gäller att rycka ut och rädda en besvärlig situation.

Centerns och folkpartiets reservationer nr 2—4 handlar om ändringar i försöksverksamheten, ändringsförslag som har förkastats av tidigare riksdagar. Redan det förhållandet att förslagen rör det sista året under försöksperioden och att vi kommer att få ta ställning till grunderna för den fortsatta verksamheten bör vara skäl nog för avslag även denna gång.

I volymfrågorna vill centern och, vilket kan konstateras med en viss förvåning, även folkpartiet öka resurserna för både långivning och bidrag. Så långt är allt gott och väl. Lösenorden bakom kravet heter: en mer aktiv lokaliseringspolitik.

Hurudan är då situationen egentligen? Om majoritetens förslag — och därmed

propositionen — bifalles, finns det för försöksperiodens sista fem kvartal drygt 300 miljoner kronor tillgängliga för utlåning. 600 miljoner kronor har tidigare gått åt på tre år och tre kvartal. För bidragsgivning finns under samma försättning 54 miljoner. 146 miljoner kronor har bundits genom beslut till och med mars i år. Jag vill uppriktigt talat ifrågasätta om reservationsyrkandet botten i en beräkning av medelsåtgången. Är den inte en yttring av den vanliga och till intet förpliktande överbudspolitiken, som bara vill markera välvilja? Jag tror mig kunna garantera reservanternas att försöksverksamheten inte upphör i förtid på grund av medelsbrist. Vi är alla ense om att lokaliseringstödet kommer att förbli en del av vår sysselsättningspolitik.

Centerpartiets reservation nr 7 beträffande arbetsmarknadskonsulenterna skiljer sig i grunden inte mycket från vad majoriteten har ansett. Majoriteten har inte sagt nej. Majoriteten har sagt att frågan bör behandlas inom den s. k. glesbygdgruppen och hänvisar till att frågan enligt uppgift kommer att därtas upp till prövning utan riksdagens åtgärd. Det är svårt att se varför inte denna fråga skulle kunna beredas i vanlig ordning.

Beträffande reservation nr 8 från mittenpartierna rörande servicecentraller föreligger precis samma förhållande. Utskottet hänvisar till glesbygdgruppen. Tvisten rör sig om huruvida man kan lita på att gruppen prövar frågan. Majoriteten litar på gruppen.

Avsikten har varit att i detta sammanhang även skulle kunna behandlas de motioner som hänvisats till bankoutskottet. Det kan nu på grund av olyckliga omständigheter inte ske. I och för sig inverkar inte detta, med den uppdelning som har gjorts, på riksdagens möjligheter att besluta i dag, eftersom bankoutskottets kommande utlåtande i stort sett behandlar lokaliseringstödet efter försöksperiodens utgång, ett ämne som nästa års riksdag

Ang. anslag till regional utveckling, m. m. torde få ta den mera definitiva ställningen till.

Slutligen vill jag något knyta an till statsutskottets utlåtanden nr 58 och 59 som andra företrädare för utskottsmajoriteten närmare kommer att ta upp. Den gemensamma nämnaren i år i de tre utlåtanden som nu föreligger är de regionala skillnaderna och de svårigheter som vissa grupper får uppleva särskilt hårt. Det väsentliga handlingsmönstret är att åtgärder vidtas av både regionalpolitisk och arbetsmarknadsmässig art och att det ena inte får utsluta det andra i bedömningarna. Gränsen är inte dragen ens där. Även på andra områden, som närmast hänförs till den ekonomiska politiken i stort och den löpande förvaltningen, kommer det att finnas behov av fortgående insatser.

Jag vill sluta där jag började, nämligen med att understryka vikten av att vi nu har fått början till en regionplanering som kan sätta oss i stånd att samordna samhällsbesluten, bland annat för att ge ökad jämlikhet och trygghet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Utskottsavdelningens ärade ordförande lade sig verkligen vinn om att föra en extra seriös debatt i den här frågan, och det är den förvisso värd. Det är dock några punkter som jag ändå vill kommentera.

Herr Birger Andersson sade att reservanter och motionärer utförligt har debatterat denna fråga. Han trodde vidare för sin del inte att det var möjligt att genomföra stimulansåtgärder för näringslivet genom ekonomiska insatser under detta år. Ja, jag kommer ihåg en annan hög företrädare för socialdemokraterna, herr Näsström, som använde det argumentet ganska flitigt. Men jag undrar ändå om vi inte skulle

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

tänka på att utvecklingen i fråga om urbaniseringen under lång tid har fått fortgå utan att man från regeringen har ägnat den något allvarligt intresse. Det har visserligen förts en arbetsmarknadspolitik, men jag ville ändå påpeka att en viss ändring har skett i år i socialdemokraternas inställning. Det kan egentligen inte tyda på någonting annat än att regeringen efter dessa år har insett att det måste göras någonting väsentligt.

När herr Arne Geijer, ordföranden i LO, för någon dag sedan talade någonstans uppe i Stockholms län lade jag märke till att han gjorde det på ett sådant sätt att vilken centerpartist som helst egentligen kunde känna sig ganska tillfredsställd. Vi i centern hoppas att den sinnesändring, som jag vill kalla det, som han gav uttryck åt skall fortsätta — och herr Birger Anderssons anförande här i kammaren i dag gav inte heller något annat intryck.

Vi vill vidta vissa åtgärder på en gång, och standardargumentet med ekonomin får kanske användas med en viss försiktighet från herr Birger Anderssons sida.

Jag skall inte försöka tolka herr Birger Anderssons vokabulär när han talade om regioner. Det är numera ett allmänt vedertaget begrepp att man skall tänka i regioner. Men jag blev mycket glad när herr Birger Andersson något senare också talade om länen. Jag har nämligen av vissa socialdemokrater fått det intrycket att länsdemokratin och dess fortsatta utveckling inte skulle vara så särskilt attraktiv för partiet. Nu tolkar jag herr Birger Anderssons uttryck — när han först talar om regioner och sedan om län — på det sättet att han också klart har markerat att socialdemokraterna inte vill slänga ut Per Nyström alldeles på en gång.

Det var också en annan sak som gjorde mig fantastiskt glad. Jag tror att det är första gången som herr Birger Andersson eller någon annan socialde-

mokrat här i kammaren har talat om — det står faktiskt också i utskottsutlåtandet — det nät av tätorter som centerpartiet blivit så hånat för under många debatter här i kammaren under många år. Det verkar vara på det sättet att man numera också på socialdemokratiskt håll är inne på vår linje. När jag lyssnade till herr Paul Jansson fick jag detta intryck ytterligare förstärkt. — Vi får hoppas att denna ådagalagda sinnesförändring består.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp)
kort genmäle:

Herr talman! Jag finner i likhet med herr Nils-Eric Gustafsson tyngdpunkten i herr Birger Anderssons anförande i det han inte sade. Jag har en bestämd känsla av att det är så man bör höra det och att det blir så man kommer att läsa det. Herr Birger Andersson talade om enigheten angående stödprogrammet. Han sade ingenting om storstadsregionerna och deras förhållanden. Detta är att gå som katten kring het gröt, och det skulle vara intressant att höra litet på den punkten.

Sedan kan jag instämna i allt vad herr Paul Jansson sade. Jag tycker att han resonerade rimligt. När han hoppas att det snarast skall kunna bli något resultat av vad utskottet anser sig ha inhämtat angående överväganden inom kommunikationsdepartementet, gör han vad han kan för att få fram någonting positivt ur utskottets skrivning. Jag är litet skeptisk, vilket kanske inte är så underligt. Jag vad med och motionerade 1966. Då gick ärendet till bankoutskottet, och i dess utlåtande 1966 sägs att ställningstagandena i fråga om lokaliseringsverksamhetens organisation på länsplanet borde kunna omprövas. Man säger vidare: »Sammanfattningsvis vill utskottet sålunda anför, att planeringsrådets ställning och funktion inom *en nära framtid* kan komma att omprövas, sedan frågan om lekmäns deltagande i länsstyrelsen blivit grund-

ligt belyst. Den diskussion av länsstyrelsens utformning som är att vänta måste inte minst komma att avse den verksamhetsgren där planeringsrådet nu lämnar sin medverkan.»

Detta lät mycket hoppningivande då, och jag minns att jag tackade bankoutskottets ordförande. Jag är inte beredd att precis lika troskyldigt tacka den här gången. Jag vill se när det blir resultat och vad det blir för resultat. Det är inte lätt för representanter för det stora partiet, och det är inte lätt ens för Kungl. Maj:t i kanslihuset att klara upp en del saker som man har, såsom Bramstorp sade en gång i tiden, »stökat till». Jag vet vilka svårigheter det finns i fråga om ärendenas fördelning mellan departementen och mellan utredningarna. Den ena utredningen behandlar den biten av frågan och den andra den biten av frågan, och sedan kommer man ingen vart. Jag skulle vara glad om kommunikationsdepartementet frigjorde sig från det nät av utredningar som jag har talat om i annat sammanhang och som snärjt Kungl. Maj:ts handlingsmöjligheter.

Beträffande stödprogrammet måste fortfarande tyngdpunkten sökas i frågan hur man klarar lokaliseringen inom storstadsregionerna. Det är därifrån som den stora utsugningen av bygderna uppkommer, och det är där man måste söka boten för soten.

Herr JACOBSSON, PER, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Mina kommentarer med anledning av herr Birger Anderssons anförande behöver inte bli så ordrika. Jag konstaterar att herr Andersson gav uttryck för den uppfattningen att länsplaneringens prognoser inte kan ligga till grund för några bindande beslut. Jag noterar detta med en viss tillfredsställelse. Jag skulle också vilja uttrycka den förhoppningen att man här har utrymme för betydande marginaler och justeringar vid den praktiska tillämpningen i fortsättningen.

Ang. anslag till regional utveckling, m. m

När det sedan var fråga om ramarna för lokaliseringsstödet redovisade herr Andersson att vi har så och så mycket att röra oss med. Han menade att det borde räcka inför slutperioden för denna försöksverksamhet. Han tillade att de förslag som vi lagt fram närmast får anses som uttryck för en överbudspolitik som endast vill markera en viss välvilja.

Men nu skall det hända någonting i alla fall. Vi har ju fått så många hurtfriska deklamationer om den saken, inte minst från regeringspartiet. Skall det hända någonting av verklig betydelse, behövs det ju också pengar för att kunna realisera intentionerna. Här talar vi ju om ett rambelopp som vi skall röra oss med i fortsättningen. Skulle utvecklingen bli expansiv — det är inte otänkbart, det är många uppdämda behov som skall tillgodoses under dessa yttersta dagar av försöksperioden — är det också bra om man har de nödvändiga ekonomiska förutsättningarna att genomföra vad som kan komma att aktualiseras. Att den period som återstår skall bli expansiv hoppas vi, och det har väl inte heller herr Andersson någonting emot. Alla har väl såvitt jag förstår varit eniga om att det är önskvärt att lokaliseringspolitiken får ytterligare fart och att den kan sätta in på områden där den hittills inte haft de verkningar som är önskvärda och som man hoppats på.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s) kort genmäle:

Herr talman! Mitt tidigare anförande har ju recenserats av tre kritiker, och man skall kanske inte ge sig på att debattera innehållet i recensioner. Det brukar i varje fall författare avstå från, men det ligger ju något annorlunda till här i riksdagen.

Herr Nils-Eric Gustafsson var av allt att döma förvånad över att jag diskuterat denna fråga seriöst som han sade — det är ett högtidligt uttryck som

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

användes ibland i dessa sammanhang i detta hus. Det är en allvarlig fråga, och jag tycker att den bör diskuteras allvarligt. Jag talade om att vi är överens i väsentliga frågor. Men vad kommer då herr Nils-Eric Gustafsson med? Jo, han talar om att socialdemokraterna nu tydligen har slutit upp vid centerns sida. Av allt att döma är det bara centern som gjort någonting när det gäller kampen mot arbetslösheten. Här är inte platsen eller tidpunkten att redovisa den långa kamp som socialdemokraterna fört just mot arbetslösheten för att skapa arbetstillfällen för människorna.

Men så småningom blev det populärt att prata om lokalisering. Det var en rad människor som motionerade i denna kammare i mitten på 1940-talet — en av dessa var jag — men inte blev vi några nationalhelgon fördenskull. Så småningom har det emellertid blivit någonting som centern har hängt upp hela sin verksamhet på, att de skulle vara den drivande parten. Nu skulle Landsorganisationens ordförande nästan ha blivit centerpartist, ty även han har talat om detta. Så länge jag har haft möjligheter att bedöma den svenska Landsorganisationens arbete har jag förstått att det för Landsorganisationen har varit angeläget att just arbeta för att om möjligt avskaffa arbetslösheten.

Herr Ferdinand Nilsson har jag svarat en gång och då framhöll jag att det var två olika ting som diskussionen gällde. Nu undrar han varför ingenting görs med anledning av alla de utredningar som har nämnts, och ytterligare någon talare har frågat detsamma. Det gäller tre stora utredningar som snuddar vid vad vi i dag talar om: länsindelningsutredningen, länsförvaltningsutredningen och länsdemokratiutredningen.

Dessa utredningars förslag är nu på remiss, och i ett fall — jag tror det gäller länsdemokratiutredningen — utgår inte remisstiden förrän i november. Det är svårt att dessförinnan ta slutgiltig

ställning. Detta är heller inte brukligt. Ärenden sänds ju på remiss för att få utlåtanden om dessa, varefter man på grundval av dessa utlåtanden gör upp det slutliga förslaget. Jag tror att de som här har framfört kritik över att utvecklingen inte går med snälltågsfart får avvakta den rutin vi har.

Herr Per Jacobsson berörde i sitt anförande egentligen enbart anslagen och hävdade det nödvändiga i att anvisa mera pengar. Vi har kunnat visa att de medel som anvisats räcker till. Skulle så inte vara fallet är det ju brukligt att ytterligare medel kan anvisas på tilläggsstat.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp)
kort genmäle:

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort.

Herr Birger Andersson tolkade mitt inlägg i debatten som ett uttryck för förvåning över att han fört en seriös debatt. Jag beklagar om han uppfattat min formulering på det sättet. Jag har inte uttryckt någon förvåning. Det var i stället glädje över att vi kunde diskutera dessa så viktiga frågor på ett seriöst sätt som mina ord ville förmedla.

Herr Birger Andersson sade vidare att centern nu försöker lägga beslag på vad som skulle kunna kallas upphovsmannarätten till lokaliseringspolitik och till åtgärder för att öka sysselsättningen. Jag skall inte skryta, men jag vill säga att det obestriddligt är så att centerpartiet uppmärksammat dessa frågor tidigare än socialdemokraterna.

Så vill jag ge herr Birger Andersson en liten påminnelse. Det gäller året 1933, och han är tillräckligt gammal för att minnas vad jag syftar på. Också den gången gällde det sysselsättningen, och då kunde vi gå i farnöte med varandra och klara upp problemerna.

Någon antydning om att herr Birger Andersson skulle vara ett nationalhelgon har jag inte heller gjort. Detta vare mig fjärran. Men det pågår ändå en

process inom det stora socialdemokratiska partiet i detta land. För några veckor sedan debatterade vi i denna kammare frågor som har anknytning till dagens tema. Då drev herr Yngve Persson en linje i fråga om struktur och jämlikhet, som har samband med den fråga vi i dag behandlar. Jag tyckte han hade vettiga synpunkter även om de inte sammanföll med regeringspartiets officiella linjer.

Jag tror inte att skillnaden är så förfärligt stor mellan herr Birger Anderssons och min uppfattning, och något påstående som skulle betyda att jag underkänt socialdemokratiens politik i alla avseenden har jag inte velat göra. Men jag har uttryckt min glädje över att åtminstone en liten sinnesändring i positiv riktning har kunnat skönjas hos socialdemokraterna de senaste månaderna, vilket jag trodde herr Birger Andersson också skulle bli glad för.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är alltid roligt när nya ord förs in i debatten. Det som vi en gång respektlöst kallade för kohandel har nu blivit farnöte, och det är ju trivsamt. I varje fall var den uppgörelse som då träffades riktig. Socialdemokraterna i samförstånd med LO var angelägna att hjälpa de tusenden och åter tusenden oförskyllt arbetslösa i vårt land. Nuvarande centerpartiet, dåvarande bondeförbundet, var angeläget att hjälpa bönderna. Vi var överens om att krafttag måste tagas för såväl de arbetslösa som för jordbruket och lade därmed grunden till en aktiv näringspolitik som har varit värdefull. Det glömmar vi inte, men farnötesperioden tog slut så småningom. Jag har inte begärt att få bli ett nationalhelgon, men om herr Nils-Eric Gustafsson fortsätter att på något sätt helgonförklara centerpartiet som varande den enda drivande kraften i fråga om lokaliseringsstöd kan man nästan tro att

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.
han eftertrår den där symboliska beteckningen.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Birger Andersson säger att det är så svårt att komma fram till något resultat genom det nät av utredningar som snärjer regeringens handlingskraft. Man får ge sig till tåls alltför länge. Men vem är det, herr Birger Andersson, som har knutit detta nät, satt i gång med alla utredningar, och vem är det som har ansvaret för att en mängd frågor styckvis tas upp i olika utredningar, vilket gör att man till och med inom kanslihuset har svårt att finna framkomliga vägar? Det får man tydligt klart för sig genom yttranden därifrån, att när en viss utredning är slutförd så skall man sätta i gång den och den utredningen för att åstadkomma den och den kompetensfördelningen osv. Säg mig snällt och uppriktigt: Har inte regeringspartiet ansvar för att det har rörts ihop på detta sätt?

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Efter replikskiftena i dessa frågeställningar kan jag konstatera att herr Birger Andersson inte har givit något svar på problemen i de stora tätortsregionerna.

Låt mig, herr talman, med anledning av en motion uppehålla mig vid dessa problem en stund. När man reser genom Europas stora tätortsregioner frapperas man av de enorma problem som den där förekommande koncentrationen av industri och bebyggelse utgör. Det är problem som jag anser kan inramas i ett numera välbekant ord: miljörasering. Vi kan i vårt land ändå med lättnad tillåta oss den reflexionen, att så trångbodda och hopgyttrade behöver vi inte bli. En stor nationaltillgång hos oss är nämligen de stora ytorna. Men tar vi den tillgången till vara?

I föreliggande utskottsutlåtande om

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

anslag för regional utveckling går man egentligen mycket lättvindigt förbi denna frågeställning. I en motion har vi, några centerpartister, tagit upp frågeställningen om storstadskoncentration kontra avfolkningsbygd. Vi anser att lokalisering, sysselsättning och bostadsbebyggelse till främst tre områden i vårt land är en felaktig och föga övertänkt utveckling. Visserligen vet jag mycket väl att den kommunala ambitionen i respektive kommuner eller län är naturlig och aktiv för att skapa så goda projekt som möjligt. För det helas bästa måste man emellertid se ut över den egna kommun- och länsgränsen. Vår samhällsplanering som är ägnad att påverka utvecklingen visar ett starkt behov av en samordning regioner och län emellan. Då kan man ställa frågan: Sker inte en sådan samordning? Nej, uppenbarligen knappast alls. Det talas visserligen om en hemlig riksplanering, men ännu vet vi föga därom. Om en sådan riksplan kommer till stånd måste den givetvis ta ställning till markanvändningen i stort, till vårt behov av olika fritidsaktiviteter och exempelvis söka bevara våra kustområden så bebyggelsefria som möjligt. Likaså bör områden för jordbruk bevaras mellan de växande tätorterna. En sådan riksplanering utesluter givetvis inte nödvändigheten av en stor och aktiv regionalplanering i länen och mellan länen. Det förekommer att ganska kortsiktiga ekonomiska motiv eller personliga bekvämlighetsintressen hos några företagsledningar blir avgörande för ett visst företags lokalisering och önskemål. Avgörande från fall till fall kan naturligtvis vara lämpligt i många sammanhang, men jag tror att en översiktlig planering vore mycket bättre.

För motion I: 549 har i synnerhet storstadsbildningen i öresundsregionen varit modell. Samma förhållanden råder säkerligen inom en del andra regioner här i landet; det har vi hört inte minst av vad herr Ferdinand Nilsson anført.

Herr talman! Jag skulle vilja göra några kommentarer kring det som anförts i motionen. De befolkningsuttnande länen får släppa till både sysselsättningsprojekt och befolkning, som flyttar till tätortsregionerna. Det är knappast någon växande tätortsregions önskemål att en sådan utveckling får pågå helt ohämmad. I öresundsregionen kan man säga att det skapats en i olika hänseenden överhettad situation, där trafik-, bostads- och miljöproblemen skapar onödigt dyrhet och svårbemästrade situationer. I länsplan M 68 säger länsstyrelsen: »Utvecklingen går mot ett allt större arealbehov per invånare. Risken är stor för att det så småningom uppstår en alltför kompakt stadsbebyggd yta omkring Malmö/Lund med nackdelar i form av trafiksvårigheter, knappa fria ytor och en otillfredsställande samhällsmiljö samt brist på utrymme för expansion eller nya behov. Därtill kommer att områdena kring Malmö och Lund utgör landets bästa jordbruksområden».

År 1965 hade M-länet 672 000 invånare. 1980 beräknas invånarantalet bli 867 000, en ökning med nära 30 procent. Jag har här ett tidningsurklipp, där en malmötidning för ett par dagar sedan talade om malmölänets situation på detta sätt: »Den största folkvandring som vår tids historia upplevt pågår just nu. Vårt område, dvs. Malmöhus län är ett av områdena där den sker». Tidningen nämner att landshövding Gösta Netzén fällde de orden i ett föredrag inför MIM, dvs. Marknadsföringen i Malmö. Föredraget bar titeln »Kan man sälja ett län?» Det kan tilläggas att man räknar med att år 2000 är den nuvarande befolkningen i malmölänet fördubblad.

Vi har redan nu bekymmer med att leda vatten i en stor och dyr ledning från sjön Bolmen i Småland ner till de växande städerna, där situationen är sådan att detta vattentillskott är nödvändigt. Varom inte och om vi blir hänvisade till att ytterligare ta ut grundvattenreserven kommer denna att sän-

kas ännu mer, och då är växtlighetens vattenbehov i fara. Det blir helt enkelt enligt vad expertisen säger, ett ökenlandskap om vi tunnar ut grundvattnet för mycket. Det kan knappast vara eftersträfvansvärt i framtiden. Om bolmenprojektet kommer till stånd är länet alltså räddat. Ja, det kan vara riktigt, men med tanke på vad jag här citerade ur landshövdingens föredrag, undrar man för hur länge. Hur länge räcker vattnet från Bolmen? Är det inte lika bra att redan nu koppla på ett värnprojekt i stället?

Jag har velat anföra detta bara för att liksom ställa upp problemet i hela dess vidd. Vi skall alltså hämta vatten i första hand från Småland till våra växande städer, och samtidigt tunnas befolkningen ut i angränsande län.

Herr talman! Är det inte möjligt att låta befolkningen få bostad och sysselsättning i närheten av dessa naturtillgångar, som här tidigare framförts exempel på? Lägg t.ex. en ny stad i Kronobergs län! Växjö har en framgångsrik universitetsfilial. Lund har däremot stora administrativa problem med sina 20 000 studenter. Vi behöver emellertid inte gå så långt. Varför inte ge Österlen — »Skånes Norrland» — sysselsättningsobjekt? Man säger att man vill till malmöområdet; att det är närheten till EEC-marknaden m.m. som betyder något. Gör det verkligen det? Betyder det så väldigt mycket om en långträdare får sin last i Österlen eller i Kronobergs län i stället för i Malmö, när den skall åka över den eventuella bron till Danmark och till kontinenten? Jag tror knappast att de synpunkterna väger så tungt i detta sammanhang.

Som synes är en fortsatt koncentration av näringsliv och befolkning ett slöseri med landets ekonomiska tillgångar, och det medför säkerligen obotliga konsekvenser för miljön. Hånsyn måste alltså tas till en bättre samordnad planering kommun- och länsvis. Sålunda bör vid upprättandet av

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

länsplanerna samråd kunna ske med angränsande länsmyndigheter. Det förekommer kanske i någon utsträckning, men enligt uppgift från tjänstemän vid länsstyrelser förekommer knappast någon samverkan på det området.

Vad har då utskottet sagt om dessa stora och akuta problem? Man hänvisar till att i en oviss framtid är den kommande länsindelningen ett lämpligt redskap. Detta är egentligen en bekväm »papperskorg» för avslagna motioner men vittnar egentligen inte mycket om kontakt med verkligheten eller viljan att göra något. Kan inte en över både kommun- och länsgränser gående regional planering och lokalisering ske, som tar till vara de speciella tillgångar som vi har exempelvis i vårt lands stora ytor, då är det dåligt beställt med handlingskraften härvidlag.

Genom den motsättning man kan finna i utskottets skrivning, har man uppenbarligen inte mycket mer att hoppas på än att den nye inrikesministern, som tidigare visat prov på att han vet vad han vill i olika sammanhang, skall fullfölja de propåer som hans företrädare skisserat i årets statsverksproposition, nämligen om en begränsning av strömmen mot alltför koncentrerade storstadsregioner.

Därför vill jag till sist, herr talman, enträget framhålla att det kan vara fara i att riksdagen så här utan vidare lämnar denna fråga obesvarad. Jag vill därför yrka bifall till föreliggande motion.

Herr NILSSON, NILS, (cp):

Herr talman! Först ber jag att få avsluta mig till de synpunkter som herr Thorsten Larsson här anfört på behovet av en samordning när det gäller planeringen mellan olika län och inom länen. Jag skall beröra detta behov från en annan utgångspunkt än herr Thorsten Larsson här har gjort men jag anser ändå att den har en mycket stor betydelse.

Sedan år 1964 har kommunerna en

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

lagstadgad skyldighet att hålla en kommunal beredskap i de fall då man behöver utrymma större stadsområden. Om jag nu närmast tänker på prognosarbetet, vill jag säga att det har en mycket stor betydelse, eftersom det skall bilda underlaget för tillskapande av så viktiga samhällseliga resurser som skolor, vägar, sjukhus och övriga serviceanordningar. Om man vid denna planering räknar fram att en ort år 1980 inte skall ha fler människor än som rymms inom en fastställd befolkningsram och tilldelar resurser därefter, kan kanske vid ett givet tillfälle befolkningen ha utökats till det dubbla och ännu mer. De människor som kommer till dessa orter har ju barn som skall ha skolundervisning. Har vi resurser till detta? Det skall ju finnas möjligheter att leva ett drägligt liv på denna ort. Dessa behov är, såvitt jag kan se, inte tillgodosedda i de prognoser som utarbetas av de olika länens planeringsorgan. Det bör därför finnas skäl för att samråd sker mellan olika län när det gäller planeringsarbetet, varvid hänsyn bör tas till att orter vid ett givet tillfälle kan behöva resurser av en helt annan storleksordning än som framgår av prognosen.

Herr talman! Jag vill således i denna del yrka bifall till den av herr Thorsten Larsson avgivna motionen.

Jag vill dessutom i någon mån beröra själva prognosarbetet. Prognoserna är i detta fall också av en sådan betydelse att de förtjänar stor uppmärksamhet, ty det är i alla fall de framräknade prognoserna i olika alternativ som skall bilda underlaget för tilldelningen av resurser till såväl regionen som länen och kommunerna. I direktiven till 1967 års länsplanering angavs också hur detta planeringsarbete skulle ske. Det fanns tre olika alternativ, av vilka det första angavs med enhetliga anvisningar för hur planeringsarbetet skulle bedrivas så att man skulle kunna göra en jämförelse mellan olika delar av vårt land. Alternativ 2 gav kommunerna frihet att själva avgöra, hur prognosarbetet skul-

le bedrivas. Alternativ 3 byggde på av kommunerna själva gjorda bedömningar, och alternativ 4 innehöll den målsättning som länsstyrelserna kunde finna angelägen för de olika områdena. I statsverkspropositionen säger departementschefen att det ligger i sakens natur att en försöksverksamhet inte är utan brister och att även Länsplanering 67 utan tvivel är behäftad med sådana. Bristerna är dock enligt hans mening inte av så allvarlig art att de i nämnvärd grad minskar länsplaneringens värde för det ändamål den är avsedd att tjäna.

Jag kan instämma i vad departementschefen här säger när det gäller prognos 2 för hela vårt land. I ett beräkningsarbete som innehåller en rad olika moment, vilket det ju gör här, kan rätt betydande fel ta ut varandra, så att den slutliga summan ändå blir riktig. Det är vad som skett. Läger man ihop prognoserna för de olika länen kommer man mycket riktigt, som statsrådet säger, fram till en totalsumma för landet i prognos 2 som kan godtas, men där döljs i alla fall felaktigheter som tar ut varandra. Om man studerar vad de olika remissinstanserna har sagt, finner man att uppgifterna i prognos 2 inte kan godtas, och man ifrågasätter om prognosen är neutral och objektiv. Andra prognoser som utförts bland annat med bistånd av Kommunförbundet visar andra resultat.

Från ett av länen sägs att prognosen gynnar vissa större kommunblocksbildningar och missgynnar vissa små. Här har vi tendensen som jag tidigare talade om, nämligen att plus och minus tar ut varandra. Jag har granskat prognoserna just beträffande det länet, och jag kan ansluta mig till vad länsavdelningen av Kommunförbundet i det länet säger, då den anför att prognosen inte är neutral och objektiv.

Jag kan nämna ett exempel. Om prognosen görs upp med hänsyn till nattbefolkningen eller dagbefolkningen kan ha stor betydelse, här berörs de s. k. pend-

larna. Tas dagbefolkningen till utgångspunkt på ett ställe och nattbefolkningen på ett annat, kan man få fram mycket skilda resultat. Tar man för ett kommunblock hänsyn till endast dagbefolkningen, visar prognosen en befolknings-siffra som understiger den som verkligen gäller för blocket i fråga. Räkningar sedan med familjekoefficienten, får man en befolkningsram som ganska avsevärt understiger den verkliga.

När nu statsrådet anför att man beträffande dessa prognoser inte kan godta andra värden än de i prognos 2 utan reservation, måste jag för min del i varje fall framhålla, att sådana beräkningar som jag här angivit bör vara godtagbara reservationer för att en ändring i det här fallet bör kunna ske. En läsning av prognos 2 som tak för befolkningsramarna och därmed tilldelning av resurser inom sådana kommunblock skulle medföra avsevärda men för ifrågavarande block.

Herr talman! Jag har i det avseendet inget yrkande, men jag vill ändå för min del reservera mig mot att prognos 2 skall utgöra »tak» för befolkningsramarna, och att vad jag anført bör vara en godtagbar reservation för en ändring så att man kan följa den målsättning som har satts upp av vederbörande länsstyrelse och planeringsråd utöver vad som anges i prognos 2.

Herr AXELSON (fp):

Herr talman! Här har talats så mycket om lokaliseringspolitik över huvud taget att jag inte skall säga något om frågan i stort. Jag har begärt ordet endast för att säga några ord med anledning av motion I: 258, som berör de i propositionen omnämnda s. k. storstadsalternativen i lokaliseringspolitiskt hänseende och som redovisas i det statsutskottets utlåtande som nu är föremål för behandling.

Inrikesministern säger i statsverkspropositionen att det finns flera skäl som talar för att man bör inrikta sig på

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

att dämpa den starka tillväxten i de nuvarande tre storstadsregionerna något och fördela en del av expansionen på växtkraftiga stadsregioner på skilda håll i landet. Detta uttalande hälsas med tillfredsställelse. Det ligger också helt i linje med vad lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet uttalade i sitt betänkande redan år 1963. Utredningen bedömde då att det fanns stora utflyttningsmöjligheter, och det gällde då närmast den — som utredningen fann det — negativa överkoncentrationen till stockholmsområdet. Både ur försvars- och beredskapssynpunkt, ur miljöpolitisk synpunkt och när det gäller vattenförsörjningen — som det har talats om här — är det otillfredsställande med en sådan koncentration.

I årets statsverksproposition vidgar inrikesministern frågan till att gälla alla de tre nuvarande storstadsregionerna och nämner därvid ett antal stadsregioner som man i detta sammanhang borde kunna satsa på. Även om man kan läsa propositionen så att det bara är en fråga om exemplifiering av orter, har motionärerna ändock tyckt att det finns anledning att utöka exemplen med den starkt expanderande karlstadsregionen, och detta så mycket mer som vissa lokalintressen på i propositionen nämnda orter uppfattat utelämnandet av bl. a. karlstadsregionen som att denna inte skulle »ha den inneboende växtkraft som krävs av ett storstadsalternativ», för att citera en tidning i ett av våra grannlän.

Sedan motionen skrevs i januari har det också från länsmyndigheterna i Värmland gjorts en uppvaktning hos regeringen. Därvid hemställdes att det klart skulle utsägas att karlstadsregionen skall räknas till de områden till vilka en del av expansionen i de nuvarande storstadsregionerna kan komma att kanaliseras. Det är alltså samma sak som motionärerna föreslår att riksdagen måtte uttala.

Varför är det nu så angeläget att karlstadsregionen kommer med bland stor-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

stadsalternativen? Ja, till att börja med har detta område ur flera synpunkter förutsättningar för att bli ett lämpligt utflyttningsmål eller alternativ till storstadsregionerna. Men därtill kommer lokaliseringpolitiska synpunkter på så vis att Värmland i sin helhet har stora sysselsättningsproblem, vilket ju inte gäller alla de som »orstadsalternativ» i propositionen uppräknade orterna.

Skogsindustrin som dominerar värmländskt näringsliv ger inte, hur den än kommer att utvecklas, samma sysselsättningsmöjligheter som förut, och det har ju också omvitnats i denna debatt av företrädare för andra skogslän. Det behövs därför nya sysselsättningsmöjligheter inte minst på arbetsmarknaden i vårt län. Det har vi fått och kommer att få, hoppas vi, genom lokalisering av företag till olika delar av länet. Men skall folkavflyttningen från länet stoppas behövs också det tillskott som vi kan få på det sätt inrikesministerns proposition antyder. Även om dessa möjligheter inte skulle bli aktuella för andra delar av Värmland än karlstadsregionen så kommer det ändå att verka stimulerande för hela länet.

När det gäller inte bara här berörda frågor utan värmländskt näringsliv över huvud taget är det av vikt att det sägs ifrån att där finns expanderande, växtkraftiga områden, att Värmland är någonting för företagsamheten att satsa på och att det är ett län där inte bara folk trivs utan där de också kan finna sin utkomst.

Utskottet har ju också yttrat sig positivt om de s. k. storstadsalternativen men anser inte att riksdagen bör göra något uttalande om vilka områden som kan anses lämpliga.

Nu kan vi motionärer säga att det sedan motionen skrevs har gjorts sådana positiva uttalanden från regeringshåll att våra önskemål i motionen faktiskt är tillgodosedda. Sälunda sade dåvarande inrikesministern Rune Johansson i ett tidningsuttalande den 4 februari att karlstadsregionen har lika stora förut-

sättningar att bli ett storstadsalternativ som flera av de i propositionen som exempel nämnda platserna. Vid den regeringsuppvakning som jag redan nämnt fick man enligt uppgift också samma positiva reaktion från den nuvarande inrikesministern.

Jag har därför, herr talman, inget yrkande utan motser bara med intresse vad som kan komma att ske i fråga om den i propositionen utlovade fördelningen av expansionen på andra växtkraftiga stadsregioner än de tre storstadsområdena.

Fröken STENBERG (m):

Herr talman! I anslutning till den punkt i statsutskottets utlåtande nr 57 som rör stödåtgärder i glesbygder vill jag framföra en reflexion. Det gäller tidpunkten för utanordnande av det av 1968 års riksdag beviljade anslaget för sysselsättningsskapande åtgärder i glesbygder. Jag vill gärna ge ett exempel från Västerbottens län, och jag förmodar att det är likartade förhållanden i andra län som ligger inom stodområdet.

Inom Företagareföreningen startade under förvintern 1968 en arbetsgrupp med uppgift att planera och lägga fram ett handlingsprogram för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Västerbottens glesbygd och inland.

Arbetsgruppen gick in för ett samarbete med de institutioner som redan fanns och som till viss del också arbetade för att skapa arbetsmöjligheter åt befolkningen i glesbygden. Den sökte samarbete på en rad olika områden. Gruppen tog kontakt med länets hemslöjdsförening för att få del av dess erfarenheter i fråga om formgivning, tillverkning och försäljning av slöjdprodukter. Den skaffade sig upplysningar om den produktion som äger rum inom de skyddade verkstäderna. Den tog också hänsyn till den näringshjälp som kan ges från länsarbetsnämnder och från företagareföreningar till företag inom

glesbygdsområden som ur ekonomisk synpunkt har goda framtidsutsikter.

Arbetsgruppens egna riktlinjer var att pröva nya vägar och att skapa nya arbetstillfällen för att lösa de övergångsproblem som näringslivets omställning har skapat för de äldre i glesbygden. Man riktade in sig på varuproduktion. Man arbetade intensivt och gjorde bl. a. en inventering, ty det behövdes information på en rad olika områden, information om befolkningens fördelning inom olika glesbygdskommuner, kön och ålder, om slöjd- och konsthantverkarna och om industrins möjligheter att lägga ut hemarbete, således legotillverkning. Det behövdes information om formgivning, kontakt med erkända formgivare inom metall-, keramik-, textil-, sameslöjd osv. Man undersökte också möjligheterna att få fram disponibla lokaler. Sedan bildades inom respektive kommuner samarbetsgrupper, som knöts till verksamheten. Genom annonser och företagskontakter ville man bygga upp kartotek över möjliga sysselsättningsprojekt, skaffa fram kunder etc. Man fick fram en budget som för Västerbotens del slutade på ca 1,5 miljon kronor.

Intresset för de föreslagna åtgärder-na har varit och är mycket stort, inte minst på kommunalt håll. Men — nu kommer ett men — de åtgärder varom arbetsgruppen i juni 1968 översände förslag till inrikesdepartementet har försenats beträffande verkställigheten på grund av att de av riksdagen beviljade anslagen först i dagarna har kommit respektive ansvariga länsinstitutioner, i detta fall den tidigare omnämnda företagareföreningens arbetsgrupp, till handa.

Vid årsskiftet fick man visserligen 100 000 kronor, varav 50 procent skulle gå till administration. Men — som jag sagt — först genom ett meddelande i slutet av april fick arbetsgruppen klar-tecken om att ekonomiska resurser fanns tillgängliga.

Jag har velat påpeka detta då gles-

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

bygden och inlandet behöver snabb hjälp. Jag vill också uttala en förhoppning att glesbygdssstödet för det kommande budgetåret så snabbt som möjligt kommer de regionala instanserna till handa, så att de förslag och beslut som gäller sysselsättningskapande åtgärder för bland annat hemarbetarna i glesbygd snarast kan realiserats. Glesbygden har väntat länge och behöver hjälp nu!

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan, varvid dock vissa punkter komme att sammanföras.

Därefter gjordes enligt de rörande *punkten 1* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till motionerna I: 549 och II: 619; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

På gjord proposition bifölls därpå vad utskottet hemställt i *punkterna 2* —5.

Sedermera gjorde herr talmannen i enlighet med de avseende *punkten 6* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet av-givna, med 2 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 57 punkten 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 2 betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 86;

Nej — 33.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls härefter utskottets hemställan i *punkten 7*.

Vidare gjorde herr talmannen enligt de angående *punkten 8* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 57 punkten 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 86;

Nej — 34.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härpå bifölls på gjord proposition vad utskottet hemställt i *punkterna 9 och 10*.

Med avseende å *punkten 11*, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 57 punkten 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 34.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls därefter utskottets hemställan i *punkten 12*.

Ytterligare gjorde herr talmannen i enlighet med de angående *punkten 13* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 5 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 57 punkten 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. anslag till regional utveckling, m. m.

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 5 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 36.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

På särskilda propositioner bifölls därpå vad utskottet hemställt i *punkterna 14 och 15*.

I vad anginge *punkten 16*, anförde vidare herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr Thorsten Larsson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 57 punkten 16, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Thorsten Lars-

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

son m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 104;
Nej — 15.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidkommande *punkten 17* gjorde herr talmannen nu propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 8 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 57 *punkten 17*, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 8 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt

hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 88;
Nej — 35.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet hemställt i *punkterna 18 och 19*.

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 58, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1969/70 för arbetsmarknadsändamål m. m. och Kungl. Maj:ts proposition angående minimibelopp för statligt omställningsbidrag, jämte motioner.

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 1, bilaga 13, enligt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1969, föreslagit riksdagen att

1. godkänna den i statsrådsprotokollet förordade ändringen rörande flyttningsbidrag, att tillämpas från och med den 1 juli 1969,

2. medgiva, att Kungl. Maj:t finge bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1969/70 besluta om avskrivning av lånefordran, uppkommen inom arbetsmarknadsverket, till belopp icke överstigande 3 000 kronor, beträffande vilken antingen omständigheterna gäve vid handen att vederbörande icke kunde betala sin skuld och enligt styrelsens bedömning ingen eller ringa möjlighet föreläge att i

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

framtiden uttaga betalning eller också åtgärder för att bevaka och indriva fordringen bedömdes förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning, att åtgärderna icke vore ekonomiskt lönande, allt under förutsättning att sådana åtgärder ändå icke ansåges påkallade av andra än ekonomiska förhållanden,

3. medgiva, att beslut om bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade under budgetåret 1969/70 finge meddelas intill ett belopp av 25 000 000 kronor,

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om ökning av den under 3 upptagna ramen för budgetåret 1969/70,

5. på driftbudgeten under elfte huvudtiteln för budgetåret 1969/70 anvisa

a. till Arbetsmarknadsstyrelsen ett förslagsanslag av 38 100 000 kronor,

b. till Arbetsförmedlingen ett förslagsanslag av 154 200 000 kronor,

c. till Allmänna beredskapsarbeten m. m. ett reservationsanslag av 445 000 000 kronor, varav förslagsvis 140 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

d. till Särskilda beredskapsarbeten m. m. ett reservationsanslag av 425 000 000 kronor, varav förslagsvis 50 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

e. till Förläggningsbyggnader m. m. ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor,

f. till Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrädsverksamhet ett reservationsanslag av 1 000 kronor,

g. till Arbetsmarknadsutbildning m. m. ett förslagsanslag av 485 000 000 kronor,

h. till Kontant stöd vid arbetslöshet ett förslagsanslag av 230 000 000 kronor,

i. till Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade ett förslagsanslag av 28 000 000 kronor,

j. till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade ett förslagsanslag av 57 000 000 kronor,

6. medgiva, att återstående medel av anslagen finge disponeras även under budgetåret 1969/70 i vad avsåge

a. det på riksstaten för budgetåret 1960/61 senast uppförda reservationsanslaget Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor,

b. det på riksstaten för budgetåret 1965/66 senast uppförda reservationsanslaget Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade.

Kungl. Maj:t hade vidare i propositionen nr 59, under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 14 mars 1969, föreslagit riksdagen att godkänna vad i statsrådsprotokollet förordats i fråga om minimibelopp för statligt omställningsbidrag.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna I: 53, av herr *Olsson, Johan*, och herr *Gustafsson, Nils-Eric*, samt II: 62, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen vid behandlingen av elfte huvudtiteln måtte uttala, att byggandet av enskilda vägar i ökad omfattning borde ske som statskommunala beredskapsarbeten,

dels de likalydande motionerna I: 54, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, och II: 59, av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning angående möjligheterna att bland annat i sysselsättningsutjämnande syfte i samråd mellan näringslivet och berörda organisationer bygga upp en effektiv förmedlingsverksamhet för arbetsobjekt,

dels de likalydande motionerna I: 107, av herr *Kristiansson, Axel*, och herr *Mattsson*, samt II: 202, av herr *Antonsson, m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen, bil. 13: Inrikesdepartementet, punkten B 4, Särskilda beredskapsarbeten m. m., skulle med-

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

giva, att näringshjälp i form av bidrag eller räntefritt lån måtte kunna utgå till handikappad med maximalt 15 000 kronor,

dels de likalydande motionerna I: 111, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, och II: 125, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen måtte besluta, att statsbidrag skulle kunna utgå till kommuner, som i form av statskommunala beredskapsarbeten eller på annat lämpligt sätt uppförde lokaler för hantverks-, industri- och serviceföretag i syfte att främja en utvecklad lokal service och en differentierad arbetsmarknad,

dels de likalydande motionerna I: 112, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, och II: 124, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen, för att ett ökat vägbyggande skulle komma till stånd, måtte vid behandlingen av elfte huvudtiteln punkt B 3 uttala, att vägar i ökad utsträckning borde byggas som beredskapsarbeten i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels de likalydande motionerna I: 113, av fröken *Pehrsson*, och II: 132, av herr *Persson* i Heden *m. fl.*, vari anhållits,

att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen, bil. 13: Inrikesdepartementet, punkten B 4, Särskilda beredskapsarbeten m. m., måtte i överensstämmelse med de grunder som förordats av arbetsmarknadsstyrelsen medgiva,

a. att maximibeloppet för bidrag till särskilda anordningar på arbetsplatsen för handikappade finge höjas till 15 000 kronor, i särskilda fall till 20 000 kronor, samt

b. att nämnda bidrag måtte kunna utgå även till sådana särskilda anordningar på arbetsplatsen som vore nödvändiga för att handikappad egen företagare skulle kunna utföra sitt arbete,

dels de likalydande motionerna I: 116, av herr *Österdahl m. fl.*, samt II: 129, av herr *Larsson* i Umeå och herr *Gustafsson* i Stenkyrka, vari yrkats, att

riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att arbetsmarknadsstyrelsen måtte erhålla bemyndigande att besluta om beredskapsarbeten i tätorter på glesbygden, avseende ny-, till- eller ombyggnad av industribyggnader, turistanläggningar samt hotell och pensionat enligt i motionerna angivna riktlinjer,

dels de likalydande motionerna I: 189, av herr *Dahlén m. fl.*, och II: 211, av herr *Wedén m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t begära

1. förslag om höjning av näringshjälpens maximibelopp från 12 000 kronor till 15 000 kronor,

2. förslag om statsbidrag till företagsutbildning i enlighet med i motionerna angivna regler,

3. översyn av inkomstprövningsreglerna beträffande grundbidraget för omskolning i syfte att underlätta för de kvinnor som så önskade att erhålla yrkesutbildning,

4. ändring av bestämmelserna för halvskyddad sysselsättning med innebörd, att halvskyddad sysselsättning skulle kunna anordnas även i företag med mindre än fem anställda,

5. översyn av reglerna för flyttningsbidrag vid anställning på annan ort, med innebörd att respension även kunde utgå till nyutexaminerade, som ej kunde få lämplig anställning på studie- eller hemorten,

6. ändring av reglerna för omställningsbidrag, innebärande att helt bidrag oavsett överförsäkringsbestämmelserna icke finge sättas lägre än 500 kronor per månad,

7. förslag om en ytterligare förstärkning av yrkesvägledningen och arbetsvårdens personella resurser,

dels de likalydande motionerna I: 195, av herr *Österdahl*, och II: 212, av herr *Westberg* i Ljusdal, vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att vid inlösen av egna hem i samband med flyttnings- eller arbetsmarknadsskäl inlösen-

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

priset skulle fastställas efter värdering av fastigheten enligt i motionerna angivna grunder,

dels de likalydande motionerna I: 232, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 256, av herr *Holmberg m. fl.*, i vad avsåge hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla,

a. att arbetsmarknadsutredningens och arbetsmarknadsstyrelsens förslag om ökad arbetsmarknadsutbildning inom företagen måtte förverkligas,

b. att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna måtte bli föremål för en ingående analys i syfte att klarlägga deras effekt i relation till kostnaderna och de samhällsekonomiska verkningarna,

dels de likalydande motionerna I: 371, av herr *Jacobsson, Per*, och II: 435, av herr *Larsson* i Umeå *m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen skulle besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring av villkoren för erhållande av omställningsbidraget, att äldre småbrukare och därmed jämställda, som vore hänvisade till en lokal arbetsmarknad med undersysselsättning, medgaves rätt att välja att fortsätta med jordbruket eller rörelsen, erhålla en del av sin försörjning därifrån och i stället nöja sig med ett mindre bidrag,

dels de likalydande motionerna I: 521, av herr *Bengtson*, och II: 621, av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning angående förbättrad prognosverksamhet för tillgången och efterfrågan på akademiker och andra yrkesgrupper med lång utbildningstid i enlighet med vad som anförts i motionerna,

dels de likalydande motionerna I: 522, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 626, av herr *Hedlund m. fl.*, i vad avsåge hemställan att riksdagen måtte anvisa för budgetåret 1969/70 ett förslagsanslag av 150 000 kronor att användas för anställning av två arbetsmarknadskonsulenter hos arbetsmark-

nadsstyrelsen med speciella uppgifter för glesbygderna i enlighet med motionerna, samt medgiva, att sagda verksamhet därutöver måtte kunna finansieras med medel från dels anslaget till Särskilda stödåtgärder i glesbygder, dels anslaget till Allmänna beredskapsarbeten m. m.,

dels de likalydande motionerna I: 530, av herr *Carlsson, Eric*, och II: 631, av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 535, av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, och herr *Sundin*, samt II: 610, av herr *Fälldin m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen vid behandlingen av Bidrag till driften av verkstäder för handikappade i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att reglerna för halvskyddad verksamhet måtte ändras i enlighet med vad som angivits i motionerna,

dels de likalydande motionerna I: 538, av herr *Jacobsson, Per*, och herr *Andersson, Axel*, samt II: 639, av herr *Larsson* i Umeå *m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen skulle besluta medgiva arbetsmarknadsverket att lämna näringsbidrag till jordbrukare för upprustning av bostads- och ekonomibygnader i de fall då det från verkets synpunkt bedömdes vara den fördelaktigaste lösningen för sysselsättningen,

dels de likalydande motionerna I: 539, av herr *Jansson, Paul, m. fl.*, och II: 595, av herr *Blomkvist m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 541, av herr *Johansson, Knut, m. fl.*, och II: 679, av herr *Östrand m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 542, av herr *Karlsson, Göran*, och II: 649, av herr *Nilsson* i Kristianstad,

dels de likalydande motionerna I: 543, av herr *Kristiansson, Axel, m. fl.*, och II: 609, av herr *Fälldin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av inrikes huvudtiteln måtte besluta om översyn av bestämmelserna om statligt omställningsstöd, varvid bland annat följande ändringar borde vidtagas:

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

a. ett minimibelopp om exempelvis halva omställningsstödet skulle införas,

b. avvecklingsbestämmelserna för egna företagare skulle utformas så att den väsentliga bedömningsgrunden bleve att de stode till arbetsmarknadens förfogande,

c. bindningen mellan avgångsvederlag för jordbrukare och omställningsstöd skulle borttagas,

d. kravet på arbete 24 månader under de tre senaste åren skulle uppmjukas och den tid den sökande i realiteten stått till arbetsmarknadens förfogande räknas som kvalificeringstid,

dels de likalydande motionerna I: 554, av herr *Nyman m. fl.*, och II: 671, av herr *Westberg* i Ljusdal, vari anhöllits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att AMS finge i uppdrag att anordna en försöksverksamhet med beställningskurser åt näringslivet vid något av dess omskolningscentra,

dels de likalydande motionerna I: 569, av herr *Peterson, Eric, m. fl.*, och II: 636, av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, i vad avsåge hemställan, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga,

a. att i den fortsatta försöksverksamheten med halvskyddad sysselsättning följande riktlinjer skulle tillämpas:

1. bidrag kunde utgå såväl till små som stora arbetsgivare, oavsett om den halvskyddade verksamheten skedde i en särskild avdelning eller som enstaka platser,

2. bidrag till arbetsbiträde kunde utnyttjas för stöd åt sådana småföretagare som utan att vara handikappade hade nedsatt arbetsförmåga som försvårade arbetsplacering i öppna marknaderna,

3. bidraget utginge med 3 500 kronor för halvt år,

4. minst hälften av de bidragsberättigade platserna finge stå till den offentliga arbetsförmedlingens förfogande. I fall där särskilda skäl föreläge kunde arbetsmarknadsstyrelsen medgiva att

högst en fjärdedel av platserna behövde stå till den offentliga arbetsförmedlingens förfogande,

b. att reglerna för utbildningsbidrag måtte ändras till följande innebörd:

1. förutom äldre handikappade hade även handikappade i yngre åldrar rätt till utbildningsbidrag för provanställning,

2. i tillämpningen av ovanstående bidragsform förutsattes att utbildningsbidrag för provanställning skulle kunna utgå under högst 6 månader,

c. att inom ramen för den av Kungl. Maj:t föreslagna ökningen av arbetsvårdstjänstemän vid länsarbetsnämnderna en tjänst vid varje länsarbetsnämnd borde inriktas på ackvisition av platser för provanställning, arbetsträning i reell miljö, halvskyddad verksamhet etc.,

d. att en utredning måtte tillsättas i syfte att samordna och snabbt åstadkomma resultat av utredningsarbetet rörande handikappades inkomst- och skatteförhållanden,

dels de likalydande motionerna I: 573, av herr *Rönnerberg*, och II: 655, av herr *Nygren m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen skulle besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga om översyn av bestämmelserna för omställningsbidrag, innebärande generösare tillämpning av denna stödform,

dels de likalydande motionerna I: 580, av herr *Strandberg m. fl.*, samt II: 658, av herr *Petersson* i Gäddvik och herr *Enarsson*, vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhänga, att nuvarande regler för statligt bidrag till företag som anordnade s. k. halvskyddade platser i arbetsvårdande syfte måtte bli föremål för översyn under hänsynstagande till vad i motionerna anförts,

dels motionen II: 61, av herr *Börjesson* i Falköping och herr *Eriksson* i Bäckmora, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av elfte huvudtiteln, punkten B 4, Särskilda beredskapsarbeten m. m., måtte medgiva,

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

a. att näringshjälp i form av bidrag eller räntefritt lån måtte kunna utgå till handikappad med maximalt 15 000 kronor samt

b. att reglerna finge ändras så att näringshjälp kunde utgå till egen företagare,

dels motionen II: 350, av herr *Lundberg*, såvitt nu vore i fråga,

dels motionen II: 604, av herr *Eriksson* i Bäckmora, vari anhållits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att den nuvarande låginkomstutredningen skulle kompletteras med flera parlamentariker i enlighet med vad i motionen anförts,

dels motionen II: 607, av herr *Fälldin*, vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om skyndsamt prövning och förslag rörande inkomstprövningsreglerna för grundbidraget vid omskolning i syfte att underlätta kvinnors yrkesutbildning och yrkesverksamhet,

dels motionen II: 608, av herrar *Fälldin* och *Antonsson*,

dels motionen II: 615, av herr *Grebbäck* och herr *Nilsson* i Tvärålund, vari hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning och förslag angående särskilt statligt kreditstöd i arbetsmarknadsmyndigheternas regi och i stort sett enligt former, som gällde för motsvarande stöd till lantbrukets rationalisering, avsett att kunna lämnas i glesbygder för förvärv och rationalisering av fastigheter, som efter hörande av kommunal myndighet kunde bedömas giva full sysselsättning för minst en familj genom kombination av olika verksamheter, såsom jord- och skogsbruk, turistnäring, jakt, fiske, naturvårdsarbeten samt fritidsservice, i enlighet med motionens syfte,

dels ock motionen II: 674 av herr *Zachrisson m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen skulle uttala,

dels att De blindas förenings konsulenter icke borde vara undantagna från möjlighet att erhålla bidrag till biträ-

deshjälp på grund av att föreningen av princip anställde blinda eller synskadade som konsulenter,

dels att sådant bidrag borde kunna utgå även till sådana svårt handikappade som redan erhållit anställning, om bidraget i övrigt bedömdes motiverat.

Vidare hade utskottet behandlat de i anledning av propositionen nr 59, angående minimibelopp för statligt omställningsbidrag, väckta likalydande motionerna I: 965, av herr *Österdahl m. fl.*, och II: 1110, av herr *Westberg* i Ljusdal *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära

a. sådan ändring av reglerna för omställningsbidrag, att helt bidrag oavsett överförsäkringsbestämmelserna icke finge sättas lägre än 500 kronor per månad,

b. förslag till sådan ändring av 102 § arbetsmarknadskungörelsen, att den arbetslöse i minst 24 månader under de fyra åren närmast före anmälan om arbetslösheten skulle hava haft sin huvudsakliga försörjning genom avlönat arbete för annans räkning eller genom sedermera avvecklade verksamhet som självständig företagare.

Ytterligare hade utskottet behandlat de i anledning av propositionen nr 16, angående anslag till studiebidrag m. m., väckta likalydande motionerna I: 930, av herr *Österdahl*, samt II: 1065, av herr *Westberg* i Ljusdal och herr *Nelander*, i vad avsåge hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening måtte giva till känna vad som anförts i motionerna om rätt till utbildningsbidrag då studiemedel kunde utgå.

Slutligen hade utskottet i detta sammanhang behandlat de i anledning av propositionen nr 80, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70, väckta likalydande motionerna I: 984, av herr *Pettersson, Karl*, och II: 1130, av herr *Petersson* i Gäddvik och herr *Lothigius*, vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening skulle giva till känna vikten av att

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

entreprenadföretag bereddes tillfälle att konkurrera om beredskapsarbetenas utförande.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

1. beträffande prognosverksamheten att riksdagen måtte avslå motionerna I: 521 och II: 621 samt I: 530 och II: 631,

2. beträffande analys av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna att riksdagen måtte avslå motionerna I: 232 och II: 256, såvitt nu vore i fråga,

3. beträffande låginkomstutredningen att riksdagen måtte avslå motionen II: 604,

4. beträffande begäran om ytterligare förslag om personal för arbetsförmedlingen att riksdagen måtte avslå motionerna I: 189 och II: 211, såvitt nu vore i fråga,

5. beträffande inriktningen av vissa arbetsvårdstjänster att riksdagen måtte avslå motionerna I: 569 och II: 636, såvitt nu vore i fråga,

6. beträffande förmedling av arbetsobjekt att riksdagen måtte avslå motionerna I: 54 och II: 59,

7. beträffande flyttningsbidrag i form av resekostnadsersättning vid bortavistelse att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag måtte avslå motionerna I: 541 och II: 679,

8. beträffande flyttningsbidrag i form av respenning till nyutbildade att riksdagen måtte avslå motionerna I: 189 och II: 211, såvitt nu vore i fråga,

9. beträffande inlösen av egnahem att riksdagen måtte avslå motionerna I: 195 och II: 212,

10. beträffande inkomstprövningen för utbildningsbidrag att riksdagen måtte avslå motionerna I: 189 och II: 211 samt II: 607, de två förstnämnda såvitt nu vore i fråga,

11. beträffande utbildningsbidrag då studiemedel kunde utgå att riksdagen måtte avslå motionerna I: 930 och II: 1065, såvitt nu vore i fråga,

12. beträffande utbildningsbidrag vid provanställning att riksdagen måtte av-

slå motionerna I: 569 och II: 636, såvitt nu vore i fråga,

13. beträffande företagsutbildning att riksdagen måtte avslå motionerna I: 189 och II: 211 samt I: 232 och II: 256, samtliga såvitt nu vore i fråga,

14. beträffande beställningskurser åt näringslivet att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 554 och II: 671 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

15. beträffande beredskapsarbete i form av vägbyggande att riksdagen måtte avslå motionerna I: 53 och II: 62 samt I: 112 och II: 124,

16. beträffande beredskapsarbete i form av uppförande av vissa industri- och hantverkslokaler, m. m., att riksdagen måtte avslå motionerna I: 111 och II: 125 samt I: 116 och II: 129,

17. beträffande beredskapsarbete i form av kommunala fritidsanläggningar att riksdagen måtte avslå motionen II: 350, såvitt nu vore i fråga,

18. beträffande beredskapsarbete genom entreprenadföretag att riksdagen måtte avslå motionerna I: 984 och II: 1130,

19. beträffande personliga tjänster för vissa arkivarbetare att riksdagen måtte avslå motionen II: 608, såvitt nu vore i fråga,

20. beträffande priser vid kontorsarbetscentralerna att riksdagen måtte avslå motionen II: 608, såvitt nu vore i fråga,

21. beträffande maximibelopp för näringshjälp att riksdagen måtte avslå motionerna II: 61, I: 189 och II: 211 samt I: 107 och II: 202, de tre förstnämnda såvitt nu vore i fråga,

22. beträffande bidrag för särskilda anordningar på arbetsplats att riksdagen måtte avslå motionerna II: 61 samt I: 113 och II: 132, den förstnämnda såvitt nu vore i fråga,

23. beträffande bidrag och lån till motorfordon att riksdagen måtte avslå motionerna I: 542 och II: 649,

24. beträffande tilläggsdirektiv till utredningen om den skyddade sysselsättningen att riksdagen måtte avslå motionerna I: 539 och II: 595,

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

25. beträffande vidgad försöksverksamhet för stöd till halvskyddad sysselsättning att riksdagen som sin mening måtte giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

26. beträffande riksdagens beslut om ändrade grunder för försöksverksamhet med halvskyddad sysselsättning att riksdagen måtte

a. vad avsåge höjda bidragsbelopp avslå motionerna I: 569 och II: 636, såvitt nu vore i fråga,

b. vad avsåge tillämpningen avslå motionerna I: 189 och II: 211, I: 569 och II: 636 samt I: 580 och II: 658, de fyra förstnämnda såvitt nu vore i fråga,

c. vad avsåge vissa småföretagare m. fl. avslå motionerna I: 535 och II: 610,

27. beträffande bidrag för arbetsbiträde i vad avsåge De blindas förening m. fl. att riksdagen måtte i anledning av motionen II: 674 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

28. beträffande bidrag för arbetsbiträde i vad avsåge vissa småföretagare m. fl. att riksdagen måtte avslå motionerna I: 569 och II: 636, såvitt nu vore i fråga,

29. beträffande ett statligt kreditstöd att riksdagen måtte avslå motionen II: 615,

30. beträffande ett näringsstöd att riksdagen måtte avslå motionerna I: 538 och II: 639,

31. beträffande utredning om samordning av handikapputredningar m. m. att riksdagen måtte avslå motionerna I: 569 och II: 636, såvitt nu vore i fråga,

32. beträffande minimibelopp för statligt omställningsbidrag att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionerna I: 189 och II: 211, I: 543 och II: 609, I: 573 och II: 655 samt I: 965 och II: 1110, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 14 mars 1969 förordats,

33. beträffande avvecklingsbestämmelserna i samband med statligt omställningsbidrag att riksdagen måtte avslå motionerna I: 371 och II: 435 samt I: 543 och II: 609, de två sistnämnda såvitt nu vore i fråga,

34. beträffande villkoren för statligt omställningsbidrag i vad de ej behandlats under 32 och 33 att riksdagen måtte avslå motionerna I: 543 och II: 609, I: 573 och II: 655 samt I: 965 och II: 1110, såvitt nu vore i fråga,

35. att riksdagen måtte medgiva, att Kungl. Maj:t finge bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1969/70 besluta om avskrivning av lånefordran uppkommen inom arbetsmarknadsverket i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag,

36. att riksdagen måtte

a. medgiva, att beslut om anordnande av verkstäder för handikappade under budgetåret 1969/70 finge meddelas intill ett belopp av 25 000 000 kronor,

b. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om ökning av den under a upptagna ramen,

37. beträffande anslag till arbetsmarknadskonsulenter m. m. att riksdagen måtte avslå motionerna I: 522 och II: 626, såvitt nu vore i fråga,

38. att riksdagen för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln måtte anvisa

a. till Arbetsmarknadsstyrelsen ett förslagsanslag av 38 100 000 kronor,

b. till Arbetsförmedlingen ett förslagsanslag av 154 200 000 kronor,

c. till Allmänna beredskapsarbeten m. m. ett reservationsanslag av 445 000 000 kronor, varav förslagsvis 140 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

d. till Särskilda beredskapsarbeten m. m. ett reservationsanslag av 425 000 000 kronor, varav förslagsvis 50 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

e. till Förläggningsbyggnader m. m. ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor,

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

f. till Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet ett reservationsanslag av 1 000 kronor,

g. till Arbetsmarknadsutbildning m. m. ett förslagsanslag av 485 000 000 kronor,

h. till Kontant stöd vid arbetslöshet ett förslagsanslag av 230 000 000 kronor,

i. till Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade ett förslagsanslag av 28 000 000 kronor,

j. till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade ett förslagsanslag av 57 000 000 kronor,

39. att riksdagen måtte medgiva, att återstående medel av anslagen finge disponeras även under budgetåret 1969/70 i vad avsåge

a. det på riksstaten för budgetåret 1960/61 senast uppförda reservationsanslaget Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor,

b. det på riksstaten för budgetåret 1965/66 senast uppförda reservationsanslaget Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade,

40. att riksdagen måtte avslå här upptagna motioner till den del de ej blivit under 1—39 särskilt berörda eller behandlats i annat utskottsutlåtande.

Reservationer hade avgivits

1, beträffande *prognosverksamheten*, av herr *Bengtson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Nilsson* i Tvärälund (cp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 1 hemställa, beträffande prognosverksamheten, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 521 och II: 621 samt med avslag å motionerna I: 530 och II: 631 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anförde;

2, beträffande en *analys av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna*, av herr *Kajiser* (m), utan angiven mening;

3, beträffande *låginkomstutredningen*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och *Nyman* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson* i Tvärälund (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under 3 hemställa, beträffande låginkomstutredningen, att riksdagen måtte med bifall till motionen II: 604 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anförde;

4, beträffande *förmedling av arbetsobjekt*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och *Nyman* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson* i Tvärälund (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del erhålla den ändrade lydelse, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 6 hemställa, beträffande förmedling av arbetsobjekt, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 54 och II: 59 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anförde;

5, beträffande *flyttningsbidrag till nyutbildade*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Enskog* (fp) och *Mundebo* (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet bort under 8 hemställa, beträffande flyttningsbidrag i form av respension till nyutbildade, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 189 och II: 211, såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anförde;

6, beträffande *inkomstprövningen för utbildningsbidrag*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och *Nyman* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson* i Tvärälund

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

(cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del lyda så, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 10 hemställa, beträffande inkomstprövningen för utbildningsbidrag, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 189 och II: 211 samt II: 607, de två förstnämnda såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

7, beträffande *utbildningsbidrag vid provanställning*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och *Nyman* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson i Tvärälund* (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 12 hemställa, beträffande utbildningsbidrag vid provanställning, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 569 och II: 636, såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

8, beträffande *företagsutbildning*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Ottosson* (m), *Bengtson* (cp), *Nyman* (fp) och *Kaijser* (m), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Bohman* (m), *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp) och *Nilsson i Tvärälund* (cp), fröken *Ljungberg* (m) samt herrar *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 13 hemställa, beträffande företagsutbildning, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 189 och II: 211 samt I: 232 och II: 256, samtliga såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

9, beträffande *beredskapsarbete i form av vägbyggande*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och *Nyman* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson*

(cp), *Enskog* (fp), *Nilsson i Tvärälund* (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 15 hemställa, beträffande beredskapsarbete i form av vägbyggande, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 53 och II: 62 samt I: 112 och II: 124 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

10, beträffande *beredskapsarbete i form av uppförande av vissa industri- och hantverkslokaler, m. m.*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och *Nyman* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson i Tvärälund* (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under 16 hemställa, beträffande beredskapsarbete i form av uppförande av vissa industri- och hantverkslokaler, m. m., att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 111 och II: 125 samt I: 116 och II: 129 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

11, beträffande *beredskapsarbete genom entreprenadföretag*, av herrar *Ottosson* (m), *Kaijser* (m) och *Bohman* (m) samt fröken *Ljungberg* (m), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 18 hemställa, beträffande beredskapsarbete genom entreprenadföretag, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 984 och II: 1130 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

12, beträffande *maximibelopp för näringshjälp*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och *Nyman* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson i Tvärälund* (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del erhålla den avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet bort under 21 hemställa, beträffande maximibelopp för näringshjälp, att riksdagen måtte med bifall till motionerna II: 61, I: 189 och II: 211 samt I: 107 och II: 202, de tre förstnämnda såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

13, beträffande *bidrag till särskilda anordningar på arbetsplats*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och *Nyman* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson* i Tvärälund (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort erhålla den lydelse, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 22 hemställa, beträffande bidrag för särskilda anordningar på arbetsplats, att riksdagen som sin mening måtte giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört

a. vad avsåge företagares arbetsplats med bifall till motionerna II: 61 samt I: 113 och II: 132, samtliga såvitt nu vore i fråga,

b. vad avsåge höjda bidragsbelopp m. m. med bifall till motionerna I: 113 och II: 132, såvitt nu vore i fråga;

14, beträffande *bidrag och lån till motorfordon*, av herr *Nilsson* i Kristianstad (s), utan angiven mening;

15, beträffande *grunderna för försöksverksamheten med halvskyddad sysselsättning*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och *Nyman* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson* i Tvärälund (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 26 hemställa, beträffande riksdagens beslut om ändrade grunder för försöksverksamhet med halvskyddad sysselsättning, att riksdagen som sin mening måtte

giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört

a. vad avsåge höjda bidragsbelopp i anledning av motionerna I: 569 och II: 636, såvitt nu vore i fråga,

b. vad avsåge tillämpningen i anledning av motionerna I: 189 och II: 211, I: 569 och II: 636 samt I: 580 och II: 658, de fyra förstnämnda såvitt nu vore i fråga,

c. vad avsåge vissa småföretagare m. fl. i anledning av motionerna I: 535 och II: 610;

16, beträffande *ett statligt kreditstöd*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Ottosson* (m), *Bengtson* (cp), *Nyman* (fp) och *Kaijser* (m), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Bohman* (m), *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp) och *Nilsson* i Tvärälund (cp), fröken *Ljungberg* (m) samt herrar *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort erhålla den ändrade lydelse, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 29 hemställa, beträffande ett statligt kreditstöd, att riksdagen måtte i anledning av motionen II: 615 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

17, beträffande *anslag för arbetsmarknadskonsulenter m. m.*, av herr *Bengtson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Nilsson* i Tvärälund (cp) och *Sjönell* (cp), vilka — vid bifall till den vid utskottets utlåtan nr 57 fogade reservationen 7 — ansett, att utskottets yttrande i viss del bort hava den lydelse, denna reservation visade, samt att utskottet bort under 37 hemställa, beträffande anslag för arbetsmarknadskonsulenter m. m., att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 522 och II: 626, såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! Som jag redan framhöll när vi behandlade föregående

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

punkt på föredragningslistan är statsutskottet enigt om att det behövs en fortsatt kraftig upprustning av arbetsmarknadspolitiken trots att sysselsättningsläget för landet som helhet nu är något gynnsammare än på länge. Den regionala obalansen kräver att vi sätter in arbetsmarknadspolitiska åtgärder i förening med andra insatser för att skillnaderna mellan olika landsdelar och folkgrupper i sysselsättningshänseende och i fråga om levnadsstandard inte skall förstoras. Det torde också vara klart att vi nu är inne i ett industriellt utvecklingsskede där kraven och förväntningarna på aktiva arbetsmarknadsinsatser är stora oberoende av i vilket konjunkturläge man befinner sig.

Det är med särskild tillfredsställelse som jag noterar att man inom den större totala ramen för arbetsmarknadspolitiken i år kunnat skapa ett relativt sett vidgat utrymme för insatser för den särskilt svårplacerade arbetskraften. I dagens komplicerade samhälle stöter allt fler handikappade, äldre och otillräckligt utbildade på stora anpassningsproblem på arbetsmarknaden. Det skulle vara ett fattigdomsbevis om vi inte hade politisk vilja och handlingskraft att sörja för att även dessa människor får del i välståndsutvecklingen och möjligheter till sysselsättning efter sina förutsättningar. *Dessa människors förhållanden är otvivelaktigt ett av de stora jämlikhetsproblemen i dagens svenska samhälle.*

Förbättringar för den svårplacerade arbetskraften sätts in på flera olika områden. En betydelsefull förbättring är enligt min mening bl. a. de ändrade regler för erhållande av omställningsbidrag som föreslagits i en särskild proposition och som utskottet ger sitt stöd. Minimibeloppet blir i fortsättningen 400 kronor i månaden. Det innebär bl. a. en väsentlig förbättring för de äldre jordbrukare som lämnar icke bärkraftiga företag och söker sig nya sysselsättningar och som tidigare träffats hårt av reduktionsreglerna.

Det finns ganska många reservationer fogade till utskottsutlåtandet. De bygger genomgående på en eller flera av de många motioner som har väckts på det här området. Inte minst mängden motioner vittnar om det stora intresset för dessa frågor just nu. Jag skall här kort beröra några av de reservationer som bygger på centerpartimotioner eller som har centerpartiets representanter i utskottet som undertecknare.

När det gäller de belopp som utgår till olika kategorier hjälpsökande har centerpartiets representanter tillsammans med folkpartiets förordad en höjning av maximibeloppet för näringshjälp. Vi har ansett att penningvärdeförsämringen och det av andra skäl stigande kapitalbehovet för att börja egen rörelse motiverar att maximibeloppet nu räknas upp från 12 000 kronor till 15 000 kronor.

När det gäller bidrag för handikappade till särskilda anordningar på arbetsplatsen har vi ansett det rimligt att även egna företagare som är handikappade får bidrag till anordningar på sin egen arbetsplats. Likaså föreslås en viss uppräknings av bidragen till försöksverksamheten med halvskyddad sysselsättning och att utbildningsbidrag vid provanställning av handikappade får utgå även då det är fråga om yngre handikappade.

Samma reservanter begär vidare en utredning om inkomstprövningsreglerna för grundbidraget vid omskolning. Det är angeläget att en ändring där kommer till stånd, så att man inte hindrar eller motarbetar en ökad yrkesverksamhet.

Ett yrkande som återkommer från tidigare år är kravet på utredning om möjligheterna att i sysselsättningsutjämnande syfte bygga upp en effektiv förmedlingsverksamhet för arbetsobjekt. Sådana insatser har hittills inte gjorts inom ramen för den offentliga arbetsmarknadspolitiken. De försök som gjorts inom vissa branschorganisationer med s. k. underleverantörsbörser talar emel-

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

lertid för att det finns goda praktiska möjligheter att genomföra liknande verksamhet också under medverkan av arbetsmarknadsmyndigheterna.

När det gäller beredskapsarbeten förordar likaså centerpartiets och folkpartiets utskottsledamöter en utvidgning av de objekt som kan komma i fråga. Bl. a. bör beredskapsarbete i form av vägbyggande kunna igångsättas i större utsträckning, varvid också byggande av enskilda vägar i denna form bör tas med i bilden. På samma sätt bör industri- och hantverkslokaler som uppförs i syfte att främja en utvecklad lokal service och differentierad arbetsmarknad kunna uppföras som statskommunala beredskapsarbeten.

De jordbrukspolitiska riktlinjerna beaktar i mycket ringa utsträckning situationen för de jord- och skogsbrukare som inte kan få del av rationaliseringsstödet till jordbruket. Det blir därför arbetsmarknadsmyndigheternas uppgift att komma in här i stället, men hittills har inte särskilt mycket gjorts. Reserveranter från alla tre oppositionspartierna anser att en särskild översyn av de arbetsmarknadspolitiska medlen för bistånd till den nämnda och liknande grupper bör företas. Därvid bör bl. a. prövas att ge särskilt kreditstöd utanför jordbrukspolitikens ram på det sätt som föreslagits i en centerpartimotion.

Centerns representanter i utskottet understryker också behovet av en förbättrad prognosverksamhet på arbetsmarknaden för att man skall få en så god överblick som möjligt av utbildnings- och yrkesvalssituationen. Det bör övervägas att överföra dessa uppgifter till ett särskilt prognosinstitut.

I en särskild reservation förs också på nytt fram krav på att låginkomstutredningen utökas med parlamentarisk representation. Liksom tidigare tror vi att det vore värdefullt om denna utrednings förslag kan få en parlamentarisk förankring.

Herr talman! Med vad jag här har anfört ber jag att få yrka bifall till reser-

vationerna nr 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15 och 16 samt i övrigt till utskottets hemställan.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! De frågor som berörs i detta utlåtande, som gäller anslagen för arbetsmarknadsändamål m. m., anknyter, såsom den föregående talaren har framhållit, i många avseenden nära till det utlåtande angående regional utveckling som vi nyss har behandlat. Men de har framför allt nära samband med den arbetsmarknadssituation som vi i dag upplever och som tyvärr kännetecknas av en besvärande hög arbetslöshet i vissa delar av landet.

Jag skall inte ta upp tiden med försök till någon analys av arbetsmarknadsläget. Jag konstaterar bara att ett akut krisläge kan påkalla extraordinära åtgärder och att man ingalunda skall tro att arbetslöshetssituationen kan redas upp endast genom att stimulera flyttningsrörelserna på arbetsmarknaden. Tvärtom manar läget till försiktighet på den punkten. Vill vi nå effekter med en lokaliseringspolitik, som vi hoppas skall fånga upp arbetskraften medan den finns kvar, är risken för besvärande intressekonflikter uppenbar.

Vi har många reservationer i detta utlåtande. Det kan sägas att flera av dem berör frågor i marginalen och att vi inom utskottet egentligen inte är så oeniga som antalet reservationer kanske ger intryck av. Jag skall inte beröra alla reservationerna — det vore att slösa med tiden — men jag vill beröra några av dem som har nära anknytning till motioner som avgivits från vårt håll.

Jag börjar med reservation 4, som berör frågan om förmedling av arbetsobjekt. Utskottet tar inte upp någon saktidning på denna punkt utan avstyrker motionsyrkandet under hänvisning till att riksdagen 1968 avslag ett liknande förslag. Inom den reguljära

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

arbetsmarknadspolitiken har man inte ännu, såvitt är känt, gjort några försök att förmedla arbetsobjekt. Många skäl talar för att man borde pröva en sådan väg, inte minst önskvärldheten av att effektivt utnyttja de resurser som finns och som kanske inte är helt utnyttjade på många bristorter och inom olika branscher. Vi tror att försök i den här vägen — det har tidigare gjorts liknande försök på detta område inom näringslivet — skulle kunna ge värdefulla resultat. Vi tror att man genom en medverkan av t. ex. arbetsmarknadsorganisationerna och företagareföreningarna skulle kunna åstadkomma resultat av värde på detta område.

Reservation 5, som gäller flyttningsbidrag till nyutbildade, behandlar en fråga som vi diskuterat tidigare. Det är alltså inte någon ny fråga för dagen. Arbetsmarknadsstyrelsen anser att det vore önskvärt om denna kategori också kunde få ökade möjligheter till flyttningsbidrag, så att man på det sättet lättare skulle kunna lösa de nyutbildades akuta problem. Det finns onekligen problem för dem i de fall där vederbörande inte har möjlighet att få arbete på utbildnings- eller hemorten. Det har gjorts invändningar mot detta förslag, och man har sagt att det kunde tänkas leda till missbruk. Vi tror inte att riskerna för missbruk är särdeles stora, och dessutom borde man genom tillämpningsföreskrifter kunna eliminera sådana eventuella risker.

Vad gäller reservation 6 beträffande inkomstprövningen för utbildningsbidrag vill jag peka på att arbetsmarknadsutredningen på sin tid anförde som sin uppfattning att starka skäl talade för att grundbidraget alltid borde utgå oreducerat. Där har arbetsmarknadsstyrelsen också gett uttryck åt ungefär samma uppfattning och framhållit att det i fråga om hänsyn till makes arbetsinkomst är nödvändigt med generösare regler för att få tillräcklig stimulansseffekt. Vi tror att det är angeläget att man försöker få ut så många yrkes-

verksamma som möjligt på arbetsmarknaden och få dem utbildade för de yrken och arbetsområden där de har möjlighet att få sysselsättning. Det är därför angeläget att stimulera vederbörande till att skaffa sig sådan utbildning. I det avseendet skulle man också kunna åstadkomma en viss stimulans genom att vissa av makes sidoinkomster, en liten efterlevandepension o. d., inte skulle påverka utbildningsbidraget. Arbetsmarknadsstyrelsen har också pekat på att det i dessa fall skulle röra sig om en relativt liten merkostnad. Därför tycker vi att det finns skäl att pröva det förslag som vi här lagt fram.

I reservation 7 behandlas frågan om utbildningsbidrag vid provanställning. Provanställning för yrkesutbildning gäller egentligen den äldre arbetskraften, men vi anser att möjligheten till bidrag bör ökas till att gälla även vissa grupper av yngre handikappade, som på det sättet kanske skulle kunna få möjlighet till utbildning inom arbetslivet. Det skulle säkerligen också bidra till att vissa arbetsgivare kanske kunde övervinna den tveksamhet som man i många fall har att anställa handikappad arbetskraft. Vi tror att en sådan provanställning bör utökas till sex månader för de kategorier som det här är fråga om.

I reservation 8, som gäller företagsutbildning, föreslår vi en höjning av statsbidraget från två till tre kronor för elev och närvarotimme. Det är säkerligen angeläget att kunna stimulera intresset hos företagen för en vidareutveckling av denna utbildningsform. En sådan utveckling skulle också inom företagen kunna öppna nya möjligheter för många, som kanske inte har tillfälle att skaffa sig yrkesutbildning på annat sätt, att förvärva vissa grundläggande yrkeskunskaper, och tillgodose behovet av yrkesmässig anpassning inom många områden som för närvarande är underförsörjda.

Vidare vill jag i någon mån beröra reservation 12, som handlar om maxi-

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

mibelopp för näringshjälp. Det utgår f. n. med 12 000 kronor. Vi föreslår en höjning till 15 000 kronor. En sådan höjning är enligt vår uppfattning motiverad dels med hänsyn till penningvärdets förändringar och dels med hänsyn till det ökade kapitalbehov som man på detta område kan konstatera. Arbetsmarknadsstyrelsen har också ansett det angeläget att här försöka åstadkomma en sådan uppräknings, som skulle ge ökad rörelsefrihet inom en vidare ram.

Jag vill också med några ord beröra reservation 15, som gäller grunderna för försöksverksamhet med halvskyddad sysselsättning. Här har departementschefen framhållit att nu gällande regler för halvskyddad sysselsättning har visat sig begränsa möjligheterna att expandera den verksamheten. Inrikesministern säger att om riksdagen inte har någon erinran däremot så ämnar han föreslå Kungl. Maj:t att dessa regler ändras för att möjliggöra vidgad försöksverksamhet. Vi tror att det är angeläget att man kan åstadkomma en översyn samt vidgade möjligheter på detta område och att man också utarbetar klara regler som gör det möjligt att anordna halvskyddad sysselsättning även i företag med mindre än fem anställda. Vi anser att det förslag som här har lagts fram i vår motion bör beaktas och att detta bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Slutligen vill jag, herr talman, bara säga att jag beträffande reservation 16, som gäller statligt kreditstöd, främst till jordbrukare av vissa kategorier, delar den uppfattning som kommit till uttryck i det föregående anförandet. Jag anser att den jordbrukspolitik som för närvarande förs på detta område skapar problem som det ur arbetsmarknadssynpunkt är angeläget att på ett eller annat sätt försöka komma till rätta med.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till samtliga de reservationer där mitt namn förekommer.

Herr KAIJSER (m):

Herr talman! Som redan den föregående talaren påpekat hänger den fråga som vi nyss behandlade och det ärende som vi nu håller på att diskutera nära samman med varandra. Emellertid har med hänsyn till de yrkanden som ställts från vårt håll mitt huvudintresse kommit att ägnas åt det förevarande ärendet, och jag måste tyvärr besvara kammarens ledamöter med ett längre anförande.

Vi lever nu, såsom redan konstaterats, i en mer gynnsam konjunktur än när dessa frågor behandlades i fjol. I kompletteringspropositionen använder finansministern visserligen den något reserverande formuleringen, att »det förefaller ostridigt» att vår ekonomi sedan ungefär ett halvår befinner sig i en uppåtgående fas — han använder till och med uttrycket en starkt uppåtgående konjunkturfas. Detta uttryck svarar också mot det allmänna intryck vi får av de uppgifter som man kan ta del av.

För arbetsmarknadsstyrelsen tycks risken nu vara att man råkar in i en överhettad konjunktur. Om det är så, vilket i och för sig inte förefaller vara omöjligt, måste vi ändå konstatera att överhettningen är av lokal natur och att den inte når fram till stora delar av vårt land. Vi får också hoppas att den strejk som började i natt och som obestriddigen sätter vår transportapparat på stora prov inte skall bli så långvarig och så ingripande att den påverkar den ekonomiska utvecklingen i landet. Det gäller här en förhållandevis liten personalgrupp, som ändå innehar en strategisk nyckelposition. Blir strejken långvarig, sker naturligtvis relativt snart en anpassning till andra transportmedel än SJ. Strejken kan sålunda leda till en ytterligare skärpning av tendensen att trafikanterna överger SJ — med ytterligare försämring av detta trafikmedels lönsamhet som följd. Detta problem hör ju inte till de frågor som vi skall diskutera i dag, men det må

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

vara berättigat att redan nu uttala den förhoppningen att konflikten snart skall kunna biläggas.

Trots konjunkturuppgången kräver, såsom vi kan konstatera, arbetsmarknadspolitiken allt större insatser — för nästa budgetår nästan två miljarder kronor och ytterligare ett par hundra tjänster till arbetsmarknadsverket.

Över huvud taget är det intressant att konstatera hur många det är som är sysselsatta med arbetsuppgifter för arbetsmarknadsverket. Det är svårt att få exakta siffror; uppgifterna är så växlande. Ur statsverkspropositionen kan utläsas att det i arbetsmarknadsstyrelsen och vid arbetsförmedlingarna finns cirka 3 800 anställda.

Enligt arbetsmarknadsstyrelsens redogörelse för budgetåret 1967/68 fanns den 30 juni 1968 3 940 egentliga befattningar inom arbetsmarknadsstyrelsen, arbetsförmedlingen och beredskapsarbetsplatserna men därjämte cirka 1 100 de'tidsanställda befattningshavare, såsom arbetsförmedlingsombud, kontaktmän och yrkesvals lärare. Vidare fanns omkring 215 aspiranter. Utredningen Arbetsmarknadsverket och arbetsmarknadspolitiken uppger att enligt arbetsmarknadsstyrelsens petita för 1968 fanns den 1 juli 1968 4 769 anställda inom arbetsmarknadsverket. Såvitt jag kan förstå ingår bland dessa ändå inte sådana som administrerar och undervisar i de av skolöverstyrelsen organiserade omskolningskurserna.

Sannolikt torde sålunda mer än 5 000 heltidsanställda vara sysselsatta i arbetsmarknadsarbete. Ökningen har gått raskt. På tolv år har antalet anställda i arbetsförmedlingen ökat från 1 600 till 2 750 i runda tal. En elak sekreterare sade en gång att en lösning av arbetslöshetsproblemet i vårt land vore att anställa alla de arbetslösa i arbetsmarknadsverket, vilket man enligt hans åsikt tycktes vara på god väg att göra. Det är inte utan att det ligger något i den uppfattningen.

Också utgifterna för arbetsmarknads-

verket har stigit mycket. 1956 var netto-utgifterna 137 miljoner kronor, och de beräknas nu, som sagt, till 1 900 miljoner kronor för nästa budgetår. Ännu mer säger följande siffror: 1956 utgjorde kostnaderna tre tiondels procent av bruttonationalprodukten, 1966 en procent, och under nästa år torde det bli cirka 1,3 procent.

Allt det här handlar ändå om vettigt sysselsatta människor och vettigt använda pengar, om insatserna verkligen gör nytta. Men allt detta berör också svåra och komplicerade problem, och det är en svårbemästrad materia att bedöma vad som verkligen är nytta ur samhällsekonomisk synpunkt.

Vår industri befinner sig i en omställningsprocess. Det gör den visserligen alltid, men tempot har varit hastigare under de senast förflutna åren, framför allt beroende på den konjunktursvacka som inträtt just under dessa år. Att den processen kräver särskilda åtgärder från arbetsmarknadsverket är vi alla fullt på det klara med, men arbetsmarknadsverkets ingrepp i arbetsmarknaden får inte bli självändamål. De är medel som i en balanserad ekonomi bör användas efter deras samhällsekonomiska värde. I en konjunktursvacka med stor arbetslöshet måste man använda dem mera okritiskt för att hjälpa människor i nöd. Det borde man inte behöva göra i samma utsträckning i en balanserad ekonomi.

Tyvärr har vi i år inte haft någon föredragning i utskottet av arbetsmarknadsstyrelsens generaldirektör. Detta är synd, ty det brukar vara så intressant att höra honom, även om han låter förföriskt övertygande när han pläderar för sina idéer och sina önskemål.

Ett företag som expanderar och som har mycket pengar att röra sig med försummar vanligen att se över sin egen organisation. Nyanställningar för nya uppgifter görs utan noggrann penetring av om de nya uppgifterna kan kombineras med gamla, om de till någon del ersätter gamla uppgifter, om organisa-

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

tionen kan ändras, om besparingar kan göras på andra områden osv. Så är det säkert också i ett ämbetsverk som expanderar och som har mycket pengar att röra sig med, och så är det alldeles säkert inom arbetsmarknadsverket. Men i ett företag blir det ett bistert uppvaknande den dag då konjunkturen går tillbaka och pengarna inte längre rinner till lika lätt. Så är det inte med arbetsmarknadsverket. Där är det ju bara att begära mera pengar.

I själva verket har frågan om arbetsmarknadsverkets organisation varit aktuell sedan flera år tillbaka. Den har också blivit föremål för en organisationsutredning genom statskontorets försorg. Under fjolårets debatt diskuterade jag den då nyss utkomna preliminära upplagan av utredningens betänkande. Efter kritik från arbetsmarknadsstyrelsen och ett yttrande av utredningen över denna kritik har betänkan- det kommit ut i en definitiv upplaga med en hel del inte obetydliga ändringar i texten, om också inte i den principiella uppfattningen. Också här sägs att den nuvarande omfattningen och den pågående expansionen i sig är tillräckliga motiv för en omprövning av arbetsmarknadsverkets organisation. »Något tillspetsat kan man säga att det senaste decenniets utveckling fört med sig att man sprängt de organisatoriska ramarna», säger utredningen.

Arbetsmarknadsstyrelsen är naturligtvis mycket kritisk mot utredningen. Det är en företeelse som man alltid kan konstatera, när ett utomstående organ skall kliva in och organisera om ett annat.

I alldeles särskilt hög grad gäller detta när den institution som skall organiseras om i sista hand berör människor och den institution som skall sköta omorganisationen i det väsentliga är ett skrivbordsorgan. AMS har i mycket stor utsträckning att göra med människor. Dess åtgärder långt ute i periferin berör enskilda människor med enskilda människors problem, och statskontoret å sin sida är ett

typiskt skrivbordsorgan. Det är därför inte underligt att AMS kan ha mycket att kritisera i statskontorets utredning.

Lika klart som det står för mig att AMS' organisation kräver en översyn, lika klart är det att den organisation som statskontoret rekommenderar inte kan vara den riktiga. Man föreslår som bekant i princip indragning av länsarbetsnämnderna och en organisation med fem regionala avdelningar. Jag tror inte att det är riktigt, men jag tror att det som framhålls bl. a. i ledamoten av statskontorets styrelse herr Ståhls särskilda yttrande om utredningen är riktigt, nämligen att kontakterna både med arbetsmarknadens parter, med primärkommuner, landsting och olika länsorgan är så betydelsefulla att arbetsmarknadsverket bör ha ett väl utbyggt kontaktsystem inom varje län. Säkerligen kan på andra sätt organisationsförändringar göras som medför väsentliga personalbesparingar inom verket. Det är jag övertygad om.

Arbetsmarknadsverkets uppgifter är betydelsefulla, men man skall inte använda överord när man formulerar målsättningen. Arbetsmarknadsverkets insatser avser främst att skaffa individerna full, produktiv och fritt vald sysselsättning. »Individens fria val av sysselsättning är arbetsmarknadspolitikens överordnade mål», skriver man i utredningen. Detta låter väl bra, men finns det idealsamhället? Redan i nästa vecka skall vi fatta beslut om en vidareutbildning av läkare och en fördelning av läkarna, där det gäller att dirigera dem, inte till de områden de själva vill ägna sig åt, utan till sådana uppgifter som staten vill att de skall sysselsätta sig med. Sett ur individens synpunkt är det väl mer realistiskt att säga att den aktiva arbetsmarknadspolitikens uppgift är att så långt som möjligt begränsa sysselsättningsstörningar och minska deras verkningar för den enskilda människan. Det betyder att ge trygghet i anställningen. Den verkliga tryggheten i anställningen

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

ligger i att företagen går bra och kan utvecklas på ett gynnsamt sätt. Det är en primär uppgift för den ekonomiska politiken att underlätta för företagen att klara sig själva. Då kan de också själva bättre bemästra de problem som sammanhänger med omställningar, strukturrationaliseringar och produktionsomläggningar. Då behöver man inte satsa så mycket på arbetsmarknadsverket, man kan nå samma mål ändå.

Så till arbetsmarknadsverkets medel, framför allt omskolning, rörelsestimulerande insatser och beredskapsarbeten. Vi har länge efterlyst en riktig värdering av dessa medel ur samhällsekonomisk synpunkt. Vi har också yrkat på det i en motion i år. Utskottet utgår ifrån att man skall göra de ytterligare analyser av skilda arbetsmarknadspolitiska åtgärder som fordras för att möjliggöra en förbättring av underlaget för beslut i dessa frågor. Därmed är vårt yrkande i det väsentliga tillgodosett. Min blanka reservation innebär just att jag velat diskutera de frågor jag nu framför i kammaren.

Vad är värdet av omskolning? Ibland är det naturligtvis mycket stort, och en omskolning eller en arbetsmarknadsutbildning, som det nu vanligen kallas, är en nödvändig ingrediens i den arbetsmarknadspolitiska arsenalen, särskilt i en tid av rask omstrukturering av näringslivet. Men ibland kan man verkligen ifrågasätta nyttan av och motiveringen för kurserna. Kurserna för medelålders husmödrar, som aldrig tänkt ge sig ut i förvärsarbete men som funnit en arbetsmarknadsutbildningskurs vara en bra och angenäm tillfällig förvärvskälla, kan väl sägas ge något av ett latent värde, men det är egentligen aldrig någon av kursdeltagarna som har tänkt att utnyttja det värdet. Kurser ordnade som sysselsättning, som ett slags beredskapsarbete, utan närmare utredning om behovet av arbetskraft med den utbildningen eller om möjligheterna att placera kursdeltagarna i arbete, har också förekommit. Kur-

ser i olika ämnen som följt mer eller mindre direkt på varandra och där vederbörande kursdeltagare inte alls eller bara för en helt kort tid har gått ut i arbete men funnit detta tråkigt och därför återgått till det mera angenäma arbetet i utbildningen har också förekommit, enligt uppgift i inte så alldeles obetydlig omfattning: det har påpekats från många olika håll, inte enbart av ledamöter i mitt parti.

Vi har fått löfte om en bättre redovisning av dessa frågor. Det skulle bli så enkelt att komma med en sådan redovisning sedan fakta lagts upp för databehandling. I årets statsverksproposition liksom i AMS' årsberättelse för budgetåret 1967/68 är emellertid redogörelserna ganska obetydliga. Men i sista numret av tidskriften Arbetsmarknaden — det som kom i förra veckan — lämnas en del uppgifter om drygt 2 000 personer som våren 1964 fått utbildning. I mars 1967 hade något över en tredjedel av männen och drygt 40 procent av kvinnorna arbete inom utbildningsyrket — i varje fall är det så om jag läst siffrorna rätt. Det tyder ju inte på någon strålande effektivitet.

Visst finns det många andra sätt att värdera betydelsen av arbetsmarknadsutbildningen. Det diskuteras ingående i en bilaga till utredningen. Men de siffror som jag nyss anfört är uttryck för hur en enkel lekman ser på saken, siffror som för honom antyder att dessa problem väl kan vara värda en närmare analys. Siffrorna kan också vara ett motiv för att öka utbildningen inom företagen. Den utbildningen är jämförelsevis billig. Den kan ske mera centraliserat, och eleverna kan som regel gå ut ifrån att utbildning inom ett företag leder över till en fast anställning i företaget. Två utredningar, liksom AMS, har yrkat på en sådan utbildning i ökad omfattning. Det har alla de borgerliga partierna tagit fasta på i en av reservationerna.

Förra året diskuterade jag betydelse-

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

sen av de rörelsestimulerande åtgärderna, om »hoppjerka» och »stannanders», om hur många eller rättare sagt hur få av dem som fått flyttningshjälp etc. som efter ett halvår är kvar på den först anvisade platsen — det är ungefär hälften — och om var gränsen går till en icke önskvärd överrörlighet med allt vad det betyder i form av introduktions- och inlärningskostnader för företagen, men i allmänhet också kostnader och uppoffringar för individen själv. Allt detta är nödvändiga åtgärder vid sysselsättningsrubbingar till följd av strukturrationaliseringar och bristande balans på arbetsmarknaden. Men det är ännu viktigare att känna till betydelsen av dessa ingrepp i en balanserad ekonomisk och arbetsmarknadspolitisk situation så att man inte vidtar åtgärder som snedvrider och som är felaktiga i sina grundförutsättningar.

Så till beredskapsarbetena. Också där finns det saker som man kan kritisera. Vi har i reservation 11 understrukt vikten av att i möjligaste mån anlita entreprenadföretag för beredskapsarbeten. Det sägs i vissa uttalanden att AMS gärna ser att andelen beredskapsarbeten på entreprenad ökar. Det i årets förslag ökade anslaget för detta ändamål tyder också därpå. AMS önskar också få till stånd särskilda överläggningar med entreprenörföreningarna i syfte att bl. a. utbilda entreprenadföretagens arbetsledande personal, så att den blir bättre skickad att leda de skiftande grupper av arbetslösa som sysselsätts i beredskapsarbetena.

Det låter bra. Men för att det hela skall fungera bra behövs en bättre planering av beredskapsarbetena. En projektereserv borde kunna läggas upp. Man vinner därjämte vissa fördelar. Man kan utnyttja ledig kapacitet hos entreprenadföretagen i form av arbetsledarpersonal och maskiner. Man kan åstadkomma konkurrens om arbetsuppgifterna och så stimulera effekten i beredskapsproduktionen, naturligtvis inom

ramen för den styrning beträffande utförandetid och arbetskraft som arbetsmarknadsmyndigheterna bestämmer.

Jag vill sedan något beröra resultaten av arbetsmarknadsverkets verksamhet. Vi talade nyss om lokaliseringspolitiken och om den relativt begränsade effekt man har uppnått därvidlag. Också i det sammanhanget har naturligtvis arbetsmarknadsverket betydande uppgifter att fylla. En annan sak som kan belysa resultatet av arbetsmarknadsverkets insatser är att, trots en betydande konjunkturuppgång, antalet arbetslösa praktiskt taget inte sjunkit; att man trots en betydande konjunkturuppgång måste ta hand om ännu fler i arbetsmarknadsutbildning än tidigare.

Även om det kan finnas en hel del förklaringar till dessa förhållanden är de anmärkningsvärda. Det är klart att nya grupper ingår i arbetskraften: det är hemmafruor, det är handikappade i större utsträckning än tidigare — och för dem är sysselsättningsmöjligheterna inte desamma som för den övriga arbetskraften. Men man kan inte undgå att få ett intryck av att det ligger något fel i systemet, att man inte har funnit rätt melodi för att bemästra problemen. Det verkar som om arbetsmarknadsverket inte arbetade med den effektivitet som man skulle kunna begära av ett verk som har så stor personal och drar så stora kostnader som detta verk gör. Ett fullföljande av arbetet på verkets organisation och en närmare analys av dess metoder borde kunna leda till en bättre effekt av dess verksamhet — och det till en lägre kostnad.

Herr talman! Efter dessa allmänna reflexioner vill jag yrka bifall till de reservationer där mitt namn finns med.

Herr ÖSTERDAHL (fp):

Herr talman! Jag har begärt ordet i första hand därför att jag har väckt några motioner, som tas upp i statsutskottets utlåtande nr 58, vilket vi nu

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

behandlar här i kammaren. Men jag skulle vilja säga att jag också rent allmänt har motsett detta utlåtande med stort intresse och stora förväntningar.

Den tidigare nedgången i konjunkturen och omställningarna inom näringslivet med friställningar osv. — och svårigheter och problem för dem som drabbas därav — har medfört att arbetsmarknadspolitikerna kommit i centrum för intresset som aldrig tidigare. Jag tror också att den skickliga och kraftfulla politik som förts av arbetsmarknadsverkets chef har varit av avgörande betydelse för den ställning som svensk arbetsmarknadspolitik i dag har hos den allmänna opinionen i Sverige och även hos ansvariga myndigheter här och i utlandet. I motsats till herr Kaijser anser jag att den politiken också har givit resultat.

Det är därför med en viss besvikelse som jag konstaterar att regeringen i sin proposition gjort flera inskränkningar — även små men som jag tycker betydelsefulla sådana — i arbetsmarknadsstyrelsens anslagsäskanden. Jag tänker till exempel på en så relativt billig sak som anslag till företagsutbildning, som herr Jacobsson förut har talat om och som redan arbetsmarknadsutredningen föreslog för många år sedan. Det finns flera andra exempel — såsom i fråga om högre bidrag till näringshjälp åt handikappade — på penningmässigt ganska små prutningar som regeringen gjort. Anslagen skulle, såvitt jag kan bedöma, ha haft en ganska god effekt i arbetsmarknadspolitikerna.

Samma sak gäller flera andra delproblem i det stora komplex som arbetsmarknadspolitikerna nu utgör. Regeringen och utskottet har liksom inte kunnat fullfölja — eller kanske inte velat acceptera — tanken att den som blir friställd eller beräknas bli arbetslös skall kunna få ny anställning, exempelvis på annan ort, utan att behöva stå för kostnaderna för omflyttningen.

Jag har i min motion nr 195 ansett att en av de grundläggande principerna

i arbetsmarknadspolitikerna bör vara att den enskilde arbetstagaren hålles skadeslös för kostnader och förluster i samband med omplacering till annan ort. LO har också i sitt arbetsmarknadspolitiska program, som kom ut 1967, sagt att målsättningen för de flyttningsstimulerande medlens utformning skall vara att den flyttade arbetskraften får full kompensation för sina kostnader.

Detta ekonomiska skydd föreligger för närvarande inte, vilket medför en övervältring av kostnaderna för omställningar på den enskilde arbetstagaren, en övervältring som enligt min uppfattning inte är försvarbar. Endast om dessa kostnader och förluster inte behöver belasta den enskilde kan ett verkligt positivt intresse påräknas från arbetstagarnas sida när omplaceringar blir nödvändiga. Jag tror att det är viktigt att detta påpekande görs här i riksdagen, då vi ser hur olikheterna i sysselsättning mellan olika områden i Sverige skärpes. Norrland får till exempel allt svårare sysselsättningsläge, medan de centrala och södra delarna av landet ökar sitt behov av arbetskraft med brist som följd. Vi ser också att de stora öarna Öland och Gotland har en arbetsmarknadssituation som på sikt kommer att likna Norrlands.

Men denna omflyttning får naturligtvis inte vara ensidig så till vida att endast arbetskraft skall anses vara flyttningsbar. Ökade insatser på det lokaliseringspolitiska området måste göras. Detta har ju tidigare i dag diskuterats i denna kammare. Jag vill här säga att en snabb och effektiv samordning mellan arbetsmarknadsåtgärder och lokaliseringåtgärder säkerligen skulle ge bättre effekt än hittills, då dessa slag av åtgärder nu i viss mån anses vara skilda storheter.

I fråga om flyttningsbidrag vill jag ta upp två saker. Det gäller inlösen av egna hem, som jag redan nämnt, och respenning till nyexaminerade. Principen vid inlösen av egna hem har i stort sett

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

varit att taxeringsvärdet lagts till grund för inlösningsbeloppets storlek. Endast efter Kungl. Maj:ts bestämmande har inlösningsbeloppet kunnat höjas utöver taxeringsvärdet när lån använts för att förbättra fastigheten.

Enligt arbetsmarknadsstyrelsens uppgifter, som är intagna i årets statsverksproposition, har under budgetåret 1967/68 inte mindre än 47 000 resebidrag beviljats. Man har också beviljat start-hjälp i 22 000 fall. Det är således ett betydande antal personer som i samband med omplaceringar på arbetsmarknaden erhållit ett värdefullt ekonomiskt bistånd i en situation då det blivit nödvändigt av arbetsmarknadsskäl att ta anställning på annan ort än hemorten. En betydande del av dessa personer torde också vara ägare till egnahem. Särskilt gäller det personer som är bostatta i glesbygd och mindre tätorter, där ju egnahemsbebyggelsen utgör den allra största delen av bostadsbeståndet. Från dessa orter äger ju också en stor utflyttning rum, just orsakad av de minskade sysselsättningsmöjligheterna i dessa områden.

Mot denna bakgrund tycker jag att det är synnerligen anmärkningsvärt att egnahem har inlösts endast i 50 fall under samma budgetår — starthjälp i över 22 000 fall, men inlösen av egnahem endast i 50 fall. Det måste alltså vara ett mycket stort antal personer som ägt egnahem och som fått försälja dem med stora förluster på grund av att arbetsmarknadsverket inte har kunnat lämna bidrag.

I motionen föreslås nu att inlösen av egnahem skall grundas på värdering, dvs. på vad det kostar att uppföra en liknande byggnad med avdrag för den värdeminskning som skett på grund av ålder, bruk eller nedsatt användbarhet. Värderingen skulle alltså ske efter ungefär samma grunder som brandförsäkringsbolagen tillämpar. Utskottet har ingen känsla för vad det kostar dessa människor som måste flytta och lämna kvar sina egnahem i glesbygden utan

att kunna få rimlig betalning för dem. Man säger bara att försöksverksamheten skall fortsätta med nu gällande principer för inlösensummans värdering, dvs. som regel efter taxeringsvärdet.

Den andra sak som jag vill ta upp är frågan om respenning till nyexaminerade. Frågan har behandlats i en partimotion av folkpartiet och berörts även av herr Per Jacobsson. Arbetsmarknadsstyrelsen har ju också i år tagit upp den här frågan i sina petita, och det måste väl betyda att begränsningen i möjligheterna att ge flyttningsbidrag till nyexaminerade är ett verkligt problem när det gäller att snabbt få ut dessa på arbetsmarknaden. Här kostar stat och kommun på eleverna en omfattande och som jag tror och hoppas väl genomförd utbildning. Samhället har stora kostnader för varje elevklass, för administration, lärarlöner, lokalkostnader osv. Därtill kommer de studiebidrag och de studiemedel som utges till eleverna och som uppgår till betydande belopp. Allt detta görs med syfte att vederbörande elev efter utbildningens slut skall få ett arbete som skall ge honom hans försörjning, ett arbete genom vilket han aktivt deltar i produktionen och gör insatser som ökar vårt lands produktionskapacitet och ökar produktiviteten.

Men utskottet vill inte vara med om detta förslag. Det är precis som om utskottet helt bortsåg från syftet med hela utbildningen och från de kostnader som nedlagts, när man liksom inte vill fullfölja åtgärderna och ekonomiskt medverka till att vederbörande också får en utplacering i arbetslivet. Här bryter man liksom insatserna vid den tidpunkt då den nyexaminerade står vid målet — att gå ut i arbetslivet och fullgöra en arbetsuppgift som han utbildat sig för. Då kan han inte av staten få de relativt små belopp som han behöver för att söka lämpliga anställningar som är belägna utanför hans bostadsort eller skolort. Det är som att utbilda en fallskärmschoppare och sedan, när han är klar och skall göra det första verkliga

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

hoppet, då har man inte råd att ge honom den mekanism som utlöser fallskärmen. Vi måste också aktivt hjälpa de nyexaminerade att ta det viktiga steget ut i förvärvslivet. Jag instämmer därför helt med vad som sagts i reservation nr 5.

En annan sak som väl kommer upp också i ett annat sammanhang är frågan om höjning av åldern för att erhålla studiemedel från 40 till 45 år. Den höjningen är välmotiverad men inte tillräcklig. Saken kommer väl att behandlas i samband med andra lagutskottets utlåtande i denna fråga. Vad som är allvarligt det är att de som kan få studiemedel inte kan få utbildningsbidrag. Nu finns det en viss risk att de som är mellan 40 och 45 år och enligt gällande regler kunnat få utbildningsbidrag — som alltså inte behöver betalas tillbaka — efter dagens beslut inte kan få sådant bidrag utan endast studiemedel. Jag föreslår därför i motion I: 930 att nya bestämmelser skall utfärdas som klargör att utbildningsbidrag skall kunna beviljas personer som är över 40 år, även om de kan få studiemedel, detta för att tolkningssvårigheter vid myndigheternas beslut inte skall behöva uppstå.

Nu säger utskottet så här: »Motionsförslaget grundas på centrala studiehjälpsnämndens farhågor att en höjning av åldersgränsen skulle medföra att personer mellan 40 och 45 år som genomgår arbetsmarknadsutbildning kan komma att inte längre erhålla utbildningsbidrag. Utskottet erinrar om att från huvudregeln att utbildningsbidrag inte utgår för utbildning vid läroanstalt där studiemedel utgår undantag redan nu kan medges för utbildning som påbörjats under tidigare gällande förutsättningar. Utskottet utgår från att de individuella fall som kan beröras negativt av den nu föreslagna ändringen lämnas motsvarande möjligheter. Någon riksdagens åtgärd är inte erforderlig.»

Jag tycker att utskottets utlåtande inte ger någon särskilt klar bild av hur

utskottet ser på denna fråga. Min förhoppning är att utskottets talesman vill rätta mig om han anser att jag tolkat utlåtandet fel, när jag säger att utskottet anser att personer mellan 40 och 45 år skall kunna få utbildningsbidrag om de uppfyller villkoren för dessa bidrag, även om de enligt de nya bestämmelserna skulle kunna beviljas studiemedel. I så fall är ju motionens syfte helt tillgodosett. Givetvis skall studiemedel och utbildningsbidrag inte utgå samtidigt.

Jag har också avgett en motion som innebär en hemställan om att industribyggnader och vissa andra byggnader skall kunna uppföras genom beredskapsarbeten.

När de nuvarande bestämmelserna om lokaliseringstöd beslutades, utfärdades förbud för arbetsmarknadsstyrelsen att utan Kungl. Maj:ts tillstånd som beredskapsarbete låta utföra ny-, till- eller ombyggnad av industribyggnader men också liknande arbeten på turistanläggningar, hotell och pensionat samt husbyggnadsarbeten för industri- anläggningar i den mån kostnaderna för dessa sistnämnda arbeten inklusive projekteringskostnaderna beräknades överstiga 250 000 kronor. Med hänsyn till kostnadsutvecklingen är det numera endast relativt små arbeten som kan utföras på turistanläggningar och liknande byggnader, medan industribyggnader utom exempelvis hantverkshus ju är helt förbjudna som beredskapsarbeten.

Enligt statsverkspropositionen beräknas kostnaderna för allmänna beredskapsarbeten under innevarande budgetår till 350 miljoner kronor och till särskilda beredskapsarbeten till 240 miljoner kronor eller sammanlagt 590 miljoner kronor under ett budgetår. Till detta kommer sedan de medel som under innevarande riksdag beviljats på tilläggsstat. Detta är ett ansenligt belopp om man betänker att 1 100 miljoner kronor i lokaliseringsmedel skall fördelas på fem år. Om en del av detta

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

belopp för beredskapsarbeten fick användas till uppförande av industribyggnader, turistanläggningar eller liknande arbeten skulle detta få en stor sysselsättningspolitisk effekt. Samordnat genom AMS med lokaliseringspolitiken skulle detta verkligen kunna skapa förutsättningar för en aktiv lokaliseringspolitik i bygder där det på grund av strukturomvandlingar finns överskott på arbetskraft. Vad skulle inte detta kunna betyda för t. ex Gotland eller Öland eller stora delar av Norrland om beredskapsarbeten i större utsträckning än hittills inriktades på att åstadkomma anläggningar som inte begränsar sysselsättningseffekten enbart till själva byggnadstiden eller anläggningstiden som nu är fallet utan också inriktades på att skapa sysselsättning även på längre sikt.

Om arbetsmarknadsstyrelsen nu fick bemyndigande att bevilja sådana beredskapsarbeten kunde en effektiv samordning ske mellan insatser i form av lokaliseringsstöd och beredskapsarbeten med sikte på att i bygder med vikande sysselsättning skapa bestående arbetstillfällen.

Nu säger utskottet att uppförandet av sådana byggnader enligt nuvarande praxis ofta faller utanför den kommunala kompetensen. Om jag inte minns fel beslöt vårriksdagen att vidga just den kommunala kompetensen till att omfatta just uppförandet av hotell och restauranger, vilka är viktiga faktorer för främjande av turistnäringen. Här kan väl inte den kommunala kompetensen utgöra något hinder. Beträffande industrianläggningar vet vi också att om en omfattande arbetslöshet i kommunen orsakats av omställningar i näringslivet kan kommunerna göra insatser även på detta område för att trygga sysselsättningen.

Det torde heller inte vara utskottsmajoriteten obekant att beredskapsarbeten kan bedrivas i annan form än kommunala beredskapsarbeten. Det framgår av arbetsmarknadskungörelsen

att det finns både statliga, kommunala och privata beredskapsarbeten. Det är väl endast beträffande de kommunala som den kommunala kompetensen kan ha betydelse. Mycket av det resone-mang som utskottet här har fört synes därför vara av ganska underordnad betydelse. Skulle det ändå uppstå problem med tolkningen av den kommunala kompetensen kan väl AMS avgöra det i samband med ett beslut om beviljande av medel till beredskapsarbeten. Jag delar därför helt reservanternas mening i detta fall. Om man fick samma kompetensfördelning mellan Kungl. Maj:t och AMS beträffande beredskapsarbeten och lokaliseringsstöd skulle en effektiv samordning kunna ske, och det skulle bli möjligt att i avsevärt större utsträckning än hittills få beredskapsarbetena att ingå som ett led i arbetet på att skapa fortsatt sysselsättning i bygder där arbetstillfällena minskar på grund av omställningen inom näringslivet.

Herr talman! Jag instämmer helt i de yrkanden som herr Per Jacobsson tidigare framfört.

Herr RÖNNBERG (s):

Herr talman! I detta statsutskottets utlåtande nr 58 behandlas också motionerna I: 573 och II: 655. Statsutskottet har avstyrkt dessa, men jag kommer ändå att rösta med utskottet och vill med några ord motivera detta mitt ställningstagande.

Vår motion byggde på vissa erfarenheter under ett halvt års tillämpning av omställningsbidraget för äldre arbetslösa. Vi redovisade en del erfarenheter från Västerbottens län där stor arbetslöshet råder. Det visade sig att ett stort antal sökande inte hade sådan tidigare inkomst, s. k. basinkomst, att den gav underlag för ett bidrag tillräckligt stort för att fylla det avsedda syftet. Drygt 40 procent av dem som beviljades bidrag fick detta nedsatt med mer än 300 kronor under det maximala beloppet.

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

Vi ville med vår motion fästa riksdagens uppmärksamhet på detta förhållande och begära en översyn av bidragsbestämmelserna. Vi ifrågasatte även om man inte skulle kunna ge länsarbetsnämnderna befogenhet att visa större generositet när det gäller bidragsprövningen.

Sedan motionen avlämnades har regeringens i proposition nr 59, som avgavs till värriksdagen, delvis tillmötesgått vår hemställan. Det föreslås i den att nedsättning av bidragen på grund av tidigare inkomst inte skall ske lägre än till minimibeloppet 400 kronor.

I utskottets skrivning framhålles också att frågorna om tillämpning av omställningsbidraget, som vi tagit upp i motionen, torde behandlas av KSA-utredningen, och med det beskedet kan man ju känna sig nöjd. Jag vill dock erinra om den betydelse dessa bidrag har särskilt i skogslänen, där man i dag brottas med stor arbetslöshet och andra problem. Till övervägande delen gäller det äldre arbetslösa. Som exempel kan jag nämna att i Västerbottens län hade man i april månad 3 200 anmälda arbetslösa, varav inte mindre än 48 procent var över 55 år. Samma månad i fjol var det 700 färre arbetslösa, och endast 30 procent av de 2 500 var över 55 år. Detta betyder, omräknat i antal arbetslösa, att ökningen i år på 700 människor motsvarar ökningen för den grupp som i fjol var över 55 år. Det är naturligtvis en skrämmande och besvärande utveckling, men vi ställer nu vår förhoppning till KSA-utredningen.

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Herr SVENSSON, RIKARD, (s):

Herr talman! Till statsutskottets utlåtande nr 58, som vi nu behandlar och som omfattar ett 40-tal punkter, har fogats ett flertal reservationer. Det skulle kunna tyda på att stor oenighet rått inom utskottet. Så har emellertid inte varit fallet; utskottet har i allt väsentligt varit enhälligt. I huvudfrågan i p.

38, som gäller tillstyrkande av anslag till arbetsmarknadsändamål för 1,9 miljarder kronor, har utskottet enhälligt tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag. Reservationerna gäller vissa bedömningar och detaljfrågor, som i sin tur bygger på det stora antal motioner som utskottet haft att behandla i samband med detta utlåtande. Om jag räknat rätt har över ett 60-tal motioner avgivits i anslutning till propositionen.

Jag kommer inte att hålla något längre anförande, ty jag vet att de flesta ledamöterna — både de som är inne i kammaren och de som är utanför — med otålighet väntar på att denna debatt skall ta slut. Jag skall därför endast beröra några saker i anledning av denna fråga.

Vid bedömningen av statsverkspropositionen, som tillkännagavs vid årsskiftet, har man kunnat konstatera att utvecklingen i allt väsentligt gått i den riktning som där förutsågs. Utvecklingen har i positiv riktning kanske till och med överträffat de förväntningar som där ställdes. Den bild som karaktäriserar detta innehåller främst tre huvudmoment. Antalet lediga platser är nu praktiskt taget lika högt som i april 1965, när efterfrågan på arbetskraft var mycket stor. Problemet är den ojämna utvecklingen i olika regioner, vilket är ett av de besvärligaste momenten på detta område. Men eftersom utvecklingen nu synes bli god i stora delar av landet, i södra och mellersta Sverige och i storstadsregionerna, kommer medel att bli tillgängliga i betydande utsträckning för att bedriva en mer energisk verksamhet i de norra regionerna som har en stark eftersläpning, vilket framhållits av flera talare. Den totala tillgången på medel blir för dessa områden betydligt större.

Från början hade jag tänkt göra ett bedömande av motionerna, men det skall jag faktiskt avstå från. Jag blev litet överraskad över att herr Kaijser, som endast är antecknad för en blank reservation och som i avdelningen inte

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

haft någon invändning mot utskottets enhälliga ställningstagande beträffande anslagen och målsättningen i stort, här redovisat en sakkunskap som vi väl skulle ha haft viss glädje av om den kommit fram när frågan diskuterades i avdelningen.

Herr Österdahl ställde en direkt fråga om studiehjälpsmedel. Han hade en viss tolkning på denna punkt. Jag antecknade den inte fullständigt, men vad utskottet menar är att de som hade anmält sig till ifrågavarande kurser och utbildning enligt de gamla bestämmelserna skall få bidrag tills de blir färdiga, som om bestämmelserna fortfarande gällde. Bidragen kommer att utgå individuellt. Det är så det skall tolkas.

Herr talman! Jag skall som sagt inte göra några vidare uttalanden i anledning av reservationerna utan ber att på alla punkter få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ÖSTERDAHL (fp):

Herr talman! Herr Rikard Svensson som är utskottets talesman har tolkat det uttalande av utskottet det här gäller på så sätt, att de som anmält sig till och påbörjat utbildning under tidigare gällande förutsättningar skulle kunna få behålla utbildningsbidraget. Men om jag tolkar detta rätt, skulle det innebära att sådana som skall börja studera efter det att de nya reglerna trätt i kraft inte skulle kunna erhålla utbildningsbidrag. Det skulle alltså innebära att de som är mellan 40 och 45 år och som nu kan få utbildningsbidrag genom arbetsmarknadsverket i fortsättningen inte kan få sådant bidrag, om det finns möjligheter för dem att erhålla studiemedel.

Jag tycker att detta är en snäv tolkning av utskottet. Meningen med motionen var ju att det inte skulle ske någon försämring för dessa grupper som består av medelålders och äldre personer, utan att de liksom hittills skulle ha möjlighet att erhålla utbildningsbidrag, om de var berättigade därtill. Detta har också centrala studiehjälpsnämnden be-

aktat i sitt yttrande, då nämnden avstyrker den föreslagna höjningen av åldersgränsen, om höjningen skulle få dessa konsekvenser.

Jag beklagar att utskottet inte uppmärksammat dessa problem och verkligen klart uttalat att det inte skulle ske någon försämring för dessa medelålders och äldre personer i och med att möjligheterna att erhålla studiemedel utsträckts till dem som uppnått en ålder av 45 år.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr förste vice talmanen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, yttrade, att med anledning av vad under överläggningen yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan, varvid dock vissa punkter komme att sammanföras.

Därefter gjordes enligt de rörande *punkten 1* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Bengtson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservation; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

På gjord proposition bifölls härpå utskottets hemställan i *punkten 2*.

Sedermera gjordes i enlighet med de angående *punkten 3* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservation; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Därpå bifölls på gjord proposition vad utskottet hemställt i *punkterna 4 och 5*.

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

Vidare gjorde herr förste vice talmannen enligt de beträffande *punkten 6* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 58 punkten 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 35.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls härefter utskottets hemställan i *punkten 7*.

Med avseende å *punkten 8*, fortsatte herr förste vice talmannen, hade yrkats

dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 5 betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr förste vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 58 punkten 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 5 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 100;

Nej — 23.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls därpå utskottets hemställan i *punkten 9*.

Ytterligare gjorde herr förste vice talmannen i enlighet med de avseende *punkten 10* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 6 betecknade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 58 punkten 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 6 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition änyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 34.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Härpå bifölls på gjord proposition utskottets hemställan i *punkten 11*.

Sedermera gjordes enligt de angående *punkten 12* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 7 betecknade

reservationen; och förklarades den första propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

I vad rörde *punkten 13* gjorde herr förste vice talmannen därefter propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 8 betecknade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Kaijser* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 58 punkten 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 8 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition änyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Kaijser* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 55.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls härpå utskottets hemställan i *punkten 14*.

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

Såvitt anginge *punkten 15* gjorde herr förste vice talmannen nu propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 9 betecknade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 58 punkten 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 9 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 38.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

I fråga om *punkten 16* gjordes vidare propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare därpå att kammaren skulle antaga det förslag, som innehölles i den av herr Axel An-

dersson m. fl. vid utlåtandet anförda reservationen 10; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Därpå bifölls på gjord proposition utskottets hemställan i *punkten 17*.

I vad anginge *punkten 18* gjorde herr förste vice talmannen härefter propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ottosson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Kaijser* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 58 punkten 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ottosson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Kaijser* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 98;

Nej — 22.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål m. m.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet hemställt i *punkterna 19 och 20*.

Ytterligare gjorde herr förste vice talmannen i enlighet med de beträffande *punkten 21* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 12 betecknade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 58 punkten 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 12 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 36.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

I avseende å *punkten 22* gjorde herr förste vice talmannen nu propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 13 betecknade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 58 punkten 22, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 13 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 34.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet hemställt i *punkterna 23—25*.

Beträffande *punkten 26* gjordes härpå propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på anta-

Ang. anslag till företagareföreningarna m. m.

gande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 15 betecknade reservationen; och förklarades den för-ra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

På gjord proposition bifölls därefter vad utskottet hemställt i *punkterna 27 och 28*.

Såvitt gällde *punkten 29* gjorde herr förste vice talmannen vidare propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 16 betecknade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 58 punkten 29, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 16 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 54.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet hemställt i *punkterna 30 —40*.

Ang. anslag till företagareföreningarna m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 59, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1969/70 i vad avser företagareföreningarna m. m. jämte motioner.

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 1, bilaga 13, enligt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1969, föreslagit riksdagen att

1. på driftbudgeten under elfte huvudtiteln för budgetåret 1969/70 anvisa a. till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader ett reservationsanslag av 5 800 000 kronor,

b. till Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl. ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor,

2. på kapitalbudgeten under Statens utlåningsfonder till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor,

3. medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. under budgetåret 1969/70 finge beviljas intill ett belopp av 80 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 191, av herrar *Hansson* och *Stadling*, samt II: 208, av herr *Nyström m. fl.*, vari hemställts, att för budgetåret 1969/70 måtte anvisas på driftbudgeten under elfte huvudtiteln till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader ett reservationsanslag av 6 700 000 kronor,

Ang. anslag till företagareföreningarna m. m.

dels de likalydande motionerna I: 268, av herr *Olsson, Johan*, och herr *Jacobsson, Per*, samt II: 346, av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen skulle besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att maximibeloppet 150 000 kronor för företagareföreningarnas direktlån ej måtte begränsas av utestående garantilånebelopp,

dels de likalydande motionerna I: 365, av herr *Andersson, Axel*, och herr *Lindblad*, samt II: 356, av herr *Westberg* i Ljusdal och herr *Sellgren*, vari anhållits, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition angående Bidrag till företagareföreningar m. fl. måtte anvisa ett extra anslag å 400 000 kronor till stöd åt företagsamheten i Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands och Gävleborgs län att fördelas lika mellan de fyra länens företagareföreningar,

dels de likalydande motionerna I: 369, av herr *Jacobsson, Per*, samt II: 433, av herr *Larsson* i Umeå och herr *Petersson* i Gäddvik, vari yrkats, att riksdagen skulle besluta att för budgetåret 1969/70 anvisa på driftbudgeten under elfte huvudtiteln till Bidrag till företagareföreningarna m. fl.: Administrationskostnader ett tilläggsanslag på 900 000 kronor att fördelas på Västerbottens län 300 000 kronor samt vardera Norrbottens, Jämtlands och Västernorrlands län 200 000 kronor,

dels de likalydande motionerna I: 562, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, och II: 425, av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*, vari hemställts, att för budgetåret 1969/70 måtte anvisas på driftbudgeten under elfte huvudtiteln till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader ett reservationsanslag av 8 800 000 kronor,

dels de likalydande motionerna I: 571, av herr *Petersson, Karl*, och herr *Olsson, Erik*, samt II: 653, av herr *Nilsson* i Östersund *m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen måtte besluta att för budget-

året 1969/70 under anslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader anvisa ett särskilt bidrag å 100 000 kronor till företagareföreningen i Jämtlands län som stöd åt företagsamheten i länet,

dels de likalydande motionerna I: 576, av herr *Stefanson m. fl.*, och II: 627, av herr *Hovhammar m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen dels skulle höja maximigränsen för hantverks- och industrilån till 200 000 kronor, dels skulle delegera beslutanderätten beträffande industrigarantilån upp till 200 000 kronor till respektive läns företagareförening,

dels ock de likalydande motionerna I: 593, av herr *Österdahl m. fl.*, och II: 652, av herr *Nilsson* i Tvärålund *m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om skyndsam prövning och förslag angående statligt stöd till företagareföreningar för s. k. stabsgrupper med teknisk och ekonomisk expertis för förstärkt företagsrådgivning åt mindre och medelstora företag i enlighet med motionernas syfte.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt,

1. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 562 och II: 425, I: 191 och II: 208, I: 369 och II: 433, I: 365 och II: 356 samt I: 571 och II: 653 till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 5 800 000 kronor,

2. att riksdagen måtte avslå motionerna I: 593 och II: 652,

3. att riksdagen måtte till Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl. för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor,

4. att riksdagen måtte avslå motionerna I: 576 och II: 627, i vad avsågo

Ang. anslag till företagareföreningarna m. m.

delegering till företagareföreningarna av viss beslutanderätt,

5. att riksdagen måtte

a. avslå motionerna I: 268 och II: 346,

b. avslå motionerna I: 576 och II: 627, i vad de ej behandlats under 4,

6. att riksdagen måtte

a. medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. under budgetåret 1969/70 finge beviljas intill ett belopp av 80 000 000 kronor,

b. till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1969/70 på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

Reservation hade avgivits

1, beträffande *anslag till bidrag till företagareföreningar m. fl.*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Ottosson* (m), *Bengtson* (cp), *Nyman* (fp) och *Kaijser* (m), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Bohman* (m), *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp) och *Nilsson* i Tvärålund (cp), fröken *Ljungberg* (m) samt herrar *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 562 och II: 425, I: 369 och II: 433, I: 365 och II: 356, I: 571 och II: 653 samt med bifall till motionerna I: 191 och II: 208

a. till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 6 700 000 kronor,

b. som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört om fördelning av bidrag till företagareföreningarna;

2, beträffande *förstärkt företagsrådgivning*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och

Nyman (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under 2 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 593 och II: 652 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört om en förstärkt företagsrådgivning;

3, beträffande *rätt för företagareföreningarna att besluta om statlig garanti för industrigarantilån*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och *Nyman* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del erhålla den ändrade lydelse, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 4 hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 576 och II: 627, såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört om delegering till företagareföreningarna av viss beslutanderätt;

4, beträffande *höjning av maximibeloppet för direktlån, m. m.*, av herrar *Axel Andersson* (fp), *Per Jacobsson* (fp), *Bengtson* (cp) och *Nyman* (fp), fru *Elvy Olsson* (cp) samt herrar *Mattsson* (cp), *Enskog* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Mundebo* (fp) och *Sjönell* (cp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under 5 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 576 och II: 627 samt I: 268 och II: 346, de två förstnämnda i vad de ej behandlats under 4, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört om höjning av maximibeloppet för direktlån och om avräkning av åtestående garantilån.

Ang. anslag till företagareföreningarna m. m.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! En av de fyra reservationer som finns fogade till statsutskottets utlåtande nr 59 har de tre oppositionspartiernas representanter i utskottet som undertecknare. Yrkandet i den reservationen sammanfaller emellertid med ett motionskrav från några socialdemokrater. Detta medför att situationen är något ovanlig. Det gäller anslaget till företagareföreningarnas administrationskostnader. Kungl. Maj:t har på denna punkt föreslagit att anslaget skall utgå med 5,8 miljoner kronor under nästa budgetår, dvs. en höjning med 0,8 miljon kronor i förhållande till vad som utgår under det nu löpande budgetåret. Det avses täcka vissa föreningars behov av ökade resurser och kompensera för allmänna kostnadsökningar. Det finns emellertid också från alla de fyra stora partierna motionärer, som kräver en något större höjning.

I utskottet har oppositionens representanter samsats om ett anslagsyrkande på 6,7 miljoner kronor, medan utskottets socialdemokrater följer regeringens förslag om 5,8 miljoner. Oppositionens yrkande stämmer alltså överens med motionsyrkanden från herrar Hansson och Stadling i den här kammaren och herr Nyström m. fl. i andra kammaren. Deras yrkande bygger emellertid i sin tur på föreningarnas egna beräkningar av medelsbehovet.

Med de riktlinjer som gäller för företagareföreningarnas verksamhet sedan i fjol skall föreningarna ha ett allmänt produktionsfrämjande syfte. Föreningarnas insatser skall alltså inte längre primärt tjäna som ett lokaliseringspolitiskt stöd. Det betyder inte att företagareföreningarna kommer att vara utan betydelse i den lokaliseringspolitiska verksamheten. När man beräknar föreningarnas medelsbehov måste hänsyn således tas till omfattningen av de uppgifter som åläggs vissa föreningar när det gäller att hjälpa till med de allmänna lokaliseringspolitiska åtgärder. Man får också ta med i beräkningen

att föreningar i vissa län kan arbeta under förhållandevis ogynnsamma betingelser och därmed åsamkas särskilda kostnader. Tar man hänsyn till dessa faktorer kommer man inte ifrån att det högre anslagsbeloppet är välmotiverat.

Motionärer från flera partier har också begärt utredning om ökat stöd till företagareföreningar som håller särskilda grupper med teknisk och ekonomisk expertis för att den vägen åstadkomma en förstärkt rådgivning för mindre och medelstora företag. Utskottsmajoriteten har gått på avslagslinjen. Huvudskälet är att man anser att verksamhet av detta slag skall vara självbärande. Gentemot detta hävdar emellertid reservanterna att sådan verksamhet bör stödjas genom ytterligare statligt stöd. Det är särskilt motiverat om verksamheten har lokaliseringspolitisk betydelse. Föreningarna bör i så fall kunna få ett ekonomiskt tillskott antingen i form av bidrag till administrativa kostnader eller direkt över lokaliseringsanslagen.

Reservanterna i utskottet förordar också en viss decentralisering av beslutanderätten när det gäller garantilån. Vidare upprepas de krav som ställts redan under tidigare år på att direktlån skall kunna beviljas även om den lånesökande tidigare har garantilån som går upp till det högsta lånebelopp vilket gäller för direktlån.

Herr talman! Med vad jag här har anfört ber jag att få yrka bifall till reservationerna 1, 2, 3 och 4.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! I årets statsverksproposition har för bidrag till företagareföreningar m.m. upptagits 5,8 miljoner kronor, vilket innebär en höjning med 800 000 kronor jämfört med föregående år. Denna ökning av anslaget avser att täcka de allmänna kostnadsökningarna samt att i någon mån förstärka vissa föreningars möjligheter att medverka i den allmänna lokaliseringspolitiken.

Ang. anslag till företagareföreningarna m. m.

Utskottet har haft att behandla ett mycket stort antal motioner i samband med detta ärende, i vilka föreslagits höjning av anslaget till företagareföreningar med olika belopp och för varierande ändamål. Ett par av dessa motioner föreslår generella höjningar av statsbidraget, medan andra syftar till lokala förstärkningar av företagareföreningarnas resurser inom vissa angivna län.

Vid behandlingen av denna yppiga motionsflora har det inte visat sig möjligt att tillgodose alla önskemål, även om de vart för sig kan sägas ha varit väl motiverade. Det föreligger t. ex. ett flertal motioner om högre bidrag till administrationskostnader för företagareföreningarna i norrlandslänen. Motionerna kan i och för sig sägas vara väl underbyggda med tanke på den omfattande verksamhet som dessa föreningar bedriver, inte minst med hänsyn till den betydelsefulla medverkan föreningarna lämnar i den pågående lokaliseringsverksamheten i dessa län.

Utskottets majoritet avstyrker samtliga motioner utan att anföra någon övertygande argumentering för sin ståndpunkt. Vi som företräder reservation nr 1, vilken är gemensam för de tre oppositionspartierna, har som sagt inte ansett det möjligt att tillstyrka alla föreliggande motionsyrkanden, utan vi har närmast, som herr Nils-Eric Gustafsson redan påpekat, stannat för att yrka bifall till de socialdemokratiska motionerna, I: 191 och II: 208, som undertecknats av ett antal ledamöter både i denna kammare och medkammaren.

Reservationens yrkande, som sammanfaller med motionens, innebär en höjning av anslaget utöver Kungl. Maj:ts förslag med 900 000 kronor, alltså till 6,7 miljoner kronor. För att i någon mån försöka tillgodose de regionala önskemål som framställts i olika motioner har vi i reservationen förutsatt att Kungl. Maj:t vid sin fördelning av anslaget tar hänsyn till omfattningen av de uppgifter som åläggs vissa företa-

gareföreningar för biträde i de lokaliseringspolitiska uppgifterna och att de särskilda förhållanden under vilka föreningarna i speciellt vissa norrlandslän arbetar blir beaktade. Utan att vara ett direkt lokaliseringspolitiskt organ måste företagareföreningarna i dessa län samordna sin verksamhet med den inriktning som lokaliseringsstödet har. Detta har en utomordentlig betydelse men kräver självfallet också vissa speciella insatser. Det förslag som vi framför i reservationen betraktar vi som en samförståndslösning.

Vi beklagar att utskottets majoritet inte har velat gå på den linjen. Ändå har vi en svag förhoppning, herr talman, att denna reservation skall kunna samla majoritet i kamrarna. Det bör inte innebära någon större självövertvinnelse att stödja den, i varje fall inte såvitt vi förstår för de norrländska representanterna.

De övriga reservationerna har berörts av herr Nils-Eric Gustafsson. Jag skall inte närmare ingå på någon argumentering där utan slutar med att yrka bifall till samtliga vid utskottsutlåtandet följande reservationer.

Herr HANSSON (s):

Herr talman! Som huvudmotionär i denna kammare för den motion som ligger till grund för reservationen nr 1 till statsutskottets utlåtande skulle jag bara vilja påpeka en del saker utöver vad reservanternas talesmän här har anfört.

I propositionen föreslås ett anslag på 5,8 miljoner kronor. Det är en beräkning som har grundat sig på kommerskollegii bedömning. I en motion från oppositionens sida ville man gå upp till 8,8 miljoner kronor. När de socialdemokratiska motionärerna stannade för 6,7 miljoner kronor var det givetvis i klart medvetande om att här finns möjlighet till ganska olika bedömningar — bedömningar som kan sägas ligga inom felräkningarnas ram.

Ang. anslag till företagareföreningarna m. m.

Men när regeringen i statsverkspropositionen ganska tydligt motiverar sitt ställningstagande med att man i stort sett motväger de naturliga kostnadsstegringarna ville vi mot detta peka på den vidgade verksamhet som företagareföreningarna har fått att fullgöra. Vi kom alltså att finna det rimligt att stanna vid en siffra på 6,7 miljoner kronor, ett belopp som stämmer med vad man kan räkna fram efter de olika företagareföreningarnas egna anslagsäskanden.

Motionen har beaktats av reservanterna, och reservanterna har gjort vårt motionsförslag till sitt när det gäller den ekonomiska delen.

Det finns i reservationen också en del funderingar kring fördelningen av anslagen. Jag vill inte påstå att jag helhjärtat stöder reservanternas resonemang. De ingriper kanske i andra komplex av lokaliseringpolitisk natur på ett sätt som jag inte har möjlighet att nu överblicka. Men för enkelhetens skull vill jag inskränka mig till att instämma i yrkandet om bifall till reservation nr 1.

Herr KAIJSER (m):

Herr talman! Jag vill också inskränka mig till att yrka bifall endast till reservation nr 1 samtidigt som jag vill understryka den stora uppskattning vi på vårt håll hyser för företagareföreningarnas mycket betydelsefulla roll för den mindre och medelstora företagsamheten. Vi anser att de uppgifter dessa föreningar har kräver att de får både ett grundbelopp till sin administration och ett visst ökat anslag för andra uppgifter som de har att lösa. Det sistnämnda gäller särskilt för vissa län där företagareföreningarna vid sidan av sina huvuduppgifter också har andra problem, inte minst lokaliseringpolitiska, att ägna sig åt.

Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 1.

Herr OLSSON, ERIK, (s):

Herr talman! I motionerna I: 571 och II: 653 har samtliga riksdagsmän från Jämtlands län hemställt att riksdagen för kommande budgetår måtte anvisa ett särskilt administrationsbidrag på 100 000 kronor till företagareföreningen i länet.

Jag vill nu bara mycket summariskt motivera denna hemställan.

Först och främst är Jämtland det län som drabbats hårdast av befolkningsminskningen. Under 1960-talet har befolkningen minskat med 13 500 personer eller med ungefär 10 procent.

I länsplanering 67 har sagts att man, för att kunna upprätthålla en tillfredsställande standard inom länet, är tvungen att räkna med en ökning av den industriella sysselsättningen med cirka 320 personer om året från och med år 1965.

Jag vill framhålla att lokaliseringsstödet har haft betydelse även för Norrlands inland och därmed också för Jämtlands län, men de föreliggande behoven har dock inte tillnärmelsevis kunnat tillgodoses. Under åren 1962—1966 ökade den industriella sysselsättningen med 342 personer enligt en utredning som verkställdes av länsstyrelsen. Det är ungefär vad som enligt länsplanering 67 krävs för varje år.

Av samtliga län i riket har Jämtlands län den i förhållande till folkmängden lägsta industriella sysselsättningen. Befintliga företag i länet är dessutom till mycket stor del småföretag. 70 procent av det totala antalet företag har mindre än tio anställda, medan endast 2 procent har mer än 50 anställda. Länet saknar helt storföretag och har ytterst få medelstora företag. Detta medför att mycket stora krav ställs på företagen i länet i fråga om kontaktverksamhet, speciellt för produktutveckling och marknadsföring.

Företagareföreningen har därför tagit initiativ till samarbete mellan de mindre företagen i fråga om speciellt marknadsföring. Därvid har visserligen

Ang. anslag till företagareföreningarna m. m.

vissa positiva resultat uppnåtts, men det har visat sig att företagareföreningens resurser varit för små för att klara denna verksamhet på ett tillfredsställande sätt.

Dessutom vill jag påpeka att i årets statsverksproposition upptagits ett extra bidrag om 100 000 kronor till företagareföreningen i Norrbottens län. Vi anser att de av oss i motionerna anförda förhållandena i Jämtlands län är motiv för att samma extra bidrag bör utgå även till företagareföreningen i Jämtlands län.

Jag skulle, herr talman, ha kunnat nöja mig med att yrka bifall till motionerna I: 571 och II: 653, men med hänsyn till utskottets förslag och till hemställan i den reservation vari även dessa motioner på något sätt inbakats torde ett sådant yrkande vara meningslöst. Jag får därför, herr talman, i stället instämma i tidigare yrkande om bifall till reservation 1 av herr Axel Andersson m. fl.

Herr WÅÅG (s):

Herr talman! Förra årets riksdag antog de nya riktlinjer för företagareföreningarnas verksamhet som har antytts av någon av de tidigare talarna i dag. Till grund för det beslutet låg en utredning i vilken även ledamöter från denna kammare medverkade.

Riksdagsbeslutet innebar den förändringen för föreningarna att konsultverksamheten i princip skall vara självfinansierad genom avgifter och att föreningarna i fortsättningen inte skall behöva vara hänvisade till högst växlande ränteinkomster. Ränteinkomsterna har ersatts med ett statligt administrationsbidrag som prövas av kommerskollegium.

Vid riksdagsbehandlingen i fjol diskuterades vissa delfrågor, men mot de principer jag har nämnt anfördes ingen erinran.

Någon samlad erfarenhet av det nya systemet finns inte eftersom det ännu

inte har fungerat ett helt år. Man kan dock iakta att ersättandet av ränteinkomsterna med ett administrationsbidrag sammanlagt gynnar föreningarna men verkar olika i olika län beroende på den utlåningsverksamhet som föreningarna har bedrivit. Möjligheten att efter behovet justera fördelningen av administrationsbidragen bör här beaktas.

Med hänsyn till att någon erfarenhet ännu inte har vunnits av vad riksdagen beslöt i fjol kan statsutskottet inte biträda vad reservationerna 3 och 4 yrkar om delegering till föreningarna av viss beslutanderätt och om höjning av maximitoppen för direktlån. Något skäl till ändring i sin ståndpunkt från i fjol har utskottet inte funnit. Dess yrkande kvarstår med oförändrad motivering.

Reservationen 2 berör företagsrådgivningen. Med iakttagande av principen om att den genom avgiftsfinansiering skall vara självbärande möter givetvis inget hinder för att föreningarnas rådgivning förstärks, och det är min bestämda uppfattning att så också sker.

Motionerna I: 593 och II: 652 berör också den mycket viktiga frågan hur man skall få företagare att i tid begära hjälp med rådgivning inte minst när det gäller produktutveckling och marknadsföring. Vad som här erfordras är i mycket en attitydförändring som svårigen kan åstadkommas genom statliga åtgärder. Statsutskottet kan av det skälet inte biträda det i reservationen 2 framförda yrkandet.

Reservationen 1 slutligen gäller storleken av det statliga administrationsbidraget. Eftersom man inte har tillräcklig erfarenhet att bygga på är anslagsbehovet svårt att bedöma. Förra året förelåg en rent teoretisk bedömning av hur räntebortfallet skulle verka, och jag försökte, helt utan framgång mistänker jag, att förklara denna invecklade matematik. I år har föreningarna själva beräknat sitt anslagsbehov till 6,7 miljoner kronor. Företagareföreningarnas förbund har emellertid be-

Ang. anslag till företagareföreningarna m. m.

räknat det till 10,5 miljoner kronor, medan kommerskollegium gör motsvarande beräkning till 5,7 miljoner kronor.

I motionerna I: 191 och II: 208, som bland andra herr Hansson talat för, sägs också att »anslagsbehovet givetvis får vägas mot andra angelägna samhällsbehov». Det förefaller här vara ett särskilt intresse knutet kring dessa likalydande motioner, eftersom de är smärkta. Det är angeläget att studera hur långt de pengar som beviljades i fjol kan ha räckt. Vid det senaste månads-skiftet hade av de 5 miljoner som anvisades för innevarande budgetår förbrukats 4 825 000 kronor. I fjol spekulerade man över om administrationsbidraget skulle medföra att föreningarna förlorade eller vann på systemet med att ränteintäkterna ersättes med bidrag. Det har visat sig att förra budgetåret uppgick motsvarande summa för hela året till 4 486 000 kronor. Det finns alltså kvar 175 000 kronor att anvisa av årets administrationsbidrag, och det torde vara ett tecken på, att föreningarna vunnit på det nya systemet, eftersom man redan nu överskridit föregående budgetårs bidrag.

Kungl. Maj:t har i sin översyn av beräkningarna stannat för 5,8 miljoner kronor. Utskottet har funnit att det beloppet innefattar en täckning av vissa föreningars behov av ökade resurser för biträde i samband med lokaliseringsstöd, vilket har nämnts här tidigare, och en kompensation för allmänna kostnadsstegringar. Utskottet har också funnit att beloppet täcker det behov som kan bedömas uppstå för nästa år. Möjlighet finns givetvis här såväl som i ärende vi behandlat tidigare i dag att återkomma med kompletteringar, om det skulle visa sig att beloppet inte är tillräckligt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag på samtliga punkter.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen,

att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

I fråga om *punkten 1*, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 59 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 62;

Nej — 57.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. anslag till företagareföreningarna m. m.

Därefter gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande *punkten 2* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 2 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 59 punkten 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 2 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 83;

Nej — 37.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta

På gjord proposition bifölls därpå utskottets hemställan i *punkten 3*.

Vidare gjorde herr talmannen enligt de avseende *punkten 4* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall

till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 59 punkten 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 82;

Nej — 37.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Med avseende å *punkten 5*, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden

Om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 59 punkten 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 82;

Nej — 37.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

På gjord hemställan bifölls sedermera utskottets hemställan i *punkten 6*.

Om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 23, i anledning av motioner om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

I detta utlåtande hade bankoutskottet i ett sammanhang behandlat

dels de likalydande motionerna I: 218, av fröken *Pehrsson*, och II: 242, av

herr *Persson* i Heden, vari föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att temporära åtgärder måtte vidtagas som skydd för den svenska textil- och konfektionsindustrin mot dumpingprisimport,

dels ock de likalydande motionerna I: 727, av herr *Jacobsson, Gösta*, och herr *Sveningsson*, samt II: 842, av herr *Magnusson* i Borås m. fl., vari yrkats, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att inom ramen för GATT och EFTA restriktioner måtte vidtagas i fråga om licensgivningen av importen från låglöneländer som föranledde sådana marknadsstörningar, att fortbeståndet av eljest livskraftiga svenska industrigrenar och sysselsättningen äventyrades, att en begränsning av importkontingenterna för dylika länder skulle vidtagas där så befunes möjligt samt att andra åtgärder på tullområdet till skydd för hotade industrigrenar och deras arbetskraft måtte komma till stånd.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte avslå

- a) motionerna I: 218 och II: 242 samt
- b) motionerna I: 727 och II: 842.

Reservation hade anförts av herrar *Åkerlund* (m), *Mattsson* (cp), *Vilhelm Erik Carlsson* (m) och *Börjesson* i Glömminge (cp), vilka — med instämmande av herr *Stridsman* (cp) såvitt gällde motionerna I: 218 och II: 242 — ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av

- a) motionerna I: 218 och II: 242 samt
- b) motionerna I: 727 och II: 842

hos Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder till skydd mot lågprisimport i enlighet med vad reservanterna anförts.

Herr CARLSSON, VILHELM ERIK, (m):

Herr talman! Riksdagen har ju tidigare såväl år 1967 som år 1968 behand-

Om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

lat motioner, väckta i anledning av det svåra läge som textil- och konfektionsindustrin har kommit i under 1960-talet. Dessa motioner har ju inte resulterat i så värst mycket, utan man har konstaterat och kan i dag konstatera att denna industrigren för en alltmer tynande tillvaro.

Antalet sysselsatta inom industrin har minskat katastrofalt, beroende på svårigheterna och den pressande konkurrens som här i landet förekommer genom import från låglöneländer. Förhållandena är inte heller i dag annorlunda. Konkurrensen fortsätter, importen fortgår, och antalet sysselsatta inom industrin minskar stadigt. Det är därför förvånande att riksdagens bankoutskott vid behandlingen av detta ärende inte velat ta hänsyn till de synpunkter som motionärerna har anfört i denna fråga.

Vid behandlingen i bankoutskottet framhöll företrädarna för majoriteten, att en industri som inte var konkurrenskraftig hade de inte så stort intresse för, och följaktligen lämnades motionärernas önskemål utan beaktande av bankoutskottets majoritet. Det är ju förvånande att man motiverar ett ståndpunktsstagande på detta sätt. Samtidigt som det i lönediskussionen i dessa dagar alljämt framhålles att de människor som tillhör låglönegrupperna och som har de lägsta inkomsterna i samhället skall ha stöd, nekar man från samma politiska håll att ge stöd åt den industri som befinner sig i de svårigheter som textilindustrin för närvarande har. Jag vill nog tolka detta så att det ingalunda är omtanken om de anställda som lyser fram i dessa resonemang. Tyvärr ömmar man inte värst mycket för människorna som arbetar inom en industri där de inte har någon som helst trygghet. Jag tycker att det skulle vara klokar och förnuftigare att se till att den industri som för dagen har stora svårigheter på grund av import från låglöneländer, länder med underbetald ar-

betskraft, får det stöd den så väl behöver.

Kommerskollegium har mycket riktigt påpekat att utvecklingen på detta område måste följas med största uppmärksamhet men hänvisar bara till den pågående TEKO-utredningen. Denna utredning har ännu inte presenterat något förslag, men jag hoppas att den skall komma med ett delbetänkande så snabbt som möjligt.

Givetvis frågar man sig vad som skall hända innan utredningen hinner komma med ett konkret förslag. Skall ytterligare ett antal företag nedläggas? Vi vet ju att det har varsplats om permittering för ytterligare 3 000 anställda inom textilbranschen. Skall denna utveckling få fortsätta utan att statsmakterna vidtar några som helst temporära åtgärder för att bromsa upp den? Det kan ju helt enkelt resultera i att den dag utredningens förslag föreligger och riksdagen är redo att ta ställning till en eventuell proposition i ärendet har ytterligare en stor del av industrin försvunnit. Arbetskraft har friställts, gamla industrianläggningar har raserats och industrin har försatts i den situationen att den inte kan fortsätta sin verksamhet. Detta är oroande, inte bara från sysselsättningssynpunkt utan också ur beredskapssynpunkt.

Också när det gäller vår försörjning med kläder och andra textilier måste vi tänka på följderna av en eventuell avspärrning från tillförsel utifrån. Det är ingalunda säkert att de nationer som nu producerar kläder till underpriser kommer att göra det också i fortsättningen. Det kan tyckas att detta är ett starkt skäl för att under tiden till dess utredningen lägger fram sitt förslag vidta temporära åtgärder i syfte att bibehålla industrin i fråga vid den volym som den har för närvarande.

Jag skall inte utveckla detta vidare. Jag behöver bara hänvisa till den utförliga motivering som finns i den reservation som fogats till bankoutskot-

Om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

tets utlåtande. Reservanterna understryker starkt de synpunkter jag här framfört och ber riksdagen beakta desamma.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den nämnda reservationen med hemställan om åtgärder till skydd mot lågprisimport, i enlighet med motionärernas yrkande.

Fröken PEHRSSON (cp):

Herr talman! I motionerna I: 218 och II: 242 har vi hemställt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om att temporära åtgärder vidtages som skydd för den svenska textil- och konfektionsindustrin mot dumpingsimport.

Ett sådant skydd behövs enligt vår mening av tre skäl. De anställda behöver känna ökad trygghet i sin sysselsättning. Ökad trygghet behövs för företagaren för att han skall våga satsa på driftsrationalisering och på större och ökade investeringar. Som skäl nummer tre kommer beredskapssynpunkten. Vi behöver en högre självförsörjningsgrad på det textila området.

Vår självförsörjningsgrad av vävnader var år 1961 70 procent och år 1968 endast 45 procent. För konfektion var procentsatsen 90 år 1961 mot 55 år 1968. Ur beredskapssynpunkt kan det verkligen ifrågasättas om denna självförsörjningsprocent inte är alltför låg.

I Borås och i Sjuhäradsbygden, dit en stor del av vår textil- och konfektionsindustri koncentrerats, hyser man mycket stor oro för framtiden. Närmar hälfthen av befolkningen livnär sig på dessa och näraliggande industrier, och man är överallt mycket bekymrad över den stora lågprisimport som förekommer.

Många av de anställda som arbetar i dessa industrier är i åldern 50—60 år. De har hela sitt liv arbetat inom textil och konfektion och vill inte gärna byta sysselsättning. Man är rotfast i bygden, man har sina vänner där och

man har kanske byggt ett eget hem och är helt obenägen att bryta upp från hembygd och anhöriga och från det arbete som man har, kan och är intresserad av. Det kan uppstå många svåra personliga problem om inte industrin skyddas på något sätt.

Jag skulle här vilja hänvisa till de direktiv som TEKO-utredningen fick när dessa frågor skulle utredas. Det sägs där: »Den omvandling som kan vara nödvändig måste dock ske i former och i en takt som reducerar svårigheterna för de anställda och begränsar kapitalförstörelse.» Det är just vad vi avser med motionerna. Vi skall satsa på åtgärder så att minsta möjliga skador uppkommer.

I en prognos över utvecklingen på länets arbetsmarknad för andra och tredje kvartalet 1969 säger länsarbetsnämnden i Älvsborgs län att den kraftigt ökade importen av bomullsvävnader och bomullsplagg medför att utrymmet för svensk produktion blir allt mindre. Kommer den utvecklingen att fortsätta, medför det allvarliga problem för sysselsättningen inom denna industrigren. Samma är förhållandet med ylleindustrin, där utlandskonkurrensen från England, Portugal och Österrike är mest besvärande. Så långt länsarbetsnämnden. På samma sätt fruktar man att importen av stickade ylleplagg — jumprar, tröjor och cardigans — om den får fortsätta, kommer att medföra mycket allvarliga konsekvenser för triåindustri.

Bankoutskottet hänvisar i sin skrivning till kommerskollegiets redogörelse, där det sägs att flera nya initiativ till importbegränsande åtgärder har tagits. I redogörelsen nämns överenskommelser med Jugoslavien och Hongkong och införande av importlicens tvång för vissa textilvaror från Formosa. Vi kan konstatera att möjligheter finns för att i enlighet med träffade avtal med olika länder vidta tillfälliga åtgärder till skydd för vår hemmamarknadsindustri. Det är också mycket

Om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

angeläget att dessa möjligheter verkligt utnyttjas.

Av stor vikt är även att importen ej stabiliseras på en alltför hög nivå. Så synes ha skett under de senaste åren. Värdefullt vore också om man i större utsträckning än som nu sker kunde uppta förhandlingar om begränsningar av olika länders export till Sverige.

Bankoutskottet skriver att de åtgärder som har vidtagits till skydd för textil- och konfektionsindustrierna synes tillgodose vad vi kräver i motionerna. Utskottet hänvisar vidare till TEKOUTREDNINGEN.

TEKO-utredningen lär enligt uppgift komma med ett delbetänkande till hösten, men innan betänkandet kommer och innan åtgärder enligt utredningens eventuella förslag kan vidtas och innan resultaten av vidtagna åtgärder erhållits kan stor skada ha tillfogats vår textil- och konfektionsindustri. Det är därför viktigt att åtgärder snabbt vidtas.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr ERNULF (fp):

Herr talman! Här har av två talare anförts en rad omständigheter som gör ett skydd för textil- och konfektionsindustrin önskvärt både ur industrins och landets synpunkt.

Man kan måhända fråga sig om det ändå från liberal synpunkt är möjligt att godta de skäl som anförts för inskränkningar i den fria handeln, som ju i stort sett är en av de väsentligaste orsakerna till de snabba framstegen i vår del av världen. Till det vill jag för min personliga del säga att en liberal handelspolitik innebär att de olika ländernas industrier skall kunna konkurrera på lika eller åtminstone något så när lika villkor. Om dessa förutsättningar bortfaller då bortfaller också förutsättningarna för att i dessa delar driva en fullständigt liberal politik. Det är väl också alldeles klart att den svens-

ka textil- och konfektionsindustrin under flera år har mött konkurrens från lågprisländer av sådant slag att man måste säga att den fria konkurrensen har satts ur spel genom den prissättning som dessa länder tillämpar. Utöver de sysselsättnings- och beredskapsskäl som har anförts tycker jag därför att man kan säga att en liberal inställning inte hindrar att vi sätter stopp för en sådan bristande konkurrens.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder. Men som här har framhållits är de åtgärderna inte tillräckliga för att säkerställa dessa industrier som — hårt rationaliserade och högeffektiva — utsätts för en osund konkurrens. TEKOUTREDNINGEN kommer kanske att föreslå åtgärder, men i avvaktan på det förslag som utredningen kan komma att lägga fram anser jag det motiverat att riksdagen begär ytterligare skärpt uppmärksamhet och eventuella åtgärder av temporär karaktär från regeringens sida. Av den anledningen, herr talman, ansluter jag mig till de talare som yrkat bifall till reservationen.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (m):

Herr talman! Jag har ett förflutet på detta område och är dessutom motionär. Därför må det tillåtas mig att blanda mig i denna debatt.

Redan för tre år sedan var vi några riksdagsledamöter som slog larm i anledning av den allt våldsammare import av framför allt textilvaror men även av andra ting som ägde rum från just låglöneländerna. Denna import har verkat och verkar alltjämt ganska förödande på den svenska fabrikationen, vilken fått allt svårare på dessa områden att klara sig i konkurrensen — med driftsinställelser och permitteringar som följd.

Bankoutskottets majoritet satte då, för tre år sedan, upp kalla handen och hänvisade till den högsta nationalekonomiska visdomen, som talade om att en

Om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

rationell arbetsfördelning måste upprätthållas länderna emellan och att vi därför fick finna oss i att vårt eget lands industri, som inte klarade sig i konkurrensen, fick läggas ned och arbetskraften i stället genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder överflyttades till mer lönande sysselsättningar.

Detta lät vackert, men i praktiken är det inte lika vackert för dem som drabbas.

I fjol kom vi igen. Då var arbetslöshetssiffrorna oroande. Då var bankoutskottet inte fullt lika tvärsäkert avvisande längre, men man hoppades att regeringen på diplomatisk väg skulle ta upp diskussioner med de närmast berörda låglöneländerna och ställa allt till rätta.

Från reservanternas sida påtalades då att Kungl. Maj:ts regering hade svårt att få ändan ur vagnen, om uttrycket tillåts, och att det var fara i dröjsmål. Medan gräset växer dör kon, heter det. Men jag vill gärna med tillfredsställelse konstatera att regeringen omsider satt maskinen i gång — tyvärr alltför sent. Ett par dyrbara säsonger har gått förlorade för svensk industri och svensk arbetskraft, men något har i alla fall gjorts. Jag vill gärna ge handelsministern en eloge för detta. Jag tror att han har kommit till insikt om att en fabrikation om den inte skyddas snabbt kan dödas genom övermäktig konkurrens från låglöneländer, men att det inte går lika snabbt att bygga upp en ersättningsindustri, som tar hand om den friställda arbetskraften.

Jag tror, ärade kammarledamöter, att den bästa lokaliseringspolitiken är att slå vakt om bestående i och för sig livskraftiga företag och slå vakt om arbetskraftens sysselsättning inom företag där den kan jobbet och har sin yrkesutbildning.

Jag är fullt medveten om att till följd av GATT — som jag för min del alltid har ställt mig positiv till — möjligheterna att genomföra importrestriktioner är ytterst begränsade. Även möj-

ligheterna att ingripa mot dumping är begränsade, för att inte säga minimala. Men det gångna årets erfarenheter har visat att det går att genomföra vissa restriktioner av importen. Jag menar att man temporärt borde kunna gå vidare på den inslagna vägen och utvidga restriktionerna där så är möjligt och erforderligt. Vi begär inte på något sätt ett importstopp. Vi vill endast att man skall vidta ytterligare åtgärder på de kvantitativa importrestriktionernas område. Det är kanske inte så mycket som man kan göra, men det är i alla fall något.

Även i år har bankoutskottets majoritet ställt sig i princip negativ, ehuru man så småningom börjat komma till klarhet. Man har tydligen inte haft något att invända mot de träffade överenskommelserna med Jugoslavien, Portugal, Hongkong, Formosa och Sydkorea. Sin något kritiska inställning uttrycker man i alla fall på så sätt att man anför tvivel om att de införda restriktionerna har någon större betydelse för den svenska textil- och konfektionsindustrins allmänna utveckling. Ja, det kan man ju säga. Majoriteten har tydligen ingen riktig förståelse för vad det här gäller. Genom temporära restriktioner ger man i alla fall ökad tid för företagsamheten på området till en fortskridande anpassning av industrin till nya tillverkningar och tillverkningsgrenar som kan vara erforderliga. Det kan inte göras över en natt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Av naturliga skäl har jag lyssnat med stort intresse till den debatt som förts i denna fråga. Jag har inte något behov av att deklarera min ståndpunkt. Det gjorde jag för två år sedan i en remissdebatt, och jag har ingenting att tillägga i det avseendet. Men jag var intresserad av att höra

Om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

vilka praktiska förslag man nu har kommit fram till för att lösa dessa problem, och därvidlag finner jag att debatten givit föga utbyte.

Det är visserligen sant som herr Jacobsson i Malmö säger, att regeringen har vidtagit vissa importbegränsningar. På olika håll där man har med textil- och konfektionsindustri att göra hälsar man naturligtvis detta med tillfredsställelse. Men jag måste tyvärr säga att jag hade trott att regeringen med större kraft och bestämdhet skulle ingripa på sådana marknader där vi har möjlighet att genomföra handelspolitiska åtgärder.

Av en statistik på sidan 7 i utlåtandet, sammanställd av kommerskollegium, framgår ungefär de proportioner som gäller i fråga om import av textil- och konfektionsvaror. Där framstår det som alldeles tydligt att de marknader som slutits inom EEC och EFTA knappast kan nås med importreglerande åtgärder. De övriga marknaderna är de som förser vårt land med vad vi kallar lågprisimportvaror, och det är dessa exportörer som åstadkommer en rubbning och en ibland för svenska företag förödande konkurrens.

Jag har mina förhoppningar att kommerskollegium framöver kommer att följa upp de restriktioner och importregleringar som redan vidtagits i fråga om dessa områden, ty det är där man har möjlighet att nå praktiska resultat i avvaktan på att den utredning regeringen har tillsatt hinner med att granska den situation som föreligger.

Jag finner sålunda ingen anledning att rösta med reservanterna, ty därigenom når man inga resultat när vi redan har fått en utredning till stånd. Det är bättre att hemställa om att vederbörande myndigheter, i detta fall kommerskollegium, ser till att det vidtas effektivare åtgärder än hittills.

Herr **JACOBSSON, GÖSTA**, (m):

Herr talman! Jag är mycket glad och tacksam över det understöd som

motionärerna och reservanterna faktiskt har fått av herr John Ericsson. Herr Ericsson skjuter emellertid över frågan till kommerskollegium. Jag undrar om det är rätt adressat. Det är regeringen som skall vidta de erforderliga restriktionerna för importen, ingen annan.

Herr **LUNDIN** (s):

Herr talman! De motioner som behandlats i detta utskottsutlåtande syftar till — som vi nu hört av flera talare — att genom olika åtgärder försöka skydda vissa hemmamarknadsindustrier, främst textil- och konfektionsindustrin.

Liknande motioner med samma krav har varit föremål för behandling både vid 1967 och 1968 års riksdagar, vilket även herr Carlsson påpekat här. Bankoutskottet har inte tagit på dessa problem så lättvindigt som herr Carlsson ville antyda, utan har alltid behandlat problemen mycket allvarligt och ägnat dem stor uppmärksamhet. Utskottet har också varje år mycket utförligt och uttömmande redovisat förhållandena.

År 1967 var motionerna föremål för remiss. Produktionsintressenterna var positiva, men handeln och konsumtionsintressena mycket negativa i sina svar. Kommerskollegium lämnade en redogörelse för den internationella handeln och Sveriges deltagande däri och gav en översikt över de åtgärder som var möjliga att vidtaga vid fall av marknadsstörningar, allt inom ramen för GATT och EFTA.

I fjol fick utskottet ytterligare en allmän och mera uttömmande översikt över Sveriges internationella förpliktelser på det handelspolitiska området. I anslutning härtill föreslog kollegiet en branschutredning för analys av bl. a. textil- och konfektionsindustrins konkurrensförutsättningar och utvecklingsmöjligheter. En sådan utredning krävdes också i en socialdemokratisk motion, bl. a. av fru Hörnlund i andra kammaren. Denna utredning har nu till-

Om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

satts och håller på med sitt arbete. Men jag vill inte påstå som flera tidigare talare sagt att det bara är en branschutredning. Det är ju en utredning som skall komma med de verkliga lösningarna på de stora problem som här har antytts.

I år har kommerskollegium ånyo lämnat en redogörelse för de åtgärder som vidtagits till skydd för textil- och konfektionsindustrin det senaste året. Man har tillgripit olika medel, beroende på vilken handelspartner Sverige har mött, t. ex. kvantitativa importregleringar, förhandlingar och licenstagning. Av kollegiets rapport framgår att de åtgärder som begärts i motionerna har blivit beaktade och att kollegiet kommer att noga bevaka utvecklingen och vidtaga de åtgärder som med hänsyn till internationella förpliktelser är möjliga.

Lågprisimporten från länder, mot vilka åtgärder har vidtagits och kan komma i fråga, utgör en mindre del av den totala importen. Inte mindre än 74 procent av hela importen kommer från EFTA- och EEC-länder. Möjligheterna att med extra åtgärder reglera importen från dessa länder är begränsade. En sådan reglering kunde leda till obehagliga åtgärder mot svensk export i övrigt. Departementschefen har ju vid flera tillfällen deklarerat sin vilja att inom ramen för givna restriktioner medverka till åtgärder som temporärt kan mildra trycket på den svenska textil- och konfektionsindustrin. Detta har också gjorts, senast för en månad sedan gentemot Sydkorea, men det var en åtgärd som framkallade protester från handelskåren här hemma. Det är också anmärkningsvärt att ingen heller i dag har föreslagit att vi skulle frångå denna princip.

Jag vet inte om man kan intolka någon accelererad kraft hos herr Gösta Jacobsson i hans aktuella inlägg det tredje året av denna debatt. Men jag vill referera till vad han sade i riksdagen år 1967:

»Jag vill starkt stryka under att motionärerna är medvetna om att vårt lands handlingsfrihet på området i dagens läge är mycket begränsad till följd av våra internationella åtaganden. Motionen är emellertid i första hand avsedd som en tankeställare och en varningssignal.»

Detta är riktigt och har heller inte bestridits av någon. Ingen vill heller som sagt frångå de principer efter vilka vår utrikeshandel skall bedrivas.

Detta visar väl att statsmakterna noga följer dessa frågor och vidtager åtgärder när så är påkallat. Kommerskollegium säger också att lågprisimporten genom vidtagna åtgärder i stort sett kommit under kontroll.

Vi är väl alla angelägna att några åtgärder som kan innebära avsteg från den frihandelslinje vårt land eftersträvar inte blir vidtagna. Ingen torde kunna bestrida värdet av en liberal handelspolitik, som kan ge en rationell arbetsfördelning länderna emellan. Rationaliseringar och strukturomvändningar kan frigöra produktionsresurser som kan komma att gagna andra områden i samhällsekonomin.

Skulle riksdagen rikta en begäran till Kungl. Maj:t om en väsentlig skärpning av importbegränsande åtgärder skulle våra handelspartners säkert tolka ett sådant beslut som protektionistiskt, men det skulle ändå inte lösa TEKO-industrins problem.

Den pågående branschutredningen skall utreda konkurrensförutsättningar och utvecklingsmöjligheter på sikt. Det är inte otroligt att TEKO-industrin behöver produktionsstödande åtgärder före konkurrensskyddande.

När temporära åtgärder nu vidtagits och den fortsatta utvecklingen blir uppmärksamman kan — i avvaktan på TEKO-utredningen — ytterligare och skärpta åtgärder framstå som olämpliga.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan, som innebär avslag på motionerna.

Om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

Herr CARLSSON, VILHELM ERIK, (m) kort genmäle:

Herr talman! Av de anföranden som hållits har jag fått den uppfattningen att en islossning är på väg även på detta område.

Herr Ernulf var mycket välvillig och instämde med oss reservanter. Det var bara synd att hans partivänner i utskottet inte kunde bli eniga med oss beträffande reservationen utan gick på majoritetens linje. Låt oss hoppas att de ändrar sig när de förstår hur allvarlig frågan är.

Herr John Ericssons inlägg andades också optimism. Jag hoppas att han, med det inflytande han helt säkert har över sina partivänner i regeringen, för den här frågan framåt så att de synpunkter han gjort sig till tolk för i denna debatt även får regeringens gillande och sanktionering.

Sedan fick vi givetvis också höra de gamla skälen, vilka framfördes av utskottets talesman, nämligen att man inte kan ge sig in på något som äventyrar våra förbindelser med främmande länder. Det är ingalunda det vi har åsyftat eller önskat med vår reservation, utan vad vi önskar är ett stöd i en nödsituation för vissa industrier. Jag vill betona att det inte bara är textilindustrin som i dag är illa ute, utan även sko- och möbelindustrierna kämpar under ungefär samma förhållanden som textilindustrin. De möter en lågprisimport från Italien och från de ryska satellitländerna, som med stor kraft går in på den svenska marknaden med produkter till rena dumpingpriser. Det är här fråga om varor som tillverkats av människor som lever under svåra förhållanden och med orimligt låga arbetslöner. Det är sådant som vi inte kan acceptera. Även om vi naturligtvis skall arbeta för en internationell gemenskap i olika avseenden måste vi ändock tänka på vår egen produktion och de människor som är sysselsatta inom densamma.

Fröken Pehrsson har värtaligt tolkat de känslöstämningar som gör sig gäl-

lande inom Sjuhäradsbygden i Älvsborgs län. Jag vill betona att vi i olika sammanhang under de gångna åren inom länet har påmint om de svårigheter som dessa industrigrenar har att kämpa med.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (m):

Herr talman! I anledning av herr Lundins anförande skulle jag vilja stryka under att jag givetvis inte nu vill något annat eller mera än vad jag ville för tre år sedan. Jag vet fuller väl — och det underströk jag också i mitt förra anförande — att inom GATT är våra händer bundna. Vi har inte så stor handlingsfrihet på det här området; det gäller i varje fall EEC- och EFTA-länderna. De länder gentemot vilka vi har möjlighet att agera är framför allt östländerna, dvs. länderna bakom järnridån, Hongkong, Korea, samtliga länder med låga arbetslöner.

Vad vi motionärer varje år har velat är att påminna om de möjligheter som finns för regeringen att göra en insats. Det är vad vi har velat påminna om även i år. Det har hänvisats till att en kommitté är tillsatt. Ja, det är gott och väl. Men, mina damer och herrar, kommittéen föder sällan levande ungar. Det finns som regel inte så mycket att hämta därifrån. Det är nog företagsamheten själv som får sköta den här saken. Men för att klara den uppgiften behövs det importskydd, vilket på detta begränsade område kan skapas genom kvantitativa importrestriktioner och en skärpning av dem.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna

Om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Åkerlund* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 23, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Vilhelm Erik*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 37.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Härmed får vi anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 12—den 14 maj samt den 16 maj för deltagande i Europarådets rådgivande församlings möte i Strasbourg.

Stockholm den 8 maj 1969

Kaj Björk

Nils Erik Wåå

Uno Hedström

De begärda ledigheterna beviljades.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av motioner om information i författningsfrågan; samt

nr 23, i anledning av motioner angående utredning om det statliga parti-stödets konstruktion m. m.;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till studiebidrag m. m. för budgetåret 1969/70, i vad propositionen hänvisats till statsutskottet, jämte motioner;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1969/70 till bidrag till politiska partier jämte motioner;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vidareutbildning och fördelning av läkare m. m. jämte motioner och Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m.;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre anslag inom socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa avtal rörande universitetssjukhusen, m. m.;

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisationen av statens invandrarverk, m. m., och Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning rörande anslag till omhändertagande av flyktingar jämte motioner;

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av avtal den 5 maj 1948 mellan staten och Svensk Interkontinental Lufttrafik Aktiebolag;

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om vissa pensionsfrågor m. m.;

nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisationen av

länsstyrelsernas datamaskinanläggningar jämte motioner; samt

nr 98, angående överlämnande till bankoutskottet av två till statsutskottet hänvisade motioner;

bevillningsutskottets betänkande nr 33, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i föräldrabalken, m. m. jämte motioner, såvitt propositionen och motiornerna hänvisats till bevillningsutskottet;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 32, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i föräldrabalken, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner; samt

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om uttagande av utländsk skatt och allmän avgift;

andra lagutskottets utlåtanden och memorial:

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till studiebidrag m. m. för budgetåret 1969/70, såvitt avser ändring i studiehjälpsreglementet och studiemedelsförordningen, jämte motioner i ämnet;

nr 47, i anledning av motioner om barnbidrag till svenskar i u-landstjänst;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt, m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i värnpliktslagen den 30 december 1941 (nr 967) jämte i ämnet väckt motion; samt

nr 54, angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 32, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för att främja fritidsfisket, m. m. i vad propositionen hänvisats till lagutskott

jämte motioner i ämnet, dels motioner om vidgad rätt till fritidsfiske;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss reglering av tillverkning av och handel med fodermedel avsedda för fisk; samt

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upphävande av förordningen den 8 maj 1942 (nr 341) med vissa bestämmelser angående nötboskapsaveln;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för att främja fritidsfisket, m. m. jämte motioner, såvitt propositionen och motiornerna hänvisats till jordbruksutskottet;

nr 21, i anledning av motioner angående utnyttjande av åkerjord m. m.; samt

nr 22, i anledning av motioner angående överförande av mark till s. k. åkerreserv; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 42, i anledning av motioner angående skadeverkningarna av antibiotika; samt

nr 43, i anledning av motioner om förebyggande åtgärder inom hälso- och sjukvården, m. m.

Anmäldes och bordlades följande motioner:

nr 1050, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 111, med förslag till lag om ändring i lagen den 16 juni 1966 (nr 293) om beredande av slutna psykiatrisk vård i vissa fall; och

nr 1051, av herr *Sveningsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 111, med förslag till lag om ändring i lagen den 16 juni 1966 (nr 293) om beredande av slutna psykiatrisk vård i vissa fall.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor framställts, nämligen

den 8 maj

av herr *Österdahl* (fp) till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet: »Har Herr Statsrådet uppmärksammat behovet av grundläggande lönebildningsforskning?»; samt

av herr *Åkerlund* (m) till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena: »Är Eders Excellens i tillfälle att lämna första kammaren uppgift om tidpunkten för ankomsten till Sverige av en ny ambassadör för Förenta Staterna?»; ävensom

den 9 maj

av herr *Schött* (m) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Vill Herr Statsrådet medverka till att fyrplatsen på Gotska Sandön även framdeles kommer att vara bemannad trots framförda förslag om fyrens automatisering?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.18.

In fidem
Bengt Lambe

/Solveig Gemert